

DADZIS

1981

DADZIS

1981

55 kap.

LATVIJAS PSR ŽURNĀLISTU SAVIENĪBA

DADZIS-1981

RĪGA «AVOTS» 1980

02
92
Da087

Выпущено по заказу Союза журналистов Латвийской ССР

В юмористическом календаре 1981 года помещены обильный литературный материал и карикатуры. Издание предназначено для широкого круга читателей.

Sastādītājs **Jāzeps Jaunzems**
Apsveikumu autori **Harijs Heisters, Valdis Artavs**
Tulkotājs **Igors Palkovs**

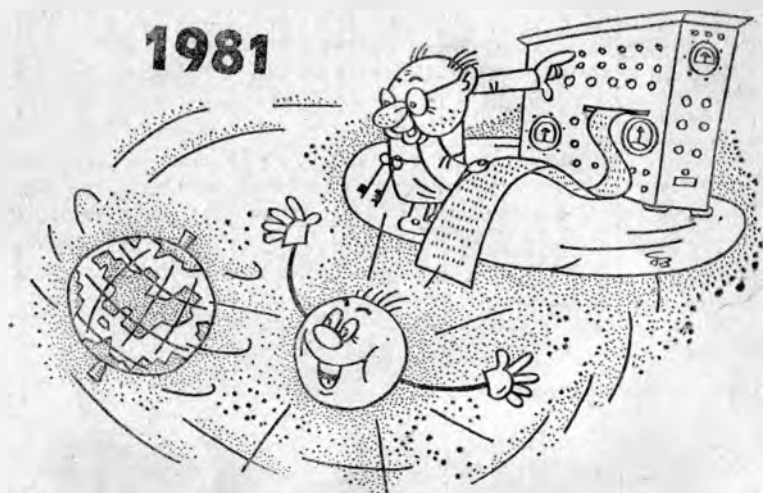
Imanta Melgaila mākslinieciskais iekārtojums
Vāku zīmētājs **Edgars Ozoliņš**
Mēnešu titullapas zīmētājs **Imants Melgailis**
Draudzīgo šaržu autori **Gunārs Vindedzis, Uģis Mežavilks**
Literāros materiālus ilustrējuši **Kira Liede, Imants Melgailis, Uģis Mežavilks, Eriks Ošs, Mirdza Ramane, Gunārs Vindedzis**

Izdots pēc Latvijas PSR Žurnālistu savienības pasūtījuma

D 00002—320
ME03(11)—80 80.5000000000

©Latvijas PSR Žurnālistu
savienība, 1980

LAIKA SKAITĪSANA LATVIJAS PSR

Latvijas PSR, tāpat kā visa PSRS rietumu daļa (uz rietumiem no $37^{\circ}30'$ austrumu garuma meridiāna), ietilpst 2. laika joslā. Šīs joslas vidējais Saules laiks ir par divām stundām priekšā tā saucamajam pasaules laikam. Par pasaules laiku pieņemts skaitīt tā meridiāna laiku, kas iet caur veco Griničas observatoriju Londonā. Tas ir tā saucamais nulles meridiāns, no kura skaita ģeogrāfisko garumu.

Saskaņā ar PSRS Tautas Komisāru Padomes īpašu dekrētu, lai pilnīgāk izmantotu dienas gaismu, 1930. gadā visā Padomju Savie-

nībā pulksteņus pagrieza par vienu stundu uz priekšu. Tātad 2. laika joslā laiku faktiski skaita pēc 3. joslas (t. i., pēc 45° meridiāna), 3. joslā — pēc 4. joslas utt. Šādu laiku, kam pieskaitīta viena stunda, sauc par attiecīgās joslas dekrēta laiku.

Mūsu zemē 2. laika joslā lietojamo 3. joslas laiku pieņemts saukt par Maskavas laiku. Tālāk uz austrumiem 3. joslas un tālāko joslu «vielējais laiks» nozīmē attiecīgās joslas dekrēta laiku.

Visi laika apzīmējumi šajā kalendārā izteikti Maskavas (dekrēta) laikā, kas tādā ir par 3 stundām priekšā pasaules (Griničas) laikam.

Saules un Mēness lēkta un rieta momenti aprēķināti Rīgai. Tie rāda Saules un Mēness augšējās malas redzamo lēkta un rieta momentu, ievērojot gaismas laušanu (refrakciju) Zemes atmosfērā. Mēnesim ievērota arī paralakse — leņķis starp skatienu virzienu uz Mēnesi no Zemes centra un skatienu virzienu uz Mēnesi no novērošanas vietas (šajā gadījumā — Rīgas). Šis leņķis mainās atkarībā no Mēness stāvokļa; dažkārt tas nedaudz pārsniedz 1°.

GADALAIKI 1981. GADĀ

Pavasara sākums	— 20. martā	plkst. 20 st 03 ^m
Vasaras	— 21. jūnijā	— 14 st 45 ^m
Rudens	— 23. septembrī	— 6 st 05 ^m
Ziemas	— 22. decembrī	— 1 st 51 ^m

Gadalaiku sākumu nosaka Saules atrašanās noteiktās ekliptikas vietās — pavasara punktā, vasaras saulgriežu punktā, rudens punktā un ziemas saulgriežu punktā. Gadalaiku atkārtošāns periods ir tā saucamais tropiskais gads, kas ilgst vidēji 365 dienas 5 stundas 48 minūtes un 46 sekundes. 1981. gadā tropiskā gada sākuma moments ir 1980. gada 31. decembrī plkst. 13st21^m.

Zeme atrodas perihēlijā (vistuvāk Saulei) 2. janvārī plkst. 4st43^m — attālums apmēram 147 miljoni kilometru.

Zeme atrodas afēlijā (vistālāk no Saules) 4. jūlijā plkst. 2st18^m — attālums apmēram 152 miljoni kilometru.

APTUMSUMI 1981. GADĀ

1981. gadā būs divi Saules un divi Mēness aptumsuni.

1. Pusēnots Mēness aptumsums 20. janvārī redzams Amerikā, Grenlandē, Atlantijas okeānā, Ziemeļu Ledus okeānā, daļēji arī Rietumeiropā, Āzijas austrumu daļā, Āfrikā, Austrālijā un Klusajā okeānā. Latvijā novērojams tikai aptumsuma sākums, jo Mēness riet Rīgā plkst. 9^h41^m, Liepājā — 9^h51^m, Daugavpilī — 9^h25^m. Aptumsuma gaita ir šāda:

Vislielākā fāze ir 1,039 — tāpat viss Mēness iegrimst Zemes pusēnā.

2. Gredzenveidīgs Saules aptumsums 4.—5. februārī redzams tikai Austrālijā, Antarktīdā, Dienvidamerikas dienvidrietumu daļā un Klusajā okeānā. Aptumsuma centrālā līnija, kurā novērojama gredzenveida fāze, virzās gandrīz vienīgi pa okeānu, sauszemi skatot vienīgi Tasmānijā un Jaunzēlandē. Pārējās minētajās vietās novērojams daļējs aptumsums, Latvijā nav redzams.

3. Daļējs Mēness aptumsums 17. jūlijā redzams Dienvidamerikā, Antarktīdā, Atlantijas okeānā, daļēji arī Ziemeļamerikā, Rietumeiropā, Āfrikā, Klusajā okeānā un Indijas okeānā. Latvijā nav redzams.

4. Pilns Saules aptumsums 31. jūlijā redzams Eiropā (izņemot tās rietumdaļu), Āzijā, Ziemeļamerikas ziemeļrietumu daļā, Grenlandē, Ziemeļu Ledus okeānā, Klusajā okeānā un Indijas okeāna ziemeļu daļā. Aptumsuma centrālā līnija, kurā novērojama tā pilna fāze, sākas Melnajā jūrā, iet cauri Kaukāza ziemeļu daļai, Kazahijai, visai Sibīrijas dienvidu daļai, gar Baīkāla ziemeļu galu, cauri Tālajiem Austrumiem, Ohotskas jūrai un beidzas Klusajā okeānā. Visā pārējā

PSRS teritorijā un citās iepriekšminētajās vietās novērojams daļējs aptumsums. Arī Latvijā būs redzams daļējs aptumsums — agri no rīta, Saulei iecot. Aptumsuma maksimālā fāze (Saules diametra redzamā daļa, kuru aizsedz Mēness) mūsu republikā būs apmēram 0,6. Aptumsuma gaita ir šāda:

	Rīga	Liepāja	Daugavpils
Saule iec	5 st 20 ^m	5 st 35 ^m	5 st 16 ^m
Vislielākās fāzes moments	5 st 40 ^m 37 ^s	5 st 41 ^m 24 ^s	5 st 38 ^m 24 ^s
Pēdējais kontakts	6 st 30 ^m 47 ^s	6 st 30 ^m 44 ^s	6 st 29 ^m 29 ^s
Vislielākā fāze	0,629	0,619	0,659

MĒNESS FĀZES

- ☉ jauns Mēness
- ☾ pilns Mēness
- ☽ pirmais ceturksnis
- ☾ pēdējais ceturksnis

Turpinājums 111. lappusē,

— Sakiet, lūdzu, — vai jūs rakstījāt sūdzību par aukstumu dzīvoklī?

K. Līda

Bez vārdiem.

V. Ardašous

Pirms loogadiem

NO IEKŠZEMES

Peterburgas klubos ievērots, ka no 1a laika, kur dāmām aizliegts tapa klubos pie mušaspēles dalību nemt, spēlēšana daudz vājaka tapuse. Klubu valdes ar to nebūt neesot mierā, jo nu peļņa no kārtīm un no naudas-strāpēm esot stipri saplakuse.

«Baikijas Vēstnesis», 1881. gada
22. Janvāri

un cīfarēm, zīda kvīntes un visas citādas lietas priekš muzikas lietošanas un darbiem tiek pilnā krājumā turetā un par mērenu cenu jeb maksu pārdotas tāl

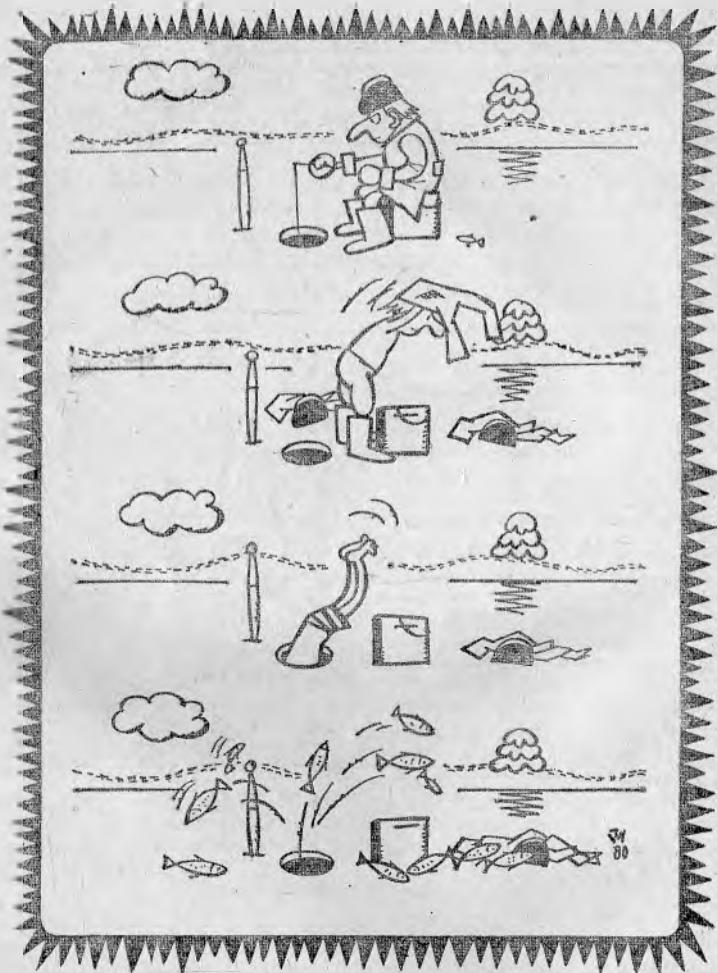
vientiesīgā visu vecākā un grun-
tigā

J. Redlih Englišu magazinē.

«Mājas Viests», 1881. gada 24. Janvāri

MUZIKAS RĪKI!

kā: lielbāses, pusbāses, vijoles, čelso un vijoles no $\frac{1}{16}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{1}{2}$ un $\frac{1}{4}$ lieluma, armonikas un koncertīnas no pusotra līdz 50 r. gabalā un aridzan tādas ar žāligu balsi un monokordas ar vienu stīgu, ģeldīgi priekš garīgu dziesmu dziedāšanas, vēja kokles, cītares jeb cimboles, ģitāras, klarnetes, fleifes jeb sfabules, posaunas, tubas, trompetes, kornēš un piston, jaktes un pastaragi, tā aridzan vēl bogeni priekš basēm, pusbasēm un vijolēm, bogenu sari, īstenas Itālijas un tās vīslabakās Vāczemes seidas priekš basēm, pusbasēm, vijolēm, ģitārēm

— Tagad galvenais — nepūst divāšu caurumā, citādi mums ķersies tikai beigtas zivis!

D. Breiķis

— Vai tad tavš vecais, uz to ledu tupēdams, kaut ko saķer arī?
 — Tāpat jau šis tas tiekl! Izgājušo gadu dabūja plaušu karsoni, bet šogad saķēra gripu.

G. Bērziņš

Pirma loogadiemī

IEKŠZEMES ZIŅAS

Cēsis. Cēsis ir šai ziemā atkal no zirgu zagļiem apsēstas. 23. janvārī š. g. tika Cēsīs divi zirgi nozagti. Tapat arī 21. janvārī š. g. viens zirgu zaglis tika šeit cietī saņemts, kurš ar kādu zagtu zirgu Cēsīs ieradās. Zagta zirga īpašnieks pie tiesas izteica, ka minētais zaglis esot viņa valsts cilvēks, kurš pie ša tirijis linus un, kad darbu bijis pabeidzis, tad par pateicību, ka devis darbu un maizi, viņa zirgu aizbraucis. Zirga zaglis nebūt neliedzās, bet turklāt, visu apstiprinādams, vēl izteica, ka viņam esot nelebais prātā iesitlies un tā tad zirgu no stajā izzadzis. Laucinieks

«Mājas Vēstis», 1881. gada 7. februārī

Līzes brālītāns, savu mīlestības lomu, kāās skrietu vai pat pāri par Dauqavu.

Tirza. Dabujam atkal teatri redzēt, izriktu no laipniem Golgovskas teatra biedriem, Tirzas dzirnavās. Uzveda 2 lugas: 1) «Mednieki», 2) «Augsī viesi». Spēlēts tika ļoti teicami. Īpaši bij patīkami pie «Medniekiem» Maja ar savu sērīgo lomu pēc mīļākā, tamdēļ ka tēvs (nieka vecis) negribeja atļaut preceties, bet — tomēr pēc to dabuja, kaut gan ar viltu, kur tad sērīga atkal kā novītusi rozīte, pēc baudītas rāsas pilieniem parādījās sārtās ziedu lapas. Pie «Augsīem viesiem» jo teicami spēleja Krišis, kā ļāv laikam fāds, kas pēc mīļ-

Sīkstais

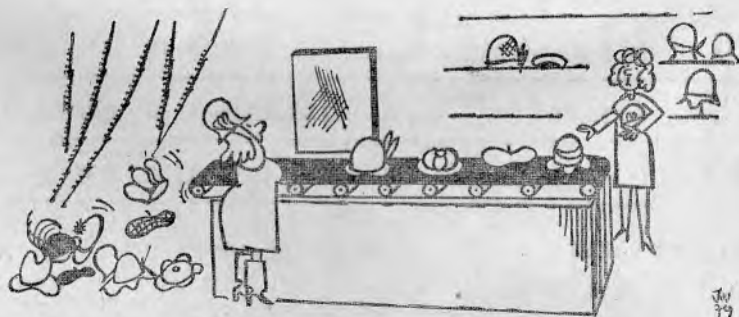
«Mājas Vēstis», 1881. gada 14. februārī

Bez vārdiem.

K. Liedo

Bez vārdiem.

J. Melgailis

Pirmš loogadiem

IEKSZEMES ZIŅAS

Peterburga. Tagadeja zaldatu uniformierešana pēdeja karā izrādījies par ļoti nederīgu; īpaši rapīcas un sviāva apkakle. Tādēļ jāv iesākts izmēģināt citādu, un tā atraste par daudz derīgāku. Rapīcu vietā ņemšot 2 maisus, vienu priekš lietām, otru priekš cvībakiem; jo projam katram zaldaiam došot plakanu koka ūdens pudeli un mazu, lēzenu vara katliņu; patronu fašu atmetišot un uniformu taisišot bez knopēm ar sāņu ķešām, gulošu apkakli u. t. pr.

«Mājas Vests», 1881. gada 28. marta

SIKI NOTIKUMI IZ RIGAS

Retš medijums. Kā «Rig. Cfg.» dabujuse zināt, tad ķeizariskas pils liferanta Gegginger kga dārzā, kas atronās pie Nikoleja ielas, tika priekš kādām dienām sakerta caune, tiešam retš medijums, ka caune pašā pilsetā ietiekusēs. Caunes āda pēc lietu prateja sprieduma esot vērtībā no kādiem 8 līdz 10 rbj.

«Mājas Vests», 1881. gada 28. martā

M.
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
MĒNES:
28. II

— Daba, draugs, jācienal sāksim zāgēt un cirst,
kad viņš beigs dziedāt!

M. Ramana

Pirms loogadiem

SIKI NOTIKUMI IZ RIGAS

Ugunsgrēks. Svētdienā pēc pusdienas nodega Zasulaukā, Jorģu ielā, atraifnei D. Buš piederošais ērbeģis, kas par 400 r.  ijis apdrošinats. — Neprotams, kā vareja notikt, ka ugunsgrēks, kas plkst. 1 1/2 pēc pusd. bija cēlies, tikai plkst. 4 1/2, gandrīz pēc trim stundām, tika ziņois. Tad , kad ugunsdz seji non c , nams bija jau pilnigi nodedzis.

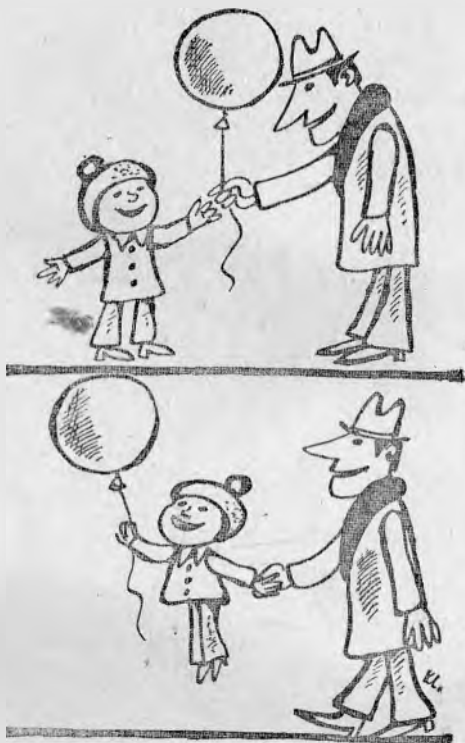
«Mājas Viesis», 1881. gada 4. aprill

IZ RIGAS

Iz Bolderajas top ziņots, ka ceturtdien plkst. 5 rītā tvaikoņi «Simson» un «Hermes» ar 50 zvejniekiem izbraukuši ledu jūras likumā lauzt, Daugavas ūdenim ceļu taisidami. Bet, kad pa tam ziemeļā v j  ieradies, kas neļ vis izlauztam ledum projam peldet, un arī «Hermes» r ti bija sask deju ies, tad abi tvaikoņi plkst. 4 pēc pusdienas griezušies atkal atpakaļ. Jūrā ledus esot vēl labi stiprs un 1 1/2 līdz 2 pēdas biezs. — Pie Baltās baznircas daļa no ūdensceļa jau kļāja no ledus.

«Baltijas V sinests», 1881. gada 4. aprill

Bez vārdiem.

R. Liedo

Pirms loogadiem

SLUDINAJUMI

Vīsiem, kuri savus lopus pilsētas ganībās dzen, caur šo ziņoju, ka lopleim ragu spices jāliek nogriezt jeb ragiem koka bumbas jāuzliek.
Pilsētas ganību rentnieks

«Baltijas Vēstnesis», 1881. gada
27. maijā

IEKŠZEMES ZIŅAS

Varena tirdzniecība. Pie Daugavas uzbraukšanas vietas, tā nosauktās «Venezelas», bija ar savu zivju frauku nometusēs kāda tirdzniecība (uzkupče) un skatījās ar savām uzmanīgām acīm, vaj kāds zivju mīļotājs nenāk pirkt; bet tirgus komisars tirdzniecībai laipni uzaicināja nostāties tai vietā, kurai tai ierādīta. Bet viņa tirgus komisaru ar lamašanas vārdiem apbēra, kādus tik cilvēks var ledoties. Komisars piesauca policijas vaktmeistaru un kādus garadovojus palīgā. Nu bija velns vajam. Pirmais garadovojis, kas ķērās pēc zivju

frauka, dabuja tādu krietnu plīki, ka tik ko uz kājām vareja nostāvēt, un tāš laikā varena tirdzniecība bija četrus garadovojus izsituse. Bez tam dušīgā varone vienam garadovojam iekoda un vienu sakrābāja, līdz beidzot ar savienotiem spēkiem izdevās viņu uz policiju novest.

«Mājas Vēstis», 1881. gada 30. maijā

Turistu taka.

K. Liede

Pirms 100 gadiem

IEKŠZEMES ZIŅAS

Zilais komets, par ko Jav avizes ziņo, tagad pie mums gaiši redzams pret ziemsvakariem. No šejienes politehnikas zvaigžņu skaitīves tas arī jav aplūkots. Šis komets droši tas pats, kas tagad arī redzams daudz vietās Vācijā. Viņš laikam arī tas pats, kas 29. maijā uzlets Rio Džaneiro pilsētā (Dienvidus—Amerikā); viņš esot tas jaukākais komets, kas redzēts pēc Donati liela kometa 1858. gadā. Šis komets sfalgajot pa to pašu ceļu, pa kuru staigājis 1807. g. komets. Bet tas jau pats viņš nevarot būt; jo iz 1807. g. aprēķinajumiem kometa izrādījies 1540 gadus ilgs ceļš; tadēļ domājams, ka te būs dažu reizi jav piedzīvots gadījums, ka 2 vai 3 kometi staiga pa vienu un to pašu ceļu.

«Mājas Vēstis», 1881. gada 20. jūnijā

SLUDINAŠANAS

Simkārtīgs paldies!
Trīskārtīga sveicinašana un lielais urā!
Tām tautietēm, kas to nakti no 16. uz 17. jūniju š. g. vairak tautu dziesmām dimdināja Sluncenes piekrastus.

Sl. Grīvenieks

«Mājas Vēstis», 1881. gada 27. jūnijā

Bez vārdiem.

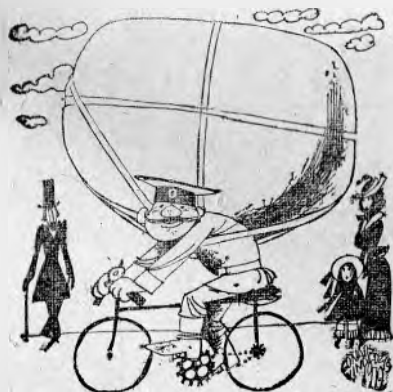
O. Vindedzls

Pirms 100 gadiem

IEKŠZEMES ZIŅAS

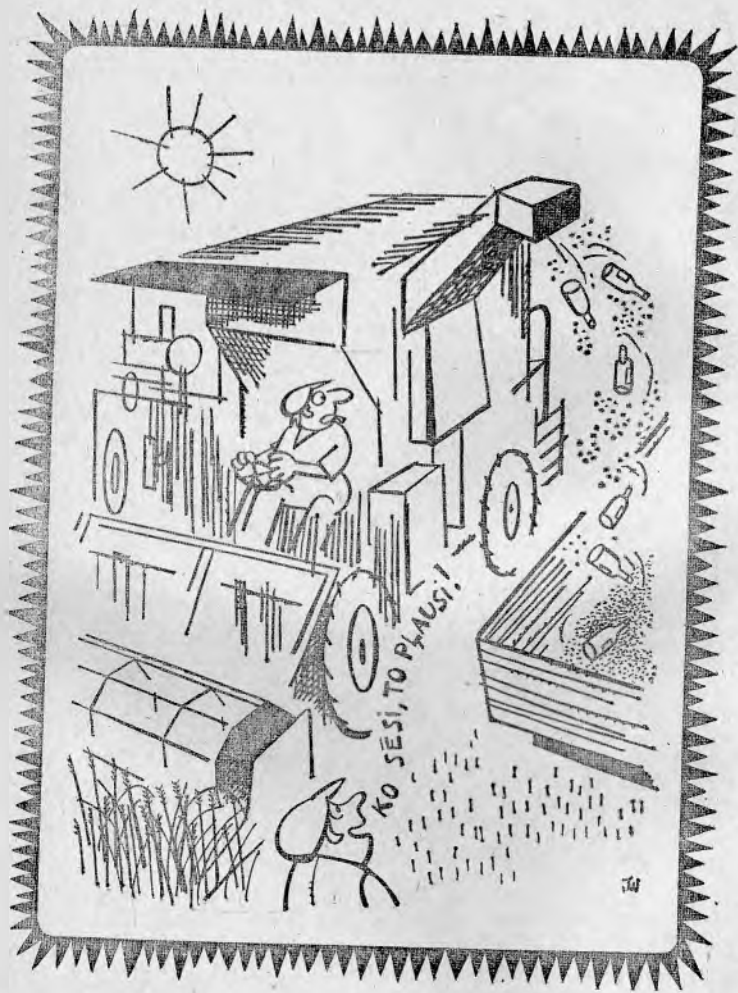
Bolvas muižas valdē (Vitebskas guberņā) š. g. 11. jūnijā plkst. 7 vakarā sacēlās briesmīgs viesulis, kas gan netrakoja visai ilgi un nebija visai tālu izplatījies, tikai kādas 2 verstes garumā un versti platumā, bet kas tomēr padarīja eplamīgu skādi. Daudz ēkām noplēsa jumtus, dažas sagāza pavisam; saplosīja sētas, aplauzīja kokus, visvairāk augļu kokiem daudz skādeja. Stenkontavu sētsvidus dārzā atrada akmeni, ko viesulis bija nesis mazākais kādu verstes cetursni un kas svēra 6 pudus un 26 mārciņas.

«Mājas Viesis», 1881. gada 4. jūlija

Iz Krasnoselas lēģera avīzei «Nov. vrem.» raksta: Pie mums ir ieradies pulks velosipēdu jeb jājrātu. Virsnieki labprāt mācās uz viņiem ātri un veikli braukt. Esot nodomats nākošā gadā dibināt īpašu velosipēdu klubu, kurā par biedriem varešot būt ne tikvien virsnieki, bet arī civilisti. Ari esot nodomats, katrā kara—spēka daļā kādus zaldatus izmācīt velosipēdu braukšanā, lai vēlāk viņi varefu izvadāt kroņa pakas un kuverus un par manieveru laiku — priekšnieku pavēles. Līdz šim tas kājām tapa izdarīts.

«Mājas Viesis», 1881. gada 25. jūlijs

— Vajadzēja to sienu atstāt uz lauka. Šķūnī list vēl trakāk...

U. Mežauklās

Pirms loogadiem

STIPRINIEKS

Mūsu vājos laikos tomēr vēl gadās stipri vīri. Hegeldorfā brūvera palīgs Semelmanis cēla kafeja laktu, 488 mārciņas smagu, ar vienu pirkstu un vēlāk fapač ar vienu pirkstu uz reizi 45 ķieģelus, 544 mārciņu smagumā. Smagas lietas cilāt ir Semelmaņa lielākais prieks.

Ceļojot viņam nav bijis laimes. Ingolštātā tas ar labu sekmi izrādīja savu spēku, bet lika apzagts, un tas viņu tā sakaitināja, ka vairs neceļo apkārt.

«Baltijas Vēstnesis», 1881. gada
1. augustā

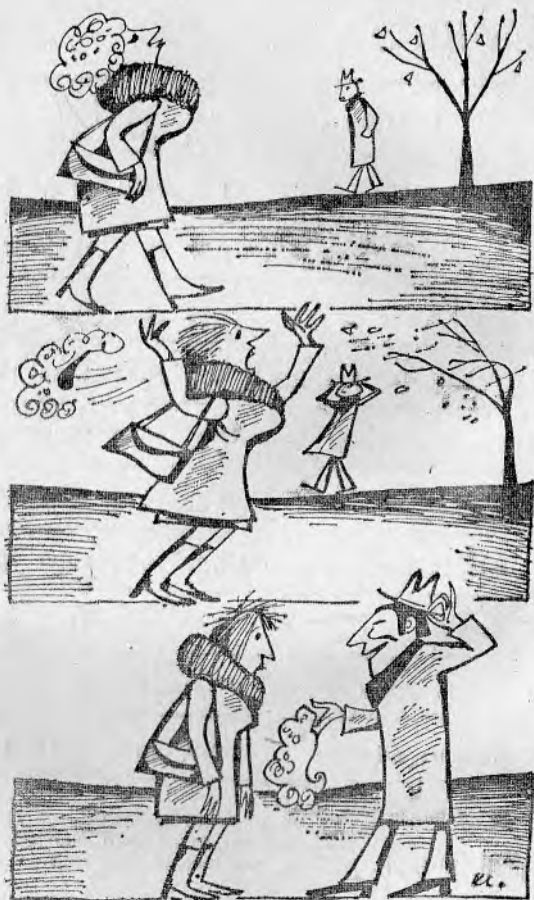

NO IEKŠZEMES

Jelgava. Aizvakar Sislaka drukatavas mašīnu meistars Botčera kgs aplaupīts Jelgavas Latviešu biedrības dārzā. Tagad mums raksta, ka šī ziņa, kā liekās, nepareiza, jeb arī izpausta jaunā nodomā. Jo tiesa esot gan, ka Sislaka mašīnu meistars zaudejis savu pulksteni, bet tas viņam nozagis jau pāri nedēļas atpakaļ, tak nevis Latviešu biedrības dārzā, bet tur, kur, savu darbu strādādams, tas mēdz nolikt savu izejamo uzvalku.

«Baltijas Vēstnesis», 1881. gada
8. augustā

Bez vārdiem.

K. Līde

Pirms 100 gadiem

JAUNAKĀS ZIŅAS

Brazīlija. Kā zināms, fad līdz šim nevarēja gaisa kuģus stūrēt. Tagad kāds amerikānietis, vārdā Ribeiro de Zonzo, esot izgudrojis šādu gaisa kuģi, ka varēšot stūrēt. Viņš dabūjis lielaku naudas sumu, ar kuru viņš pēc sava izgudrojuma taisīšot gaisa kuģi.

«Mājas Vēstis», 1881. gada 12. septembrī

IEKŠZEMES ZIŅAS

Trikafe. Naktī no 8. uz 9. septembri šo pusi iesāka apmeklēt visai nepatīkams viesis, proti, pirma un diezgan stipra nakts-salna, kura sev par laupījumu līdz ņēma negatavo labību un jauki ziedošās puķītes, par kurām mūsu jaunavas vēl šodien ļoti vaimana.

H. B. C.

«Mājas Vēstis», 1881. gada
12. septembrī

— Nebaidies, māsiņ, pēc viņa mums daudz kas paliks...

U. Mežavilks

Pirmzlogadiem

SLUDINAJUMI

Labs jakts-suns

Ļop savadu iemeslu dēļ lēši pārdots Podzeniešu Ķelgut mājā pie P. An-
fona.

«Mājas Viesis», 1881. gada 3. oktobrī

Nauda

ir atrasta. Klātakas ziņas Stabuža vīnuzī, pretim Holma fabrikai.

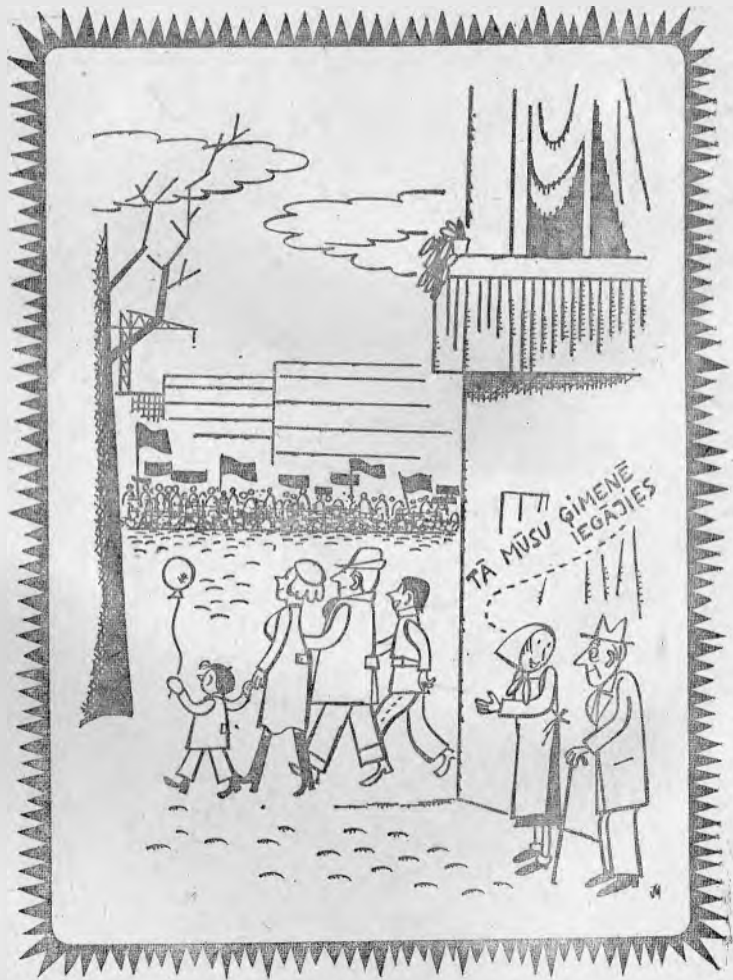
«Mājas Viesis», 1881. gada 3. oktobrī

IEKŠZEMES ZIŅAS

Liepāja. Turlenes ledzīvotajos sacēlusēs liela izbrīnešanās par to, ka vietīgais policijmeistars Romedlovs izraidījis turlenes žurnālistu Friedensteinu, kas bieži vien uzrādījis uz dažādām nekārtībām, kas valda turlenes iestādēs. Tādēļ Friedensteins pagājušā otrdienā aizaicināts policijā, kur tam paziņots, ka līdz nedeļas beigām jāatsājot Liepāja.

«Mājas Viesis», 1881. gada 3. oktobrī

— Līdz ar to atļaujiet medību sezonu uzskatīt par atklātu!

U. Mežacīks

Pirms loogadiem

NO IEKŠZEMES

Liepāja. 25. novembrī ap pusdienu uz «jaunā tirgus» tur bijis rets skaits. No gaļas skārņiem pilnīgi plīks cilvēks it lēnam nogāja līdz pumpim tirgus vidū un atgriezās tad atkal atpakaļ lēniem soļiem gaļas skārņu tuvumā, kur savas drēbes bij atstājis. Uz tirgus nebija daudz ļaužu, bet tie paši bija tā pārsteigti no neierastā skata, ka ne prātā nenāca aiztikt policijai pretīgo staigatāju. Policijas tantī brīdī nebij klāt. Bet vēlāk nekaunīgo vīru saņēmuši cieti, tā ka nu laikam debus pienācīgo sodu par savu

bezkaunību. Viņš derējis ar amata brāļiem uz 1 rubli, ka pilnīgi izģērbies noiešot līdz pumpim.

«Baltijas Vēstnesis», 1881. gada 28. novembrī

Cēsis. Rekrūšu laikā bija pie kāda šejienes krodzinieka namā vairāk viesi iebraukuši, kuriem krodzinieks priekš zirgu nolikšanas vietas ierādījis. Vakarā ceļnieki dodas pie miera un ne sapņot nesapņo, ka viens no viņu zirgiem, kurš tuvaku pie atejamas vietas sienas atradies, pēc maz stundām atejamas vietas bedrē vairāk asu dziļumā atradies. Tūlīn zirgs ticis kādā striķī piesiets un iz bedres izvilkts. Par šo atgadījumu tiek vesta prāva. Redzēs, kas vēlāk iz šī nedzirdeta piedzīvojuma sūdzības iznāks!

Laucinieks

«Mājas Viesis», 1881. gada 28. novembrī

- Ak kungs, vecais, ko tu te alējies?
 — Es atspēlējos kalniņam par vakardienas ballī!

G. Bērziņš

- Plāna izpilde mūsu brigādei vienmēr pirmajā vietā!

I. Meigailis

Epirmā loogadiem

VAKARA DZIESMA

Nu jauka diena pabeidzās,
Pār zemi krēslums plešās,
Vēl skaņas vakar dziesmiņas
No birzēm atskan kņāšas.
Tā daba, acis aiztaisot,
Vēl visiem labu naksti dod.

Un tad nāk lēna naksniņa,
Ar tumšu segi silti
Un saldīgi aizmidzina
Ikkatru dzīvu cilti.
Taj sudrab' vaiņags galviņā,
Ko mēness, zvaigznes spuldzina.

Miļš engēls apsprauž liepu zar'
Uz mēnu vakar' dziesmu,
Lai debess tēvam patīkt var,
Viņš aizdzen visu briesmu,
Un savā mīlib's — klēpītī
Aizmidzina man saldīgt

E. D.

«Mājas Viesis», 1881. gada
5. decembrī

NO IEKŠZEMES

No Matīšiem. Vairak laikrakstos bija lasāms, ka 29. novembrī š. g. Matīšos būs teātris ar viesīgu vakaru. Kad priekškarameis uztinās, tad tik vēl īsti bija redzams, ko matīšnieki spēj un var. Aktieri ne vien bīdē stādīja priekšā, kā Kalna un Kazas krogā iet, bet patiesībā paši tur atradās. Galviņas tikmēr sila, kamēr iesīta, un daži aktieri tikko spēja izrunāt kādu vārdu un uz kājām noturēties. Šis reibums bija tik lipīgs, ka drīzā laikā gandrīz visi kārtības vīri ar to apsirga. Durvju sargs bija tā pļedzēris, ka vairs sevi nepežina. Drēbu sargs tik gar sienām vien vairs spēja grābstīties un rūkt. Ja kāds pēc drēbēm prasīja, tad tik teica, lai ņem, kas ir, mantelis vai kažoks. Būtu gan vēlejšams, ka matīšnieki, ja vēl kādu reizi tādu teātri izrādītu, neizsludinātu laikrakstos, lai cilvēki no tālienes neietu skatīties tādas aplamības.

«Baltijas Vēstnesis», 1881. gada 21. decembrī

25.

JANVĀRIS

Pateļ 70 gadī, kopš dzimis (1911) Kārlis Sausnītis (Pēteris Ēteris),
latviešu padomju žurnālists, fejetonists, Latvijas PSR Nopelniem
bagātais kultūras darbinieks.

PĒTERIM ĒTERIM — 70

*At, Pēteri, ai, Ēteri,
Vēl nemet krūmos savu plintī!
Tu, kas reiz «Dadzi» auklēji,
Ne velti esi šķiedis tinti.
Met satiriskās gaismas kūlī
Uz allaž dzīvo Jūli Mūlī!*

PETERIS ETERIS

MEISTARA NERROŠANA

Skečs

Darbojas: Meistars
Vecāmāte

Meistars (*pēta vannas istabā vannu*). Oi, oi, oi! Pavisam nelāga būšana: vecais aizbāznis neder ne vellam.

Vecāmāte. Ja, ja. Odens aiztek gar pulķi ar brammi. Bērņi paliek vannā pliki kā rāceņi.

Meistars. Vajadzētu ielikt jaunu pulķi.

Vecāmāte. Mēs jau, meistarī, tikai to vien gribam.

Meistars. Gribēšana ir viena lieta, varēšana pavisam cita.

Vecāmāte. Vai tad nepieprotat?

Meistars. Es? Kāda runa! Bet redzi, tantiņ, mūsu dzīvokļu ekspluatācijas rajonā tādu pulķu nav. Visi jau ekspluatēti.

Vecāmāte. Vai, cik slīkli! Bet, ja jau nav, tad nekā, tad jāiztiek.

Meistars. Kaimiņu rajonā, tur gan ir paši labākie pulķi.

Vecāmāte. Meistarī, nu tad palūdziet...

Meistars. Lūgšana ir viena lieta, dabūšana pavisam cita. Tur noliktavas pārzinis īsts plēsoņa, stiepj jau pa gabalu nagus pretī, gaida, ko šim grūdis. Bet ko meistars var citu labā grūst? Nu, bet ja jūs... Varbūt man uz turieni aizstaigāt?

Vecāmāte. Aizstaigā, meistarī, aizstaigā. Vai nu tas plēsoņa neizžēlosies.

Meistars. Velti, tantiņ. Pie tā ekspluatētāja zēlastību nav ko meklēt. Sai lietā var līdzēt tikai viens maziņš.

Vecāmāte. Vai, meistarī, kāpēc neteici tūlītīgi! Es tak tev varu dot pat divus maziņos. (*Aiziet.*)

Meistars. Beidzot saprata. Bet cik ilgi vajadzēja muti dziesnāt. Un tehniķa iedotais aizbāznis gandrīz vai jāiesviež renstelē.

Vecāmāte (*atgriežas ar diviem puīšiem*). Nu, maziņie, padodiet meistaram roku un palīdziet sataisīt vannīti! Viņš bez jums netiekot galā. Tikai jūs varot līdzēt.

GUDRINIEKS

Laikmetīgas ainiņas

1.

A. Ko es redzul Vecais puika Oskars!

O. (*lepni*). Jā, tas viņš ir.

A. Tavs vaigs spīd kā saules apmirdzēts.

O. Ir jau par ko.

A. Moskviču loterijā vinnēji?

O. Dzīvokli dabūšu. Jaunajā deviņstāvu mājā. Esmu rindā pirmais.

A. Apsveicu! No sirds apsveicu!

O. Paldies.

2.

A. Ko es redzul Vecais puika Oskars!

O. (*sadrūmis*). Oskars gan...

A. Kāpēc tik bēdīgs? Tavs vaigs kā apmākusies diena.

O. Dzīvokli nedabūju.

A. Bet tu taču biji rindā pirmais!

O. Biju. Bet iznāca nelāgi.

A. Nu, nū!

O. Būvlaukumā noplēsa tik daudz ēku, ka jaunajā namā nepietika dzīvokļu veco māju iemīlniekiem. Tagad es skaitos rindā septītais.

A. Izsaku līdzjūtību.

O. Paldies.

3.

A. Ko es redzul Oskars!

O. (*lepni*). Tas viņš it!

A. Redzams, esi dzīvokli saņēmis, savu kārtu sagaidījis.

O. Nesagaidīju. Draudziņ, nesagaidīju.

A. Par ko tad priecājies?

O. Priecājos par jauno dzīvokli.

A. Nesaprotu — kārtu nesagaidīj, bet dzīvokli dabūji?

O. Nu, klausies: otru deviņstāvu māju arī būvēja kantoris «Pieš tiknost», tālab es ar gudru ziņu pierakstījos vienā nostplēšamajā mājā.

A. Nu un tad?

O. Tā es ietīku jaunajā namā ārpus kārtas. Citādi tagad būtu rīndā trīspadsmitais.

— Mans vecais lik daudz pīpē, ka' bijām spiesti ierīkot speciālu dūm-
vadut

1. Sergtjenko

21.
MARTS

Ļaies 60 gadi, kopš dzimis (1921) Miervaldis Birze, latviešu padomju rakstnieks, Latvijas PSR Nopelniem bagātais kultūras darbinieks.

MIERVALDIM BIRZEM — 60

*Ikviens pa dzīvi savu ceļu iet
Un līdzī paņēm*
sāpju cirsto rēti...
Ja šodien visiem
rozes dārzā zied,
Tad kāpēc gan
lai Tev tās neziedētu?
Var kažķis meļns
pār Tavu ceļu skriet,
Lai kā Tev iet,
bet turī laimī ciet!

RADURAKSTI

Vēsturisks stāsts

Trīsdesmit astotā gada vasarā es dzīvoju pie mātes mazā Vidzemes pilsētiņā. Ganīju upītes malas alksnājā viņas kazas un, lai piepeļnītu naudu savām filoloģijas studijām, gatavoju kādu vietējo jaunkundzi ģimnāzisti latīņu valodas pēceksāmenam.

Kādu dienu es ēdu traktieri pusdienas. Pie mana galdiņa pienāk liels vīrs platiem pleciem. Zaketes piedurknes pašauras un īsas, tā ka plaukstas ar lielajiem īkšķiem man atgādināja vēža spīles. Apsēžas un saka: — Jūs esat tas students Kārklis, bet es esmu Vilkatrīceklis, jūs jau zināt.

Kā tad man mazā pilsētiņā nezināt, ka šim pieder desu veikals un divas lauku mājas!

Cilvēks lietišķs. Pasūta divas pudeles Kokmuižas alus un saka: — Vai jūs, filologs un vēsturnieks būdams, nevarat sastādīt manu ciltskoku jeb, kā saka, izpētīt manu ģenealoģiju. Mūsu lielais laikmets... Ir runas, ka mani — hm — izvirza par tirdzniecības kameras locekli.

Toreiz, Ulmaņa laikā, reizēm bija tāda mode rakstīt uz izkārtnes «latviešu veikals». Tā kā Vilkatrīcekļa konkurentam Jēkabsonam nebija izdevīgi par savu uzņēmumu sludināt «ebreju veikals», tad Vilkatrīceklis domāja, ka «latviešu būšana» varētu palielināt viņa desu vērtību. Un toreiz parādījās arī tāda lepnība — latvietību pierādīt melns uz balta ar ciltsrakstu palīdzību.

Kas man, lai jau Vilkatrīceklis uz izkārtnes mālē savu ciltskoku blakus vērsa galvai! Ar ciltsrakstiem gan nodarbojies nebiju, bet, tā kā no sarunām sapratu, ka arī Vilkatrīceklis par šīm lietām zina maz, tad, cerēdams no Vilkatrīcekļa ciltskoka nopurināt simt latu, es apņēmōs.

Tātad prasīju simt latu. Bet, aizmirsdams patiesību, ka senču pie-
miņa ir dārga, Vilkatrīceklis nokaulēja uz astoņdesmit. Aizgājām uz

Vilkatrickļa dzīvokli, un viņš mani iepazīstināja ar tiem glūenes papīriem, kuri jau bija viņa rīcībā.

Vispirms es apskatīju 1890. gada izdevuma bibeli, kuras jaunavīgo izskatu varēja izskaidrot vienīgi ar tās nelietošanu. Vāka iekšpusē starp pārējiem ierakstiem es atradu, ka mans kontrahents Zanis Vilkatricklis dzimis 1898. gadā un ka viņa tēvs bijis Krišs un māte Elize.

Tie bija šī reģistra vecākie ieraksti. No kristāmzīmēm es noskaidroju, ka Krišs Vilkatricklis dzimis Kuldīgas apriņķī.

Tur vēl atradu kādu nodzeltējušu 1916. gada papīru, Kuldīgas apriņķa priekšnieka parakstītu. Tas liecināja, ka «virskorteļmeistars von Eizenhart» izdevis rīkojumu, kurā silti iesaka vietējiem iedzīvotājiem «brūķēt» īpaši vērtīgās vārnu un ķivišu olas. To savākšana atļaujama uzticamiem ļaudīm no civiliedzīvotāju vīdus, Arī Zanis Vilkatricklis bija saņēmis šādu atļauju.

— To es glabāju. Tas ir mana tirdzniecības uzņēmuma sākums, — desinieks lepnī paskaidroja.

Vairāk datu par Vilkatrickļa ģimeni neatradu. Arī Zanis pats par savien radiem zināja maz, bet no viņa izteicieniem es sapratu, ka ciltskoka sakne jāatrok sešpadsmitā vai vismaz septiņpadsmitā gadusimteņa dziļumā.

Ja šiem izdevumiem atvēlēti tikai astoņdesmit lati, es šaubījos, vai tas būs izdarāms. Tad tūlīt saņēmu trīsdesmit latu avansam.

Kad savu skolnieci laīņu pēceksāmenam biju sagatavojis, taisījos braukt uz Kuldīgu pēc Vilkatrickļa ciltskoka. Tā kā arī manam diplomdarbam vajadzēja materiālus par kurzemnieku izrunas īpatnībām, uz Kuldīgu braucu labprāt.

Liku jau koferī savas bijušās skolnieces dāvāto albumu, te pie manis ienāca sīks vīrelis lielu galvu, kura kā bumbieris ar tievo galu bija iesēdināta uzrautajos plecās. Šis esot cepuru meistars Jencis. Pēc īsas sarunas, kurā noskaidrojās mana brauciena mērķis, Jencis čukstošā balsī, kā noslēpumu pauzdams, teica: — Vilkatricklis saviesīgās biedrības bufetē par to jau lielījās, un es, ē, esmu mūsu pilsēlas saviesīgās biedrības sekretārs, es, ē, esmu no blakuspagasta, kur Vilkatricklis, vai jūs neuzņemtos pūles arī man pie viena...

Dievs dod tādiem muļķīšiem augt uz visiem cinišiem, es priecīgs nodomāju, sabužināju matus, lai izskatītos zinātniskāks, un prasīju simt latu. Bet mazais Jencis uzlika pensneju un pierādīja, ka ceļa nauda uz Kuldīgu ietilpstot Vilkatrīckla astoņdesmit latos, tāpēc vairāk par sešdesmit nevarot maksāt.

Es saņēmu divdesmit latus avansam, bet paskaidroju, ka par to naudu tālāk nekā astoņpadsmitajā gadusimtenī nespēšu ielūkoties. Izdibināju, ka Jencīta tēvu sauca par Eduardu un vectēvu par Herbertu un ka tas dzimis kaut kur Turlavā vai Snēpelē, ap to pašu vietu, kur Vilkatrīcklis savā laikā sācis karjeru ar vārnu un ķīvīšu oļu lasīšanu.

Aizbraucu uz Kurzemi, vajadzīgajā draudzē netālu no baznīcas noīrēju jumta istabiņu un sacerēju savu diplomdarbu.

Pēc divām nedēļām aizgāju pie mācītāja. Tas bija jauns, laipns cilvēks. Iepazināties un vakaros trījātā ar mācītāja sievu sitām zolīti, piedzerdami pa pudelei baznīcas vīna. Apskatījāmies vecos draudzēs «ruļļos», ka tiešām dzimuši Krišs Vilkatrīcklis un Herberts Jencis. Ar šiem svarīgajiem datiem man pagaidām pietika, un es atkal iegrīmu savā diplomdarbā.

Pienāca vēstule no cepuru meistara Jencīta, kurā viņš uzmanīgi apjautājās par darba sekmēm, jo tuvojoties pārvēlēšanas saviesīgajā biedrībā un pēc viņa vietas tīkojot melderis Smits, bet Smits esot nelatvietis.

Es uzrakstīju atbildi, kurā paskaidroju, ka, cītīgi strādājot, esmu ieguvis «dažus ļoti interesantus norādījumus», un tad tūlīt devos uz Mežvidus ezeru, jo tiešām biju «iegūvis norādījumus», ka tur mājot lieli brekši.

Palikami un veselīgi pavadītais mēnesis, tāpat kā nauda, tuvojās beigām. Pienāca aizbraukšanas diena, pēdējais vakars un pēdējā kāršu partija.

Pārgājis mājās, es beidzot ķeros pie liešā uzdevuma — Vilkatricēkļa un Jenča ciltskokiem, jo esmu godīgs un man vajadzēja no abiem vēl deviņdesmit latus.

Nu pirmo reizi bija nopietni jāpadomā, kā to izdarīt. Meklēdams pamācības ģenealoģijas jautājumos, es šķirslīju gan dārzniecības, gan vēstures grāmatas, bet maz ko tur varēju atrast.

Viens norādījums bija šāds: «Habsburgu karaļnama ciltskokā ir siki izsekots, kā ģimenes locekļiem radusies lielā apakšlūpa.»

Tas tomēr man nederēja, jo Vilkatricēklim tieši virslūpa bija mīksta un bieza, tā ka apakšējo redzēja tikai tad, kad viņš atvēra muti, lai ieņemtu barību.

Es meklēju tālāk, un man laimējās. Vecā Baltijas vēsturē es uzšķīru šādu vietu: «17. gadusimteni, sastādot pirmo Kurzemes bruņinieku solu jeb matrikulu, tika izdarīti daudzi viltojumi.»

Sis ļoti svarīgais norādījums mani izglāba. Es naigi ķeros pie darba, un pēc pāris stundām mana Zaņa Vilkatricēkļa raduraksti bija izlikti uz divānu rasējamā papīra lapām — uz vienas es uzzīmēju tādu kā tabeli, uz otras uzrakstīju paskaidrojumus, kurus pamatoju ar «pētījumiem arhīvos».

Darbs man tā veicās, ka pasūtītā septiņpadsmitā gadusimtena vielā pieķēru klāt arī sešpadsmito. Par ciltstēvu iecēlu 1546. gadā dzimušo Pēteri Vilkatricēkli. Arhīvos es it kā biju atradis, «ka viņš mācītājam par bērna kristīšanu atnesis lielu zivī». No šī svarīgā fakta es secināju, ka viņš ir zvejojis, un tālād viņam ir bijis brīv zvejojot, bet, tā kā zināms, ka zvejas tiesības tai pagastā piederēja tikai kuršu ķoniņiem, tad Pēteris Vilkatricēklis ir piederējis pie kuršu ķoniņiem, kas patiesībā ir līdzvērtīgi īstiem vācu muižniekiem.

Par šo atradumu es nodomāju papildus pieprasīt desmit latus.

Negribēdams apkaunot tik ievērojamu senci, es Vilkatricēkļa ģimenē salaidu divus vagarus, vienu modernieku un pagasta lielāko saimnieku, kam kalpojuši četri puisi un piecas meitas, 1812. gadā šis

saimnieks pārdevis franču okupācijas karaspēka intendantam de Montīnī maisu, tātad viņam bijuši netieši sakari ar Napoleonu.

Visi šie fakti bija neapstrīdami pareizi, jo tos nevarēja pārbaudīt.

Pēc Vilkatricekļa lietās atrisināšanas ar Jenča radurakstiem tiku galā daudz ātrāk, jo nu jau man bija prakse, bet, atcerēdamies cepurnieka sīksto kaulēšanos, es tos izsekoju tikai līdz astoņpadsmitajam gadusimtenim.

Otrā ritā pirms manas aizbraukšanas mācītājs, lāga vīrs, aiz pateicības par kāršu spēki pasita papīriem apakšā draudzes zīmogu ar visu krustu. Ar zīmoga piespiešanu ruļļi ieguva pēdējo oficiālo slīpējumu.

Pārbraucu atpakaļ Vidzemē un, nodevis ciltskokus pēc piederības, saņēmu savus deviņdesmit latus.

Pie mātes vēl uzkavējos pāris dienu. Vienu vakaru pakoju koferi uz Rīgu, kad pie manis ieskrien tā ģimnāziste, kurai mācīju latīņu valodu, un romantiski uztraukta saka, lai es bēgot, viņai esot manis zēl.

Es nekā nesapratu, bet, paradis dāmām paklausīt, devos uz staciju. Šī mani pavaida, un es noskaidroju, ka viņas ģimene bijusi ielūgta pie Vilkatricekļiem uz vārda dienu.

Mājas tēvs sašņabojies un sācis izrādīt savu, respektīvi, manu, tabulu un plātījies ar ķoniņu Pēteri Vilkatricekli, lielo senci, un teicis, ka viens Vilkatriceklis jau tirgojies ar Napoleonu.

Tai brīdī Jencis atliecis savu bumbiergalvu, uzlicis pensneju, izlasījis pie sienas pakārtos un ierāmētos papīrus, tad gluži bāls un bez cepures aizskrējis prom, bet pēc piecām minūtēm ievilcis pa durvīm arī savu ciltskoku.

Jencis stostījies: «Lūdzu, kungī, ē, te ir pārpraatums. Vilkatriceklis, baidos, būs kaut ko aizguvis no manis.»

Desinieks gribējis šo saberzt

kaulu miltos, bet Jencis melns uz balta pierādījis ar «arhīvu materiāliem», ka 1812. gadā viņa sencis, saimnieks, kam kalpojuši četri pulši un piecas meitas, franču okupācijas karaspēka intendantam de Montīņi Kuldīgā pārdevis piecas jēradas.

Visa sabiedrība sākusī pētīt un salīdzināt viesīgās biedrības sekretāra Jenča un tirdzniecības kameras kandidāta Vilkatrīcekļa izcelšanās grafisko izpausmi un brīnījusies par lielo līdzību. Izrādījās, ka 1796. gada 12. oktobrī, kad Viļums Vilkatrīceklis no Lejasaučiem apprecējis modernieci Annu Bailīti no Sila lopumuižas, arī Kārlis Jencis no Kalnaučiem 1796. gada 12. oktobrī apprecējis modernieci Līnu Paeglīti no Meža lopumuižas.

So vēl izskaidrojuši ar aktu sagādīšanos, bet, kad tāda pati sagādīšanās dzimšanā, mīršanā, meitās iešanā un sievu ņemšanā atkārtojusies vairāk nekā gadusimteni, tad viesi sākuši smīnēt, bet abi «ciltskoki» sarkuši kā kļavas rudenī.

Gadu un citu apstākļu nesakrišana sākusies tikai 19. gadusimtena otrajā pusē, tas ir, par to laiku, par kuru mani cienījamie kontrahenti uzrādīja nevēlītas kristāmzīmēs vai citus papirus.

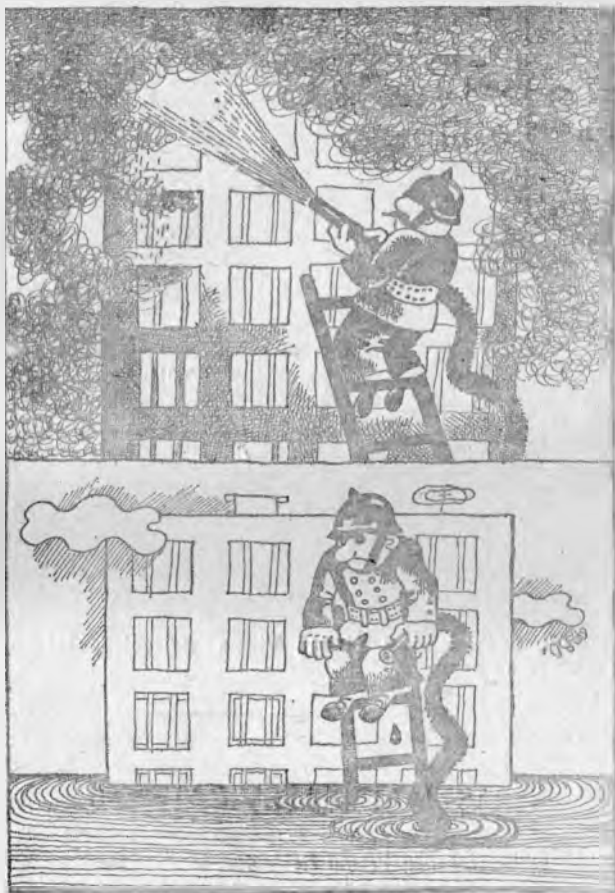
Par nelaimi, es steigā biju pieļāvis vēl vienu kļūdu. Mana vecā nelaime — ar skaitļiem rikojojies, es bieži sajūku.

Viesi ēduši šos šķīņkus un lasījuši, ka Ernests Vilkatrīceklis no Lejasaučiem piedzimis 1756. gada Jāņu dienā, tad pat, kad pirmo reizi savus Kalnaučus ieraudzījis arī Alberts Jencis. Tātāk viņi atrada, ka 1766. gadā abu sievām piedzimis pirmais dēls.

«Klausies, Vilkatrīceklī, un tu, cepuru meistars, jums gan ģimilijās bijuši spēka zari: puikāms desmit gadu vecumā jau pašiem puikas,» kāds viesis smējies.

Jencis savu plāno parūku apsedzis ar oktobri un kļusu izslīdējis pa durvīm. Vilkatrīceklis telcies izmest vēl pusstoppu un tad nākt mani slānit.

Bet es jau sēdēju vilcienā un errojos, ka jaunības neapdomībā nebiju paredzējis varbūtību, ka abus ciltsrakstus lasa reizē. Vilciens gāja ātri, un, ar godīgi pelnītu naudu nonācis Rīgā, es izdzēru kausu alus, slavēdams vienkāršu ļaužu tieksmi pēc istas dižcilības.

Bez vārdiem.

T. Sergijenko

30.
MAIJS

Paiet 50 gadi, kopš dzimusi (1931) Vizma Belševica, latviešu padomju dzejniece un prozaiķe.

VIZMAI BELŠEVICAI — 50

*Ir āroša Vizma Belševica,
Tai dūšigs gars un mēle spica,
Un viņa asi runāt prot,
Tās vārdi — zobens abpusgriezīgs.
(Dažs labs jau jutis, cik tas blīzīgs.)
Lai negurst roka vicojot!*

TĀS DULLĀS PAULĪNES DĒĻ

Cilvēkiem acīs mēs vairs nevaram rādīties. To vien dzird kā — šu... šu... šu... re, tās ir tās divas vecenes, kas dabūja gadus par huligānismu... nabaga cilvēks... smagi miesas bojājumi... invalīds uz visu mūžu... cietumā tādas, bet nē, nosacīti šām iedots... nav taisnības pasaulē, nav... Viņdien eju gar Klāburu logu, dzirdu — iekšā mazais Pēcis ālējas, bet māte šim: — Bļauj, bļauj! Sabļausi huligānu vecenes, tad tev būst — Puikam mule ciet kā aizšūta. Agrāk, kad mēs ar Paulīni jaukā kā laikā izgājām sētā zem ceņņkrūma pasēdēt, bērni ap mums vien tinās, konfekti mangoja vai plijās virsū, lai Paulīne pastāsta par «aitukšītu — pustukšītu — iztukšītu» vai lieldienu tirdziņu ar karusejiem uz ta stūra, kur nu jaunā skola uzcelta. Tagad pamūk aiz šķūniša spēlēties vai parādās uz trepēm, ierauga mūs un sprūk atpakaļ. Bet sētas puses logos viena gardīne nokustas, otra. Lūr. Uz ielas tāpat — sabikstās, nokrekstas, galvas griež atpakaļ un atkal: šu... šu... šu...

Tā dullā Paulīne tikai smejas. — Lai skatās veselī! Viņiem savs prieciņš, mums arī. Tak beidzot kāds paskatās, ja reiz jaunībā neskatījās. Nekādas bildes jau nebijām. — Atradusies! Nebijām! Lai runā par sevi. Es biju. Man ir ko vecumdienās alcerēties. Paulīnei tik vien kā tas spickundziņš, kas viņas sūri grūti krātu padomiņu izmānīja un iekrita kā santīms rīziņā. Ne policija rokā nesadzina. Palika vecavās, lai arī pēcāk, kuro naudu nopelnīja, to par štātēm palaida. Pucējās uz velna paraušanu. Tādas algas dienas nebija, kad ar paciņu rokā nepārņāktu. Un tad — ne ēdusi, ne dzērusi, ne rokas mazgājusi — vaļā. Aukliņu ar nazi pušu un nosviež murskuli, papīru saplēš, kur tak vienmēr pie saimniecības noder aukliņas un papīri, un es nekad neko neizputīnu — lai cik ilgi jāknibinās, atraisīšu un satīšu gliži jo gliži, papīru ar plaukstu nogludināšu un nolikšu pie vietas, lai neiet manta zuduņā. Ši — ne. Un lūlit tā jaunā blūze, vai kas tur bijis, mugurā un pie spoguļa — no priekšas, no pakajas, no vieniem sāniem, no otriem, caur pieri lūrot vai galvu atmetot. Stundām no vietas. Es viņai gan sacīju: — Ko tu gories pie spoguļa vien?

Kas tevī te redz? Pagrozies tur, kur puīši slaiģā, varbūt kāds uzķeras. — Si atkal: — Tu saki? Visas jau neskrien viriešiem pakaļ kā daža cita! — Daža cita, ko tu neteiksi! Preti paicies vēl nenozīmē pakaļ skriet. Un, ja preti nepaiesies, kas zinās, vai tu maz tāda pasaulē esi? Sienām cauri jau nesaredzēs, kā tu pie sava spoguļa klīrējies. Bet ko nu!

Dulla bija Pauline tos laikus, dulla arī palika, un tikai viņas dulluma un štālētšanās pēc mēs uz tiesas beņķa nonācām. Un vēl par to vizdegunību. Par mūžīgo: — Tu saki? — Lai tur kas vai kā, šī tikai saslienas kā ķēniņiene un: — Tu saki? — ar lādu varenu ncināšanu. Pat ja es no rīta viņu modināju, un modināt stundīgi vajadzēja man, jo Paulinei bija āpsa miegs, tad arī es šo purīnu: — Celies! Uz darbu jāiet! — kamēr šī uzstienas cēli jo cēli sēdus un: — Tu saki? — Tā tas viņai iegājies, ka ij pati, par brīnumu, pamodusies šāvās sēdus un: — Tu saki? — kaut gan neviens neko nebija sacījis.

Bet, kāds nu mēs kurais esam, tādām tas mūžiņš jādzīvo. Pauline, lai cik dulla, tāpat mana māsa, cili radī zem velēnām, un pašām arī laiks piedomāt pie kaulainā brūtgāna ar izkapti pār plecu.

Piedomāt mēs sākām pirms pieciem gadiem. Paulines domāšana skaidra: mirstamkleitas! Kādas mums kurai būs un cik smalkas. No zida, no atlasa, no brokāta! Es šai: — Nekādus zīdus un brokātus mēs no savām pensijām vis nevaram atlicināt. — Šī tik atmet

galvu. — Tu saki? — Kāpēc citas vecenes varot ar murķelēm, baravikām un brūklenēm šiverēt, bet mums kā tādām grēfienēm uz pansijām vien jāsežot? It labi mēs varot izkustēties svaigā gaisā. Bez visas peļņas, tas pat sejas krāsai esot derīgi. Es gan turējos preti, ka man gluži vienalga, kādā krāsā manas kruunkas. Bet vai Paulīni jel viens cilvēks pārrunājis? Spīndzēja apkārt kā rudens muša, kamēr vienu rītu uzcēlāmies pirms gaismas, grozus rokā un uz Limbažu mežiem. Tīri par postu, bija gan baraviķu laiks, gan labas vietas uzgājām, gan brangī nopelnījām. Nu Paulīne vairs ne strīkos siet nama pie mājas nclurējās, nedz arī man ļāva elpu atvilkt. Ar baravikām vēl nekas, bet kad nāca brūklenes! Zēlīgais dieviņ, to kriku murgurā, tās nostieptās rokas un vakaros vēl smērēšanos ar bišu indī tā, ka ne vairs mūsu istaba vien, bet visas trepes un koridori pēc nabagmājas smirdēja. Tikai ap dzērveņu laiku Paulīne pierīna — pārāk tālu no Rīgas, vienā dienā nekādi neapgrozīties. Dzērvenes jau mūsu laikos tie vien var dabūt, kam savas mašīnas, ne mēs, divas vecenes. Un tāpat bijām brangu žūksni sapeļņējušas, atlika vienīgi izdomāt, kādu drēbi pirkt un kur šuvēju dabūt, — par arteļiem Paulīne ne dzirdēt negribēja.

Bet tad tos gāganu karus, kamēr izspriedām, kāda drēbe gādājamai! Es grībēju melnu zīda kleitu ar baltu krādziņu un manšētēm — kā godīgam mīronim piederās. Paulīne — nē un nē! Melna kleita baltos plivuros neizskatīšoties, man vajagot gaiši pelēku, ja ne tieši baltu. Es atkal: — Ak tad baltu gan? Un galvā kronīti no tavas kāzu mirties? — To mīrti, re, Paulīne iestādīja vēl skuļā gados, un jau toreiz, kad tas spickundziņš parādījās, mirte bija tik kupla, ka Paulīne būtu varējusi no galvas līdz kājām nopušķoties, ja šis neaizmucis, bet nu sen kā visu logu aizaugusi, istabas stūris allaž tādā zaļā pakrēsli. Paulīne nošņācās vien, bet tad atcirta, ka bērēm tāpat kāds mirties zariņš vajadzīgs, — un nebūtu šī sarūpējusi, kur tad ņemtu?

Nedējas divas stīvējāmies un ecējāmies, bet Paulīne nebūtu Paulīne, ja man pelēku neuztieptu. Un, kādu šī pati šūšot, to man nemaz neteikšot — kad pārnesišot no veikala, tad redzēšot. Manu drēbi arī viņa pirkšot, viņai esot labāka gaume. Tur nu es neļāvos, Gaume

Šai, kā tad! Apzeltītu pulksteni uz piedurknes virsū sprādzē, un vēl gaume! Pati gāju drēbi pirkt, bet neba šī man pa visu Rīgu pakaļ nevalkājās un aiz rokas neraustīja. — Šo nel To nel Šito nepavisam nē, šītai nebūs krituma! — Nudien, kāds tad, uz muguras guļot, vēl kritums vajadzīgs? No zārka laukā, vai? Bet iestāsti Paulinei. Dulla.

Manas mirstamkleitas drēbi vienā dienā sadabūjām. Tādu mīlīgi pelēku krimplīnu. Toties Pauline meklēdamās līdz vecgada vakaram saskraidīja — mani līdzī nesauca, nedz arī es būtu gājusi. Un, kad pārnesa un atkal pa savai nemodei aukliņu murskuļi un papīru skrandās, es domāju, ka turpat uz vietas galu dabūšu. Lillāl! Spoži lillā ar zelta un sudraba puķēm. Brokāts. Tik vien kā iebēcos: — Dullāl — Bet Pauline zodu gaisā. — Tu saki?

Es sacīju arī. Visu pēc kārtas par veco ķemu, kam trīs saskrullēti mateļi uz galvas, rokas kā sakārņi un zelta puķes mugurā. Un kā tas var izskatīties.

Pauline atkal: — Tu saki? Cik tev pašai to matu, ja man trīs? Cetri, vai? Mēs nopirksim parūkas. Baltas un sprogainas. Un rokas baltus cimdus.

Parūkas! Kur pēc šīliem krimplīniem un brokātiem labi ja šuvējas tiesa palikusi. Bet Paulinei muti neaizbāzīsi. Vai nu tiri šoziem mēs miršot, nākamvasar atkal pabraukāšot baravikās un nopelnīšot.

Nenomirām arī, bet, kad baravikas bija pāri un sākās brūklenes, man gribējās, kaut mēs tomēr būtu jau ziemā nomirušas. Atkal krika visos kautos, bišu inde un sirdsdrapes, bet parūkas nopelnījām, lai arī izrādījās dārgākas, nekā domāts. Toties skaistas gan. Es savu uzliku, apskatījos, kā piestāv, redzēju, ka labi, un noliku mirstamajā plauktā uz garās, pelēkās kleitas. Pauline toties katru mīļu dienu kleitu mugurā, parūku galvā un gar spoguļi — no priekšas, no pakaļas, no vieniem sāniem, no otriem, caur pieri un ar atmetu galvu. Zelta un sudraba puķes vien laistījās. Vai viņai varēja iestāstīt, ka šīta viņa līdz bērēm visu to godību pagalam novazās? — Tu saki? — Un cauri.

Kad vēl pēc vienas baraviku un brūkleņu vasaras bija gan cimdī, gan gari zīda apakšsvārki, gan tilla plīvuri un sazin kas, Pauline pasludināja, ka tādā zārkā, kādu Revolūcijas ielas kantorī taisot,

ši ne sitama negulšoties. Vajagot dabūt privātu meistaru un laikus pasūlīt. Istaba mums, kaut arī pa abām viena, liela kā ugunsdzēsēju garāža, varot mierīgi nolikt zārkus kaktā, lai gaida savu reizi.

Es vairs ar Paulīni nestrīdējos, īpaši, kad izrādījās, ka tajā pelckajā kleitā, baltos cimdos un parūkā patiesi izskatos pēc baroneses, ja ne augstākas dāmas. Un zārki mums maksāja vēl divas baraviku un brūkleņu vasaras. Man — gaiša, lakota oša, Paulīnei ar baltu zīdu apsists un kružuļu kružuļiem gar malām. Ja šai kāzu neesot bijis, tad vismaz bērēs šī gribot baltu zīdu.

Taisīja tos zārkus nūsu istabā — meistaram nebija citas vietas. Kaimiņi izprasījās krustām un šķērsām, kas tur pie mums daudzās un ēvelē. Mēs teicām, ka remonts, — un cauri. Kad bija gatavi, apklājām ar siltumnīcas plēvi un segām, lai nenoput un kāds nejaus īcnācējs nepārbistas. Cilvēki jau tādi nervozi.

Nu, kad viss gatavs, varētu būt miers. Tā likās man, bet ne Paulīnei. Blēņas raksta par to neizgudrojamo perpetuum mobili. Paulīne ir tāds perpetuums un mobilis vienā personā. Kur tikai duka rodas? Paskaties — kauli un āda, ne dzīvībai nebūtu kur aizķerties, bet pukšķina, griežas un spurinās kā viena vāvere, tik tā miera kā pa nakts melnumu. Un tad arī svaidās pa gultu, trūkstas sēdus un: — Tu saki? — Nav vairs tas āpša miegs, kas jaunās dienās. Bet no rīta, kā acis īsteni vaļā, tā pie kumodes savas mirstamdrēbes

cilāt un parūku galvā bāzi. Es sacīju — noķēpāsi, un tā arī nolika. Vienu reizi šī atkal visā savā godībā gar spoguli gorijās un tikmēr kāpās atpakaļ, kamēr uzgrūdās galda stūrim, kur man šķīvis ar rivētiem āboliem. Izgāza sev uz dibengala. Pagalam mani pūliņi, pagalam lillā brokāts. Kur tu ābolu pleķi no zelta un sudraba puķēm laukā dabūsi? Tad gan Paulīne raudāja, kamēr atpapas, ka tam nesmukumam viņa tāpat virsū gulēs un neviens neredzēs.

Kādu nedēļu pēc ābolu šķīvja bija miers. Tik vien kā uz kumodi skatījās, grūsti pūta, pavilka šūplādi vaļā un aizstūma atkal ciet. Pa to nedēļu sakritās vēl vairāk, lai arī likās, ka nebūtu kam kristies. Un sāka runāt, ka velts bijis viss pūliņš, šai no bērēm nekāda prieka nebūšot, ja nevarēšot sevi zārkā redzēt. It kā jel viens mironis sevi zārkā redzējis! Dulla kas dulla. Tā es viņai. Bet Paulīne galvu atpakaļ un: — Tu saki? — Lai gaidot laiku, šī izdomāšot.

Izdomāja arī. Mēs nolikšot viņas zārku uz galda, šī apģērbšoties un gulēšot iekšā, es viņu ar plivuru un mirtēm nopušķošot, sveces blakus aizdedzināšot un pasaukšot fotogrāfu, lai iztāisa bildi. Fotogrāfs jau mirstamzīni neprasišot. Bildi varēšot smuki palielināt un priecālies par savu bērū godību pēc sirds patikšanas. Pēc tam to pašu izdarīšot ar mani, tikai fotogrāfu pasaukšot no citas darbnīcus. Un atkal viņa mani apvārdoja, kā tas allažin bijis.

Vienā jaukā pavasara rītā man vajadzēja iet uz darbnīcu pēc fotogrāfa. Sarunāju tādu īsti solīdu kungu — mīkstu un apaļu kā mācītāju, pasirmiem matiem. Jaunie jau vairs nemāk kārtīgu bildi iztāisit — tā domāju es, un tā viņš arī sacīja. Lai es neuztraucoties, dārgās nelaiķes bilde būšot, ka prieks, uz pirmskara papīra. Atnākšot viņš pēc darba, septiņos. Atstāju solīdajam kungam adresi un gāju uz tirgu pēc vizbuļiem. Paulīne bija pieteikusī, ka astoņiem vizbuļi pušķiem vajagot būt uz tā plivura, pastarp mirtes zariņiem. Un vēl sveces pērkamas.

Kamēr es it apgurusī mājās pārkluvu, Paulīne jau bija savu balto zārku no plēves apakšas istabas vidū izšķūrējusi un pie krustiem vien kunkstēdama un vaidēdama ķērās. Un neba istabas vidū izvilksana tas smagākais darbs. Vajadzēja divām vien ar saviem kaķa spēciņiem uz galda uzcelt. Kaimiņus palīgā saukt pie šitā teātra

tak nevarējām. Es jau arī fotogrāfam kauna pēc nesacīju, ka nelaiķe vēl nemaz nav nelaiķe. Bail bija, ka nesmejas, kaut arī tāds solīds kungs pieklājīgos un saprotošos gados.

Diviem lāgiem cēlām un atkal laidām atpakaļ. Trešo lāgu Paulīnei viņas gals paspruka vaļā, ka noblarkstēja un nokrakstēja vien. Taisni tāds troksnis, it kā lūzis kas būtu. Izčamdijām to nelaiķes galu ar čumdišanu — redzēt cauri baltajiem zīda kruzulīem tāpat nevarēja, bet tā arī nesapratām, ir pašķīdis vai nav. Paulīne katram gadījumam apraudājās. Es leicu — neraudi, mironim nedrīkst būt sarkanās acis. Si atkal: — Tu saki? — bet nošņaucās tomēr un palika mierā. Par to es viņai sataisīju cukurūdeni. Tad atpūtāmies kādu pusstundu un, kad cēlām ceturto reizi, uzdabūjām gan augšā. Visādi gliets zārks, tikai tas zemē kritušais gals gan vairs ne pēc kā neizskatījās. Labi vismaz, ka tā bija Paulīne pati, kas vaļā palaida, citādi inan ne peles alā nebūtu glābiņa no pukstēšanas un vaidēšanas.

Divas stundas Paulīne pucējās, grozījās pie spoguļa, likās zārkā, kapa laukā, un tai zārkā man arī vajadzēja nest viņai spoguļi klāt. Nebija un nebija labi, kamēr izdomāja, ka lūpas arī vajagot nopūderēt baltas, citādi neesot īsti pēc miroņa. Nebūtu es viņu skubinājusi, fotogrāfs uznāktu, šai vēl pie spoguļa grozoties. Un patiesi — tik tikko uzspēju Paulīni ar plīvuru pārklāt un ar tiem miršu zariem un vizbuļiem nospraudīt, kad klāt bija. Sveces aizdedzināju, kamēr viņš ar savām lappām un visādiem steķiem ķimerējās. Jāsaka, to viņš darīja ilgi. Nav joka lieta tāda fotografēšana.

Ar visu vecumu ausis man kā pelei. Un dzirdu — kamēr solīdais kungs, šo to papļāpādams, nevar vien uzmunsturēties un izdibināt to īsto vietu, no kuras bildēt, — mana Paulīne sāk tā smalcīni caur degunu švilpt! Aizmīgusi! Par to švilpšanu vēl nebūtu nekas, ņēmos diktāk runāt un solīdo kungu arī lūdzu diktāk, sak, lāgā nedzirdu. Bet pašai kājas aukstas —

ka Pauline neidomājas miegā grozītes vai ko. Tik vien cerēju, ka no mūsu runāšanas klusīēm uzmodīsies.

Jāsaka, kungs bija solids, bet pastrupa auguma, galds augsts un Paulīnes baltais zārks arī kā viens stikla kalns — bez krletnas pakāpšanās mūsu princese nebija īsti nobildējama. Kungs kāpa uz ķebļa, kāpa uz krēsla — nekā. Beidzot es iegidos, ka otro durvju kaimiņš tak savas trepītes koridorā izlicis, un gāju pakal, izgudrēm runādama un kājas klapēdama, lai kungs Paulīnes švilpšanu nedzird.

Noslējām tās trepītes Paulīnei kājgalī, blakus nolikām krēslu, uz tā bija man jākāpj gaismu rādīt, un tad dabūjām, kā fotogrāfa kungs teica, pareizo rakursu. Tik nu kā tās trepītes krakstēja un ļodzījās, ka viņam bikses vien švikstēja no kāju drebēšanas! Bet kungs neko, turējās dūšīgi, lika man cilāt lampu šā un tā, līdz beidzot diktā balsi noteica: — Tā būs labi!

Un te nu mūsu mironis ar vienu rāvienu sēdus un: — Tu saki? — Tā bargi un nicīgi, kā jau Paulīne allaž no miega trūkusies.

Solidaais kungs tā īsi aizgārdzās, kāja trepēm cauri un gar zemi ar visu to būšanu. Par nelaimi — ne jau vienā rāvienā. Vispirms ar vaigu pret galda stūri, ka asinis vien pašķīda, tad ar savu smalko aparātu pret svečturi, un tas arī vēl viņam uz galvas uzkrīta.

Brēcu es, brēca Paulīne, no zārka laukā svempdamās. Fotogrāfs gulēja uz grīdas, asinis no vaiga, kāja trepēs nelāgi ierežģīta, acīm baltumi vien redzami. Paulīne metās pēc ožamā spirta — labi, ka es visu vietā nolieku, jāmeklējas nebija — un korķīti kungam zem deguna. Kungs iestenējās, acis jau zilas paspidēja, bet, kā iersudzīja Paulīni zelta puķēs un miroņa plīvurī, kas, no zārka kāpjot, bija aiz tiem brokāta ķeburiem aizķēries un stiepies līdzī, — nogārdzās atkal — un baltas šķirbas vien starp plakstiem. — Tu, dullā, jel nerēgojies viņam! — es uzšņācu, un reizi mūžā Paulīne iztika bez «tu saki». Aizgāja stūri pie savas mirtes un ķerca klusīēm — kā vista uz pārkonu. Un man vajadzēja vienai ar visu galā tikt — zinājusi nu, no kura gala sākt!

Vispirms dabūju viņu pie samanas, tad ķēros kāju no trepēm vilkt, bet kur tu dieviņ, kā es aiztīcku, kungs nebalsī blaut un lamāties tik šķebenī, kā es savu mūžu nebiju dzirdējusi. Lai saucot tūlī!

ātro palīdzību, kāja esot salauzta gabalu gabalos. Laikam bija arī — nelauzta jau nevarēja tik modīgi ielocīties tajās negala trepēs. Un miliciju lai saucot uz karstām pēdām, viņš mums, vecām velna māli-tēm, rādišot cilvēkus bendēt. Un, jo viņš blāva, jo šķīda asinis no pušā vaiga. Es teicos jel tās asinis saņemt, bet šis nē un ne, lai redzot milicija un ātrā palīdzība, ko mēs viņam nodarījušas.

Uz tādu nedzirdētu skandālu, ne saukti, ne manīti, bija ienākuši kaimiņi, tie, kam trepītes koridorā. Pats ūsas galu mutē iekodis, pati kā Lata sieva uz Sodomas degšanu izbolijusies — un bija arī ko redzēt. Ja ne zārks un sveces, un solīdais kungs trepēs un asiņās, tad Pauline viņas lillā zeltos un plīvurā. Vienreiz nu viņa bija bilde.

Kungs sablenza, ka divi sveši nākuši klāt, un sāka blāustīties vēl negantāk. Tad es teicu kaimiņam, lai noiet pie Klāburiem, kur vienī-gais telefons mūsu mājā, un zvana arī to ātro palīdzību un miliciju. Kas cits atlika.

Milicija atsāva pirmā. Un pratināt, un protokolu rakstīt — zemē tur bija jāielien visu kaimiņu acu priekšā. Jo projām jau šie negāja vīs, Klāburi arī uznāca un vēl kādī, ar kuriem mēs ne līgā nesveicinā-jāmieš. Pauline sarka kā pujene, man bira asaras no kauna un errastī-bām, bet izstāstīt vajadzēja vīsu. Un, kad atbrauca ātrā palīdzība, — vēlreiz. Un skatīties, kā miliči kož lūpās, lai nebūtu jāsmejas. Ārsts arī

koda lūpā, bet sanitāri, jauni puikas, spurgāja vien, prātā viņiem ne-
nāca pievaldīties. Uz labu tāda ēvergēlība nevarēja būt un nebija arī.

Kamēr ārsts to kāju no trepēm ar lielu kunga bļāšanu izmunstu-
rēja, kaut kā lubās iesēja, lai pa ceļam no lieķa nekulcinās, un vaigu
sakopa, tikmēr šie abi kā tādi ērzelēni paskatās uz Paulīni, paskatās
uz mani, paskatās viens uz otru, aizkunkstas no smiektiem un tikai
skurināties. Bet, kad vajadzēja kungu nestuvēs celt, tad tās skurinā-
šanās dēļ viņiem neko labāk vis negāja, kā mums ar Paulīni zārku
uz galda stīvējot. Dakteris rājās, kungs bļāva, šie nesa, un nestuves
lēkāja un kratījās kā tajos viņu modes dančos. Tā viņi izkratījās pa
durvīm un sāka purināties pa trepēm lejā.

Es līdz negāju, man pietika krenču un blamāžas. Tāpat dzirdēju,
kā šie, kājas švikstinādami un aizspurgdamies, kopjas lejā. Bet tad
uzreiz tie spurcieni atkal zviedzienā pārgāja, un tad nāca pamatīgs
būkšķis un tāds bļāviens, kāds vēl šovakar nebija dzirdēts. Bļāva,
cik kurais, un kunga balss pāri visiem kā pastardienas bazūne. Tak
šie nešpetnie bija izpurinājuši viņu no nestuvēm, un, ticiet vai neticiet,
kungs bija salauzis arī roku!

Iesūdzēja viņš mūs laikam, jau slimnīcā gulēdams, jo, kad pēc
pusotra mēneša nāca laukā, tad arī mūs ar Paulīni sauca tiesas
priekšā. Un atkal bija jāstāsta no gala, aiz kauna vai nostu beidzo-
ties, atkal visi koda lūpās, un pats tiesnesis gaisu vien uz iekšu
rāva, kā verdošu pienu iestrēbis, tikai kungs un mēs ar Paulīni ne.
Jo ne vien kāja un roka šim salauzta, bet vēl smadzeņu satricinājums
un smalkais aparāts sasists, Kungs pastāvēja, ka mēs ar Paulīni
aiz tīšas ļaunprātības tā izdarījušās, jo, kad viņš, uz trepīlēm stāvē-
dams, sacījis: — Tā būs labi, — Paulīne uzbļāvusi: — Tu saki? —
Šitā neviens no miega netīšām nemostoties.

Es gan teicu, uzteikdama, ka Paulīne savu māžu tā no miega
modusies, bet tiesa noticēja kungam, nevis mums. Un piesprieda
mums par ļaunprātīgu huligānismu trīs gadus, sodu nosacīti atļaujot.

Trīs gadus! Man melns gar acīm sagriezās, ne vārdiņa es nebūtu
varējusi pateikt, bet Paulīne, dullā, jau cirta galvu atpakaļ, un es
rāvu šo aiz piedurknes, lai neuzbrēc jel tiesnesim: «Tu saki?» Taču nē,
Paulīne jautāja, vai viņu glabāšot kroņa vai pašas drēbēs, ja cietumā

nomiršot. Pat uz tiesas sola viņai tik vien rūpēja kā tie lillā zelti un baltais zārks. Tiesnesis, gaisu uz iekšu raudams, tādā aizžņaugtā balsī paskaidroja, ka cietumā mums nemaz nebūšot jāiet, tikai mūsu papiros skaitīšoties, ka esam tiesātas.

Tad mēs ar Paulīni sākam raudāt, citi savukārt smaidīt un tikai mūsu apskādētais kungs šņāca un purpināja par netaisnību. Bet tā zem deguna, jo tiesai nedrīkst acis lēkt.

Tā mēs, mīžu tik godīgi nodzīvojušas, ka likās, ne pastarās tiesas nebūtu īpaši jābaidās, Paulīnes dulluma dēļ tapām notiesātas tepat šīsaiulē. Sev par sirdēstiem un pasaulei par apsmiektu.

Pareizāk būtu sacīt — man par sirdēstiem. Paulīnei tas pasaules apsmiektis kā debesu rasa. Jo uz mums skatās, jo cēlāk šī atmet galvu un vēl ikšķi man sānos — sak, redzi, ko? Un parūku tagad vazā katru dienu, savos matos un lakatiņā uz telas vaizrs neiziet. Būs, būs uz mirstamo reizi tikpat šķidrena kā pašas pūka. Bet man apnicis runāt, lai darās, kā grib, tik vien pieteicu, ka viņas dēļ brūklenēs vajrs nebraukšu. Mana mirstamā kārtā un parūka gaida savu stundu, kā nule gādātas, man nekur nav jāskrien.

Lai es neskrienot arī. Labi. Tiktāl labi. Viņnedēļ pārnāku no veikala, logs vajā, mana Paulīne baltā parūkā sēž uz palodzes un blakus tas dzeltenais plastmasas spainelis, ko mums kaimiņš uz Sieviešu dienu uzdāvināja. Es tā lēšu, ka pircis bija paša sievai, bet šai nepaticis, tāds pusē nošķelts ērms un nieks vien tur iet iekšā — neba citādi šīs būtu dāvinājis. Jā, tad nu Paulīnei tas spainelis blakus un pilns ar ūdeni.

— Nu jau ar parūku galvā sāksi logus mazgāt? — es prasu.

Šī: — Tu saki? — Ne mazgāšot logu, ne būšot. Bet, ja to ūdeni spaini kādam uz galvas uzgāztu, vai tas būtu huligānisms?

— Ko tev atkal no huligānisma vajag? — es prasu, — Sen neesi tiesāta?

Šī: — Dikti patīkams un laipns kungs tas tiesnesis. Gribētos vēl kādreiz redzēt. — Acis pārgrieztas un skatās pāri šķūneļa jumtam, it kā gvidītu to patīkamo kungu no debesīm atlidojam. Un smaida saīdsērīgi, kā Istena brūte.

Redzējies, ko? Sausmas padomāt, kur mēs vēl nonāksim tās dullās Paulīnes dēļ.

7.

JONIJS

Paiet 50 gadi, kopš dzimusi (1931) Dagnija Zigmonte, latviešu padomju rakstniece.

DAGNIJAI ZIGMONTEI — 50

*Par spiti mirkļiem,
vātraiņiem un sārtiem,
Kad pulna spūrni
spalvu tur vēl ciet,
Tu dodies cauri
saviem jūras vārtiem,
Kā sieviete
uz mīlestību iet.
Bet, ja Tev šķiet,
ka pilns ir prozas vādzis.
Tad atceries,
ka Tevi apsveic
«Dadzis!»*

VADMOTĪVS

Kad Otokārs pamodies plaši pavēra acis un aplaida skatienu visapkārt, nekas neliecināja par nelaimi — notikušu vai notikt draudošu. Rīts bija pieklājīgi saulains un varēja pretendēt uz tādu pašu turpinājumu.

Moži svilpodams, Otokārs ķērās pie saviem agra rīta darbiem. Viņš izskaloja rīkli un jau grasījās atkal pavasarstrazdīgi iesvilpties, kad negaidot sajuta, ka kaut kas nav tā, kā vajag.

Otokārs apstājās istabas vidū un tramīgi paraudzījās visapkārt. Tāpat kā agrāk — nekā. Piegāja pie spoguļa — viņā raudzījās visnotaļ pieņemama jauna vīrieša seja, varbūt kādu tiesu par apaļu, taču tas jau vēl varēja nākt modē. Otokārs uzsmaidīja sev, bet spoguļa ģimīs diezgan neglīti atviezās pretī. Otokārs savilka pieri, un spoguļi apaļais ģimīs riebiģi saviebās.

— Fu tu, kas tas par spoguļi! — Otokārs iesaucās un meta savam attēlam ar frotē dvieli, ko bija aplicis ap kaklu. Dvielis, protams, nokrita zemē; kārtīgais Otokārs to šoreiz nepacēla.

— Velns viņu zina, — viņš teica, — kaut kas nudien nav kārtībā. Tad viņš vēlreiz riskēja iemest skatienu spoguļi. Pretī raudzījās viņš

pats, tā tad tiktai varētu būt mierā. Un tomēr, un tomēr... Arvien smagāk viņu sāka spiest apziņa, ka tomēr kaut kā nav un nav... Pareizāk, ka viņš kaut ko zaudējis.

Vakar viņš bija bijis viesībās pie sava drauga Teofila. Gadās, ka cilvēks viesību mājā kaut ko piemirst. Nē, ne jau tāpēc, ka Otokārs būtu par daudz lietojis... nu, ko jau viesībās lieto; sui nē, Otokāram ar alkoholu nebija pa ceļam. Viņš bija atgriezies mājās skaidrs kā kalnu kristāis. Un tomēr... kaut kas bija aizmirsts!

Viņš apņēmīgi piezvanīja Teofilam.

— Klausies, — Otokārs sacīja, — vai tu neesi atradis... vai es kaut ko neesmu aizmirsis? Paskaties, vai uz pakaramā... vai kaut kur uz galda... Man liekas, es kaut ko esmu pazaudējis.

— Nav ne uz pakaramā, ne uz galda, — Teofils apzvērēja. — Bet, ja tu gribi vienu konjaciņu...

Otokārs sabijies atteica, ka negribot un ka, pēc viņa domām, nevajagot arī Teofilam. Tas iesmējās klausulē. Viņam, redzams, bija savas domas.

— Hē, — viņš telca, — Ko nu ar tevi runāt. Staigā apkārt, visu zaudēdams... Es tikai tagad atceros, pie beigām viens no večiem te staipīja apkārt vienu vadmotīvu. Nevienam tas nepiederēja. Laikam būs tavs bijis. Hē!

— Kas? — Otokārs iesaucās.

— Teicu tev — vadmotīvs, — Teofils laikam gribēja nolikt klausulē.

— Pagaidi! Vadmotīvs? Tu teici vadmotīvs? Man — vadmotīvs? Kur es to likšul — Otokārs juta, ka pret savu gribu sāk uztraukties.

— Nu tad jau viss kārtībā, — Teofils sacīja.

— Nē, pagaidi vēl! Mans vadmotīvs, tu teici? Tiešām, kad es padomāju... — viņš nedomāja absolūti neko, viņam tikai bija bail izdarīt liktenīgu kļūdu. — Lūdzu, paskaties apkārt dzīvoklī! Skaidrs, ka tas bija mans vadmotīvs, tagad es to labi zinu! Es atnācu pie tevis, un es to noliku uz telefona galdiņā! Nu paskaties, esi cilvēks! Es taču nevaru bez vadmotīva!

— Ej kārties! — Teofils ieteica.

— Nekā nebija, — Otokāra balss kļuva nopietna. — Atdod tūlīt! Kur tas dzirdēts, pievāc otra vadmotīvu un neatdod!

— Nekā es neesmu vācis, — Teofilis errojās. — Puiku joki, nūdien!
Uz brīdi iestājās klusums. Abi sevī kaut ko pārlika. Membrāna sāka karst.

— Sveši vadmotīvi, ja gribi zināt, man apkārt nemētājas, — Teofilis beidzot teica. — Un savējo tu meklē, kur gribi. Ja tas tev vispār bija.

Pīf — klausulē sāka skanēt sarunas pārtraukuma signāls.

Otokārs satriekts iezvēlās mīkstajā krēslā un sāka skatīties apkārt savā līdz šim brīdī tik tuvajā dzīvojamā telpā. Piepeši tā bija kļuvusi biedējoši sveša, ai, tikai tāpēc, ka bija atgadijusies visa šī nebūšanai Vadmotīvs, viņš murmināja, sasodīts, ko gan cilvēki izdomā. Bet kā tas viss bija noticis, un kad tikai tas bija noticis, kad Otokāram radies savs vadmotīvs, un tā, viņam pašam nemanot, un kā nu atkal... Iezvanījās telefons, un Otokārs steigšus kampa klausulī.

— Klausies, — Teofilis sacīja, — tu neņem ļaunā, es pirinīt...

— Tu atradi?

— Es... piedod, es gribēju tevi pacūkot. Paģiras, saproti. Vadmotīvs taču nav tāda lieta, kas var mētāties apkārt. Vadmotīvs...

— Saki skaidri un gaiši, kur tu to liki! — Otokāra balss sāka drebēt.

— Ko tad?

— Manu vadmotīvu! Atdod tūlīt! Kā tu drīkst piesavināties svešu īpašumam!

— Saproti taču, es pajokoju, — Teofilis sacīja.

— Es ar sevi jokot neļaušu, — Otokārs pavēstīja. — Un apsmiet vēl mazāk. Man nevarot būt vadmotīvu! Kā tev nav kauna? Citiem var būt, jā, man vienam ne? Tūlīt atsauc savus vārdus!

— Es taču labprāt, ja tev no tā labāk... Bet man nav, nūdien nav neviena vadmotīva, ne tava, ne kāda cita!

— Kur tu to liki? — Otokārs pratināja. Bija dzirdams, kā Teofilis nopūšas. Iespējams, viņš pat slaucīja sviēdrus no pieres.

— Es neliku! Man gluži vienkārši nav!

— Ak tā, pirmīt bija, bet nu vairs nav?!

Teofila pusē bija dzirdams kāds neskaids troksnis, tad iestājās klusums. Otokārs pasvārstīja klausulī rokā un tad nolika to.

Otokāram likās, ka viņš saprot. Visu. Tā bija apmierinoša sajūta, lai gan, tiesa, nespēja atsvērt vadmotīva trūkumu.

«Nelielīst!» Otokārs domāja par Teofilu. Un tad viņš piezvanīja Aismai. Aisma bija neparasti informēta sieviete. Viņai noteikti vajadzēja zināt visu par vadmotīviem. Vai tie cilvēkam nepieciešami? Un, ja ir, tad kas jādara cilvēkam, kurš savējo muļķīgā kārtā pazaudējis.

— Cau, Aisma! — viņš teica. — Kā klājas?

Aisma pavēstīja, ka viņai klājas visnotaļ apmierinoši. Otokārs pamāja ar galvu un jautāja, ko viņa domājot par vadmotīviem. Mirkli klausulē bija klusums.

— Nu, saproti, — Otokārs paskaidroja, — vai tie vajadzīgi katram cilvēkam. Un kāda to nozīme dzīvē. Un vai ir iespējams tos mainīt. Vai arī iegādāties jaunu, ja iepriekšējais kaut kādā negadījumā pazudis.

— Protams, — Aisma sacīja, — vadmotīvi, jā... Es skatos, tu esi nāvēģi informēts... Bez šaubām, vadmotīvi, kā jau pats vārds norāda... Es domāju, vadmotīvu loma mūsu dzīvē vēl nav pienācīgi novērtēta. Un ar tiem jāpietas ļoti saudzīgi, pats saproti.

— Jā, — Otokārs piekrita. — Dabiski, ka saudzīgi. Bet ja nu tas ir pazudis. Es gribētu zināt, ko tad lai dara.

Aisma brītiņu klusēja. Pēc tam skumji teica:

— Es tiešām nezinu, ko tad lai dara.

— Tu domā, ka tad vairs neko nevar darīt? — Otokārs vaicāja.

— Varbūt... — Aisma vilcinājās, — varbūt ir kāda iespēja.

— Un to tu nezini?

— Nezinu, — Aisma atzinās.

— Paldies, un lai tev labi klājas, — Otokārs sacīja.

— Tev taču nebūs... tev taču nebūs kādas nepatīkšanas? Pasaki man, mīļais, nu pasaki, lūdzul

— Man nav nekādu nepatīkšanu, — Otokārs atteica, cik gaiši vien spējams, un atvadījās.

Kāds muļķis, Otokārs domāja, viņš bijis, zvanīdams Aismai! Un jautāt Teofilam... Viņa labā slava tagad taču karājas mata galā. Ar kādu baudu cilvēki, kuriem visu laiku nebija bijis daļas gar Otokāra vadmotīvu, brēks, uzzinājuši, ka vadmotīvs pazaudēts! Un pat ja

viņiem pašiem ar vadmotīviem nav viss kārtībā. Un jo vairāk, ja nav...

Otokārs jūta zūdam garīgos spēkus. Varētu mierīgi staigāt apkārt bez ēnas vai attēla spogulī, tas izskatītos tīri eksotiski... Bet kā atbildēt uz jautājumu, kur palicis viņa vadmotīvs? Un kaut neviens nezināja, kā tas varētu izskatīties...

Varbūt mest visu līdzšinējo dzīvi pie malas? Braukt uz laukiem par melioratoru, sacīsim. Viņš gan skaidri nezināja, ko melioratori dara. Bet kaut ko viņi noteikti darīja, tad taču arī Otokārs... Viņš strādās pie dabas krūts, muguru neatliecis, līdz...

Jā, kas — līdz? Vai tā varēja atgūt vadmotīvu? Un ja, stājoties jaunā darbā, jāuzrāda savs vadmotīvs? Tad viņam aiz kauna nebūs kur likties.

Ilgi Otokārs sēdēja un domāja. Un tad viņš rādījās izdomājās. Tas gan bija tikai salmiņš... Tomēr... Pēc stundas viņš zvanīja pie kāda sava paziņas durvīm. Paziņa atvēra, viņa sejā saulējās smails, tad tas deva vietu neizpratnei, un paziņa jautāja:

— Kas noticis, kas tev ir?

— Ja tu mani neglābsi, — Otokārs sacīja izmisīgi atklāti, — tad...

— Gribi aprakt cerības, bet tev nav pat lāpstas? Tūlīt sagādāsim! Līgava atstājusi? Dabūsim jaunul!

— Sātan, atkāpies! — Otokārs teica bez fanātisma.

— Varbūt tev vajadzīgi importa diski? Džinsenes? Zigulim jaunas rīepas? Galdiņ, klājies, viss būs, tikai uzsmaidi onkulim!

Rosīgais paziņa uzsita Otokāram uz pleca. Man nepatīk, ka man sīt uz pleca, Otokārs gribēja teikt, taču atturējās. Tā vietā viņš sacīja:

— Pagādā man vadmotīvu.

Paziņa brīdi klusēja un intensīvi domāja, pat viņa pieres āda sakrunkojās. Tad viņš teica:

— Ko, tev arī?

— Kā, man arī? — Otokārs, nepatīkami pārsteigts, pārjautāja.

— Pirms stundas man zvanīja Teofils, — paziņa sacīja. — Nē, pirms divām. Pirms stundas — tā bija Aisma. Viņiem vajag vadmotīvus, saproti! Un nu jau zvana vienā gabalā. Es jūtu, man veras

vajā zelta bedre. Ažaska! Klondaikal! Kas tos vadmotīvus izgudrojis, pasaki tu man!

— Nē, vispirms pasaki tu man, vai vadmolīvs būs, — Otokārs nolēma būt neatlaidīgs.

— Skaidrs, būs. Es taču nevaru likt kaunā sava veikala markul! Kādu tev vajag? Importa, vietējo? Importa ir dārgāki, pats saproti. Bet būs vēl dārgāki, tas ir droši, pieprasījums aug. Labi, tev es dabūšu, draugu būšana, es tam piešķiru lielu nozīmi. Sešos vakarā pie «Dieva auss» — un simt gramu konjaka no tavas puses!

— Divus sintus, — Otokārs apsolīja. Vispār viņš bija taupīgs jauns cilvēks, taču šādā gadījumā kapeikas skaitīt neklājās. — Bet klausies, ko tas viss nozīmē?

— Baigais bizness, to tas nozīmē, — paziņa svarīgi paskaidroja. — Es pats sev izkārtoju divus. Dod ķepu, jāskrien, pēc stundas man apsolīta viena partija.

— Vadmolīvu? — Otokārs vēl gribēja pārliecināties, Rosīgais paziņa palocīja galvu, paspieda Otokāram roku un pagaisa.

Otokārs lēni kāpa lejup pa kāpnēm. Viņa žņauptā un gandrīz aizžņauptā sirds atkal bija balla miera pilna. Viņam lātad būs vadmolīvs. Tas ir pats svarīgākais. Viņam — būs.

Citi lai tiek galā, kā grib.

Turpinājums 144. lappusē.

Bez vārdiem.

D. Breikts

14.

JULIJS

Paiet 50 gadi, kopš dzimis (1931) Ziedonis Lešinskis, latviešu padomju žurnālists, feļetonists.

ZIEDONIM LEŠINSKIM — 50

Viņš labi zin, kur rodams
 visam pamats,
Vai rīts nāk gaišs
 vai rudenīgi skarbs. —
Lai kāds tev dzīvē
 ieņemamais amats,
Ik postenī pats galvenais
 ir darbs.
Un, ja reiz esi
 Dadža kalpu lokā,
Liec vira spēku
 sīkākajā jokā!

PARAUGVIRIETIS

Tagad tādas lietas vairs nenotiek. Tagad visiem ir vienādas tiesības, nekāda dzimumu diskriminācija nav iespējama.

Bet agrāk? Agrāk pat nevainojamās ģimenēs atgadījās nepatīkami starpgadījumi. Ja, piemēram, ģimenes galva pēc smagiem dienas darbiem tā pavēlāk atgriezās mājās, sieva tūlīt viņu sagaidīja ar nepelnītiem pārmetumiem un — hūsim atklāti — smagiem beļzieniem.

Emīlam Seskam šāds liktenis nedraudēja divu iemeslu dēļ. Pirmkārt, viņš nebija precējies, un tam, kā zināms, ir savas nenolie dzamas priekšrocības. Otrkārt, Sesks nedzēra. Visus savus trīsdesmit deviņus mūža gadus viņš bija izlicis ar pienu, tēju, augļūdeni. Varbūt kādreiz kādās lielākās svinībās dāmu sabiedrībā iebaudījis nieciņu vīna. Bet arī tad ne vairāk par vienu glāzīti.

Dāmas Sesku ļoti cienīja. Aizsākumu šai cieņai pirms dažiem gadiem bija likusi pilsētiņas ievērojamākā šuvēja Frīda Kociņa, ko visi vienprātīgi uzskatīja par autoritāti smalkas uzvedības jautājumos.

— Feins virietis! — pirmo reizi redzējusi Sesku, viņa sacīja. Frīdas vārdiem varēja ticēt, jo drēbi, piedodiet, vīriešus, viņa pazina caur un cauri. Divus vīrus patriekusi ratā, viņa tagad savu dzīvi veltīja pareizā toņa studēšanai. Un, pats par sevi saprotams, dāmu tualešu darināšanai.

Sesks patiešām bija virietis uz goda. Augumā viņš varbūt neaizsniedza vidusmēru, teiksim atklāti, līdz vidusmēram viņam pietrūka diezgan daudz. Bet vai tad apolloniskie samēri vienmēr tie noteicošie?

Tādēļ bieži gadījās, ka dāmas, kad viņu laulātie draugi atgriezās no ilgākas vakara pastaigas, nēdza aizrādīt:

— Vai tu, piedzērušais ķēms, nevarētu pamācīties no Seska?

Tālāk sekoja... Nu, mēs jau zinām, kas sekoja tālāk. Nākamajā rītā bārdū dzidams, ģimenes galva braucija sapampušo vaigu un klusībā nolēma pārrunāt ar Sesku dažus jautājumus. Dīvātā. Par vīriešu savstarpējās koleģialitātes principiem un vēl šo to.

Vārdu sakot, pāri Emīla Seska harmoniskajam dzīves veidam sāka vilkties negaisa mākoņi. Pirmais zibens noplaiksnija pusdienas laikā, kad Sesks iegāja kafējnicā iebaudīt glāzi piena ar ābolmaizīti. Bufetes galā pie galdiņa jau sēdēja sagādnieks Fuksmanis, krāšņu meistars Pustekis un Bundže — stadiona kalpotājs. Kā jau džentlmeniem pieklājas, visi trīs dzēra no tējas glāzēm skotu viskiju, piestrēbdami klāt jāņogu ķīseli.

— Engelītis Emīlītis sūks pienīņul — Fuksmanis noņirdza pietiekami skaļi, lai dzirdētu arī Sesks.

— Nepalik man tādi gņidas, — Pustekis gribēja nosplauties, taču laikā atļapās, ka atrodas sabiedriskā iestādē. Tādēļ, atgāzies krēslā, nobļāvās pa visu zāli:

— Skolas gados mēs šitādus mācījām, vai, kā mācījām!

Seskam diemžēl neiznāca noklausīties līdz galam, kā Pusteka bērniībā mācīti gņidas, jo apēst ābolmaizīti un izdzert glāzi piena ir minūtes darbs, it īpaši, ja cilvēks steidzas. Bet viņam nevajadzēja steigties, tieši šoreiz nevajadzēja, jo skurbulī — kas galvā, tas uz mēles, un tur nu bija tādas lietas, ko derēja likt aiz auss.

Vakarā kultūras namā Sesks noklausījās lekciju «Parapsiholoģija un modernā jōgu mācība». Uz lekciju bija ieradusās vairākas pazīstamas dāmas, arī Frīda Kociņa. Aplūkotie jautājumi prasīt prasījās, lai tos pārspriestu un analizētu dziļāk, tādēļ gluži dabiski iegādījās, ka Sesks savas domas par jōgu mācību smalkajai šuvējai beidza klāstīt tikai pie viņas mājas vārtiņiem.

— Zināt, — Frīda ieminējās, — arī parapsiholoģijas jomā paveras milzīgas perspektīvas. Varbūt ienāciet. Pie kalijas tases pārrunāsim šo lietu sīkāk!

Sesks pieklājīgi pateicās un piebilda, ka viņš justos ārkārtīgi pagodināts tik cienījamai sievietei komentēt parapsiholoģijas sasniegumus. Taču viņš neiedrošinoties kompromitēt dāmu...

Frīda aizrādīja, ka viņas labā slava, uz kuras neesot ne tā mazākā plankumiņa, gan nevienam neļaušot iedomāties kaut ko tādu, kas būtu pretrunā ar smalko toni.

Kad pēc dažām stundām Sesks devās mājup, no parka strūklakas puses viņam pretī klumburēja trīs lēviņi.

— Re, kur kāto paraugemilitīst! — viens iesaucās. Un, nostājies Seskam ceļā, rupji noprasīja: — No brūtes nākdams, vai?

Nu kā tad, tas bija Fuksmanis! Abi pārējie varēja būt tikai Bundže un Pusteķis.

— Hū, hū, milišit! — Pusteķis leaurojās. — Tūliņ es parādišu, kā mēs ar šitiem darījām skolā! Se, paturit! — Nostivējis žaketi, viņš pasvieda to Bundžem un nāca Seskam virsū.

Sesks būlu darījis ļoti prātīgi, ja tagad apgrieztos un laistos lapās. Vai nu viņam jāpierāda drosmē un vīrišķība trim krogusbrāņiem, turklāt tādiem, kam skauda viņa nevainojamais dzīves veids! Tomēr Sesks palika uz vietas un izdarīja vēl vienu dumjību: mēģināja sākt ar žūpām audzinošas pārrunas.

— Atvainojiet, — atkāpies līdz parka žogam, viņš pacēla balsi, — es palūgšu nepalast rokas!

— To var! — Pusteķis priecīgi atsaucās un, pieliecis galvu, iebādīja Seskam krūtīs tā, ka viņam aizrāvās elpa.

Nožēlojamais starpgadījums līdz ar to arī beidzās. Bet, pārnācis mājās, Sesks atklāja, ka viņa vasaras mētelis, spiežoties pie žoga, notraipīts un vienā vietā ieplēsts.

Nākamās dienas pievakarē Sesks aiznesa sacūkoto mēteli Frīdai — izlīrīti, salāpīt un izgludināt. Šis darbs aizņēma vairākas stundas, pēc tam galdā parādījās kumelišu tēja ar aveņu ievārījumu. Kad Emīls beidza intelektuālās sarunas pie lējas tases un atvadījās, bija jau krietni vēls.

Soreiz viņš izraudzījās citu ceļu, taču gadījās tā, ka arī vīri, kas bija laiku pavadījuši pie pudeles, devās uz mājām ne pa to tuvāko taciņu. Un tā Sesks atkal saskrējās krūtīs ar zināmo trijotni.

Turpmāko notikumu jēga kļuvis labāk izprotama, ja paskaidrosim, ar kādiem argumentiem sievas iepriekšējā naktī bija papildinājušas savu agresīvo rīcību pret laulātajiem draugiem.

— Kārtīgi cilvēki, — skatīdamās griestos, noskaidrēja, piemēram, Pusteķa sieva, — apmeklē kultūras namā lekcijas. Bet ko tu?

Atbildēdams uz šo jautājumu, Pusteķis savai laulenei varētu pastāstīt ļoti daudz. Bet vai tad vienmēr viss ir jāstāsta? Līdzīgās domās bija arī Fuksmanis ar Bundži, tādēļ, gluži dabiski, sastapšanās ar Sesku klusā vietīņā viņos izraisīja vētrainu sajūsmu.

— Emīlītis bizo atkal — Fuksmanis iegavilējās.

— Viņš vakar dabūjis par maz, — Pusteķis sarūgtināts noteica.

— Ak, nāc pie manas krūts, tu vellu redzēsī! — ar atplestām rokām stūrēdams virsū Seskam, deklamēja Bundže.

Emīls Sesks apstājās.

— Nenākt klāt! — viņš iebrocās. — Es neatbildu par sevi!

— Viņš neatbild! — Fuksmanis apmierināts konstatēja.

— Ak vai, tā ir mūsu nelaime — baidīties no atbildības, — Pusteķis bija noskaņots uz filozofiskiem toniem.

Bundže tikmēr ar abām rokām apkampa Sesku un mīļi apjautājās:

— Emīlīt, kā būtu, ja mēs tevi... tā pavisam ļauki... tā drusciņ... iemīzotu?

Sesks netaktiski izrāvās no Bundžes draudzīgā apkampiena un drāza taisnā ceļā atpakaļ. Pa tumšo ieliņu līdz galam. Pāri laukumam. Pie pazīstamajiem vārtiņiem. Pie Frīdas.

Pēc mēneša pilsētiņas dzimtsarakstu nodaļā tika reģistrēta Frīdas Kociņas un Emīla Seska likumīgā laulība. Bet jau nedēļu vēlāk jaunā sieva kādu vakaru tā starp citu ieminējās:

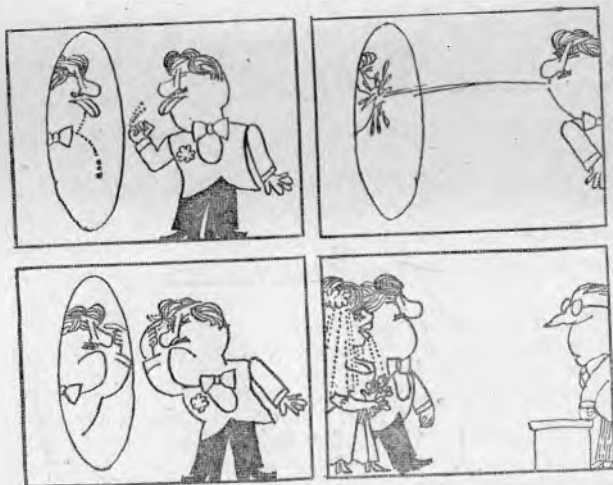
— Tas jaunais pasta priekšnieks esot viens feins vīrietiņ! Pats veikalos iepērkoties, pats mazgājot veļu... Bet ko tu?

Tagad Sesks dažkārt atgriežas mājās pavēlāk un ļoti noguris. Nav arī brīnums. Viņš kopā ar Pusteķi, Bundži un Fuksmani vakaros staigā pa pilsētu cerībā salikt klusā vietīņā jauno pasta priekšnieku...

Bez vārdiem.

A. Mukūns

Bez vārdiem.

H. Valks
«Pikker», Tallina

12.
OKTOBRIS

Paiet 75 gadi, kopš dzimis (1906) Arvīds Grigulis, Latvijas PSR
Tautas rakstnieks.

ARVĪDAM GRIGULIM — 75

Tev veltījumu bijis ir jau simtiem,
Pa gadu plaukšiem — kaut vai
Bet Tu pat dadžus *gubas krauj,*
proti tvert bez cimdiem,
Un tvēriens šis visskaidrāk
saprast ļauj:
Ja makt atrast *dzivē isto dziķi,*
Nav jāvaicā,
ko Tu visvairāk mill.

Gēte reti kad smējās. Lalkam tāpēc viņš teica: «Diletants domā, ka ar asprātībām var līdz dzejai tikt.» Bet man vienmēr ir lies, ka bez smiekliem ir ļoti grūti dzīvot. Tāpēc jau no bērna dienām man patika Gogolis, Čehovs, Doku Aļis, bet, pirmo reizi lasot «Mērnieku laikus», es lasīju galvenām kārtām tās vietas, kur skanēja cauri talantīgo brāļu smiekli. Vai tāpēc kāds brīnums, ka jau no savas literārās darbības sākuma, laiku pa laikam, kā saka, starpbrīžos, esmu uzrakstījis pa jautram un pusjautram stāstiņam. Pēc nepārbaudītām ziņām, daži esot lasītājiem patikuši.

ARVIDS GRIGULIS

Cepure

Manam draugam Jurim Mazputkam Tēvijas karā neveicās, Jau uz Latvijas zemes Aiviekstes kaujās viņš zaudēja kreiso kāju līdz celim. Juris kļuva vēl mazrunīgāks, un katrs vārds tad bija daudz nozīmīgāks. Toties galvas mums abiem' bija palikušas uz pleciem, kā saka, cepures uzlikšanai.

Tūlīn pēc 9. maija Juris aizbrauca uz N pilsētiņu Kurzemē un pasāka darbu, ar ko bija nodarbojies līdz karam. Viņa artelis uzcēla tirgus laukuma malā kiosku, nokrāsoja zaļā krāsā un virs tā pietiprināja izkārtņi ar uzrakstu «Remontē visāda veida pulksteņus u. c.». Zem uzraksta bija uzziņēts atvērts kabatas pulkstenis, kas rādīja bez desmit minūtem trīs.

Sajā kioskā tad nu Juris sēdēja no agra rīta līdz vēlai tumsai un šķielēja ar melnu iecel uz sīkām mehānisma detaļām. Viņš bija pārliecināts, ka vairs nekur nav jāsteidzas.

Mana demobilizācija aizkavējās dažus mēnešus vēl pēc kara. Bet tad arī es beidzot kļuva civilais un staigāju pa Rīgas veikaliem, meklēdams piecuācīgus apģērba gabalus. Visvairāk pūlējos ar cepuri, jo sen jau bija pārliecinājies, ka sakāmvārds «Neskati vīru no cepures!» dzīvē tikpat kā netiek ievērots.

Manas pūles galu galā vainagojās ar panākumiem. Par vairākiem rūpniecības preču taloniem un nedaudz naudas ieguvu tādu cepuri, ka pat pie friziera, skujot bārdu, neņēmu to nost, bet visu laiku blenzu spoguļi un domāju, vai tas esmu es vai neesmu es.

Tā bija īsta platmale! Pelēka un spīdēja kā zīds. Ar tādu platmali arī galva uz ielas bija jānes augstāk, nekā parasts. Ar vārdu sakot — skaistil!

Mājās atradu sava drauga Jura vēstuli. Teksts bija īss, toties ļoti skaidrs: «Pie mums jau pārdod žāvētus zušus. Brauc ciemos.»

Tāpat arī tur jau dzīve gāja uz priekšu pa mierīgas atjaunošanas un celtniecības ceļu. Karš arvien tālāk un tālāk palika pagātnē, un viss, kas tur notika, pamazām pārvērtās par atmiņu.

Pēc pāris dienām, nedaudz pašķīris steidzamākos darba kalnus, iesēdos vilcienā un traucos pie sava drauga. Kad piegāju pie kioska un ar savu augumu aizsedzu sauli, Juris pārstāja rīkoties ar gandrīz nesaskatāmiem ritentiņiem un, acu nepacēlis, pastiepa roku. Satvēru to un pakratīju. No izbrīna pilnā skatiena sapratu, ka roka tiecas tikai saņemt atkal kādu labojamu pulksteni. Bet tad skatiens sāka smaidīt, un drīz vien tam pievienojās visa seja.

Mans draugs smaidīja savu reto, bet draudzīgo zaldāta smaidu. Kļuva silti ap sirdi.

Kad šī klusā apsvēcināšanās izdarība bija beigusies, Juris piecēlās no ķebļa un izbāza galvu no savas kastes, lai apskatītu mani visā godībā. Viņa vērtējošais spriedums bija nepārprotams un tika formulēts vienā frāzē: «Va vellal!»

Vakarā mēs staigājām pa pilsētiņas ielām.

Vislabāk mums patika tur, kur drūzmējās daudz cilvēku: pie kultūras nama, pie kino, uz stacijas perona, kuģiša piestātnē. Visi uz mums labpatikā noskatījās. Sevišķi mums patika, ja to darīja meičas. Un glītu meiču šajā pilsētiņā bija stipri daudz. Dažreiz, rokās saķērušās, draudzenes, ejot mums garām, koķeti iespurdzās. Tad Juris labā omā pie sevis kaut ko norūca. Viena otra pat atskatījās atpakaļ. Mēs tad piesitām papēžus pie ielas bruģa vai asfalta un devāmies tālāk, it kā tādiem sīkumiem nebūtu jāpievērš ne mazākā uzmanība. Tā kā tajos gados iedzert simt gramu vēl neskaitījās pārāk liels grēks, tad arī to mēs izdarījām, un mūsu gājiens pa pilsētu kļuva vēl varenāks.

Ar laiku Juris, tomēr ievērojās, ka skatieni, kas tika vērsti pret mums, vairāk ķer mani nokā viņu, kļuva tāds kā domīgāks. Manīja, ka viņš šad un tad tā no sāniem noskatās uz manu cepuri. Pat ne visai labvēlīgi. Bet tie bija tikai tādi īsi starpgadījumi. Visumā mēs lieliski pavadījām vakaru.

Kad šķirāmies, Jura pēdējais teiciens bija tāds: «Tev nu gan vienreiz ir gadījies nopirkt varenu cepuri!»

Atgriezies Rīgā, atkal iekļuvi lietu un notikumu straumē, ko sauc par dzīvi.

Viss mainījās ātri un strauji. Ja tas būtu romanā, tad varētu likt virsrakstu «Darbs un gadi». Kad bērni, kuri bija piedzimuši pēc kara, sāka iet skolā, viņiem bija neiespējami iestāstīt, kas tas ir — partikas kartītes, rūpniecības preču taloni un tamlīdzīgas lietas. Kāds zenķis man tā arī paleica: «Es tomēr, tēvoc, nesaprotu, kāpēc tad pēc maizes bija jāstāv rindā un jāgūlabā kādas tur kartītes un pat bez bildēm. Varēja taču icēst risa biežpultru ar sviestu vai iztikt ar pāris kūkām.»

Mans draugs Juris joprojām dzīvoja N pilsētiņā. Katros Uzvaras svētkos mēs apmainījāmies ar apsveikuma pastkartītēm. Dažreiz gan viņš ar savu apsveikumu drusku nokavējās un pastkarle pienāca Rīgā vai nu ap Jāņiem, vai Annas dienu. Bet tam sevišķas nozīmes nebija. Sīrsnībai un atmiņām jau nekādu termiņu nav. Saturs arī vienmēr bija viens un tas pats: «Apsveicu Uzvaras svētkos! Nāvi vācu okupantim!» Un paraksts arī vienmēr viens un tas pats: «Tavs vecais kara draugs Juris.»

Tā mēs dzīvojam. Tā gāja gadi. Gadi... gadi... gadi... Tiesī tajā dienā, kad padomju kosmiskais kuģis piecdesmit deviņi reizi apriņķoja Zemi, man iekrita tā kā atvaļinājums, tā kā brīvlaiks. Sakarā ar to prāts nesās uz vieglprātībām. Gribējās kaut kur iet, kaut kur braukt. Ja nevar tūlīn uz Mēnesi, tad vismaz kaut kur pie draugiem: pasēdēt, pamuldēt, palaist sirdi zaļumos.

To jau droši vien katrs zina pats no savas dzīves, ja jau kaut kas tāds sākas, tad miera tik ātri nebūs. Tad ir velns no pudeles laukā un ne jau tik ātri tas lidīs atpakaļ.

Tātad — bija kaut kur jāiet, kaut kur jābrauc. Tagadējos laikos gandrīz katram ir tāda gara un šaura grāmata, kurā pierakstīti visi paziņas — gan draugi, gan nedraugi. Tā ir personiskā telefonu grāmata. To pāršķirstot, vienmēr kaut ko var atrast. Vajadzības gadījumā pat naudu.

Ilgi sēdēju pie galda un šķirstīju iegareno grāmatu. Te viss bija pierakstīts stingrā alfabētiskā kārtībā. Dažiem vārdiem bija pārvilktā tumša svītra. Bija arī vēl citas laika zīmes.

Liels pulks draugu bija nācis klāt pēdējos gados. Tie visi jauni cilvēki. Pie kura katra no tiem varēja braukt un būt drošs, ka tevi uzņems pieklājīgi — un nav izslēgts, ka pat sirsnīgi. Sarunas varbūt ieilgs līdz rītam. Un tomēr... Laiku pa laikam tu manīsi, ka viņš, noklausījies tevi un pat pastīdējies, nodomās sevi: «Šito viņš man jau teica tajā dienā, kad atklāja Piena restorānu.» — «Šito piezīmī viņš jau atļāvās tad, kad Miervaldis Birze saņēma republikas prēmiju.» — «Šitas ir kaut kas jauns, laikam būs lasījis tādu žurnālu, kāds man vēl nav gadījies rokā.»

Bet tādu draugu, kuru satiekot un ar kuru runājot neuzmācas nekādas blakusdomas, ar kuru vienkārši ir labi, kā labi kļūst, ieraugot sen, sen zināmu ezera līci, kur meldri met tumšas ēnas un sudrabā kaits zieds atdusas, nolīcis savu galvu uz platas, mierīgas, zaļas lapas, tā ka pat viņnis baidās to modināt, tādu draugu bija palicis pavisam maz. Un tāpēc nav brīnums, ka mana izvēle krita uz Juri.

Jā, Juris bija tieši tāds draugs. Un es devos pie viņa.

Soreiz mani uz N pilsētiņu aizveda lidmašīna, kas uzturēja kārtējo satiksmi divreiz dienā. Zaļā kioska ar pulksteni, kas rādīja bez

desmit minūtēm trīs, tīrgus laukuma malā vairs nebija. Juris tagad strādāja skaistā, jaunā mājā ar lieliem, gaišiem logiem un valkāja baltu ķiteli kā ārsts. Pats viņš gan neko daudz skaistāks nebija kļuvis. Bet tam arī nevarēja būt izšķirēja nozīme. Un tad atkal bija vakars, un mēs aikal staigājām pa pilsētiņas ielām. Cilvēku bija daudz vairāk nekā toreiz. Pat meiču bija vēl vairāk. Smējās gan viņas likpat ļautri un skaļi. Arī mēs turējāmies tikpat braši kā toreiz. Un tomēr... Jā, kaut kas vairs nebija tā. Mums vairs nepievērsa uzmanību. Neviena neatskatījās. Neviena nesmejās, garām ejot.

Šķīroties Juris man teica: «Cepure gan tev šoreiz ir prasta.»

Bet tā taču bija tā pati cepure! Tā pati slavenā platmale!

Kad mājās pārdomāju visu un ausīs ieskanējās Jura pēdējā frāze, es tur sadzirdēju aizvainojumu. Tas savā ziņā bija arī izaicinājums.

Es taču nedrīkstēju apvainot savu veco draugul Trīs dienas pēc kārtas griezu apkārt visus Rīgas cepuru veikalus. Uzlaikoju tūkstošiem dažādu platmaļu — zilas, zaļas, pelēkas; no velūra, no tūka, no zīda, no plastmasas, no salmiem, no saknēm; ar lentu, bez lentām. Kad atkārtoti atgriezos kādā veikalā, pārdevējam vaigos parādījās sarkani plankumi, kādi parasti parādās no apvaldītām dusmām.

Beidzot atradu to, ko meklēju. Tā nebija platmale, bet pasakai Koši zaļā krāsa atsita kaut ko vidēju starp aļģes un rudzu zelmeņa zaļumu. Pie tam tā vizēja kā aplacīta ar smalku, saules apspidētu rasu. Apkārt vijās drusku tumšākas krāsas lentīte.

Arī Juris laikam bija sapratis, ka tā palikt nevar. Vismaz viņš nebrīnījās, kad atkal ierados N pilsētā visā jaunās platmales godībā.

Mēs staigājām ilgi. Pamazām satumsa. Pilsētiņa atmirdzēja elektriskos ugunos. Tad sāka apdzist logi. Ieļas kļuva ēnainas. Gājēji izklīda. Bet mēs nepadevāmies. Beidzot pa ielām klidām vairs tikai divi vien. Mūsu soļu duna izskanēja melnās pavārlēs.

Ausa jau rīts, kad šķifrāmies. Atvadoties Juris ilgi vēroja manu platmali.

— Un tu re, ka vairs nemāk cepures taisīt, — viņš noteica, apgriezās un aizkliboja.

16.
NOVEMBRIS

Palet 50 gadī, kopš dzimis (1931) Zigfrīds Trenko, latviešu padomju žurnālists, feļetonists.

ZIGFRĪDAM TRENKO — 50

*Nem vērā, Zigi,
būs vēl arī balvas,
Dažs gadu desmits sportistam
ir nieks,
Kā maina dzīvokļus,
Tu maini rakstāmspalvas,
Bet dzīves vieta
paliek dzīvesprieks.
Ar skaudību es šodien
Tevi skatos —
Tu vēl tas pats,
ko vecums nenomatos!*

TRAGISKĀ SONĀTE

Aizsviķu pilsētiņas jauno autoru apvienības priekšsēdētājs Ozolpupa, sīks vīrelis plānīem mateļiem ieskautu spīdīgu galvvidu, iegremdēja skatienu aprakstītu papīru kaudzītē uz galda un teica:

— Biedri jaunie rakstnieki! Kā jums jau zināms, šodien apvienības otrajā sēdē mēs iztirzājam mūsu saimes locekļa Anša Pēdiņa daiļradi. Lūk, man priekšā, uz trīsdesmit septiņām lapām rakstīts, guļ viņa jaunais darbs «Sāviens naktī». Šī daiļdarba sižeta pamatā ir traģisks notikums, un, kā autors pilnīgi pareizi atzinē apakšvirsrakstā, tā ir traģiska sonāte prozā.

Atzveltnes krēslos sēdēja kādi pieci vai seši klausītāji un dziļdomīgiem skatieniem vērās runātājā. Jaunais rakstnieks Pēdiņš — mūsainu seju, gariem, pinkainiem matiem, milzīgās raga brillēs — sēdēja, uzlicis uz ceļiem brūnu mapi ar rāvējslēdzēju, un māksloti nevērtīgi grozīja pirkstos pildzīmuli.

Ozolpupa turpināja:

— Nupat pirms manis ar dziļu analīzi uzstājās mūsu apvienības biedri Maija Saulīte un Jūlijs Skaistais. Man atliek tikai pievienoties viņu rezumējumam: «Sāviens naktī» uzrakstīts patiešām meistarīgi, ar drošu roku un asi trītu spalvu...

Ansis Pēdiņš rotaļājās ar pildzīmuli vēl vienaldzīgāk nekā dažus mirkļus iepriekš. Šķita, ka viņš ir iegrimis tik dziļās domās, ka nemaz nedzird, par ko te spriež. Taču viņa ansis zem biezo matu ērkuljiem kāri tvēra katru vārdu.

— ...autors pratis ielūkoties dzīvē un atrast tajā grandiozus konfliktus un tipiskus raksturus. Šādi traģiski notikumi, kad asiņaina sadursme izeļas vienas ģimenes locekļu vidū, bieži sastopami kā lielajā literatūrā, tā arī dzīvē, un to ļoti precīzi ievērojusi Maija Saulīte, Mīnēsim kaut vai bibelisko Kainu un Ābelu, Blaumaņa «Pazudušo dēlu». Šīs tematikas autoru rinda ir pietiekami gara, un pašā tās galā nu ir nostājies arī mūsu Ansis Pēdiņš, kurš — te es pilnīgi pievienojos otrā referenta Jūlija Skaistā secinājumam — ar savu «Sāvienu naktī» sekmīgi turpina un atļista pasaules literatūras labākās tradīcijas.

Pēdiņš vilāja pirkstos pildzīmuli un grozīja galvu, ik pa brīdim ar acu kaktiņiem blenzdams atpakaļ uz saviem kolēģiem. Ozolpupa iedzēra no glāzes malku ūdens, atvilka elpu un turpināja:

— Taču nevar neatzīmēt, ka līdzās milzīgam veiksmes kalnam traģiskajā sonātē Ir arī daži sīki neveiksmes graudiņi. Par tiem pilnīgi pareizi aizrādīja Maija Saulīte un Jūlijs Skaislais — paldies viņiem par to! Un tiešām — kur galvenais varonis, visparastākais civiliedzīvotāju kārtas pārstāvis, varēja dabūt revolveri? Un kādu — parabellumui! Tas ir netīpiski! Lūk, pie šīs detaļas biedram Pēdiņam vēl nopietni jāpiestrādā. Lai autors pats to izsver, — bet varbūt revolveri var aizstāt ar Springfilda sistēmas divstobru medību bisi...

Pēdiņš no žaketes iekškabatas izvilka biezu piezīmju bloku un ņemās cītīgi rakstīt. Ozolpupa runāja tālāk:

— ...taču ne man, ne pārējiem mūsu apvienības biedriem, kas šeit sapulcējušies, nevar būt ne mazāko šaubu, ka neviens no tiem dažiem trūkumiem nespēj aizēnot visu labo un vērtīgo, ar ko burvīgi piesātināta Anša Pēdiņa traģiskā sonātē «Sāviens nakli». Domāju, ka «Sāvienu nakti» var sūtīt uz izdevniecību un izdot atsevišķā grāmatā. Apsveicu, biedri Pēdiņ!

Apmēram pēc pusstundas Aizsviķu jauno autoru apvienības priekšsēdētājs Ozolpupa kopā ar jauno talantu Ansi Pēdiņu iegriezās pilsētiņas sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumā, kas līdz pulksten 18 bija ēdnīca, bet pēc pulksten 18 — restorāns. Viņi apsēdās pie galdiņa zāles malīnā un pasūtīja pusduci pudeļu alus ar ķilavām. Vēl pēc pusstundas, kad alus nāca uz beigām un ķilavas bija notiesātas, Pēdiņš paliecās uz Ozolpupas pusī un klusinātā balsī, kā lielu nostēpumu paužot, sacīja:

— Mans pseidonīms būs Tēraudroze. Ansis Tēraudrozē! Nedēļu gudroju, kamēr izgudroju. Tērauds un roze — spēks un maigums!

— Nav slikti, — Ozolpupa, brīdi padomājis, teica. — Bet vēl labāk būtu Ansis Tēraudrozīte. Vēl maigāk. Un spēks paliek tas pats vecais.

— Jā, jā, jā! Ansis Tēraudrozītel — Pēdiņš kratīja Ozolpupas roku, un viņa acis aiz briļļu stīkliem zibēja. Pagalam sajūsmīnāts, viņš piesauca oficianli un pasūtīja kafiju un karafī konjaka, Ozolpupa mēģināja iebilst, bet Pēdiņš viņu valdonīgi apklusināja.

— Es maksāju! — viņš lepnī teica. — So cēnerī savam vecajam atdošu ar procentiem. Lai tikai sāk manī drukāt! — Viņš nošvirkstināja savas brūnās mapes rāvējslēdzēju, izņēma kartona vākus un lieliem burtiem uzrakstīja: «Ansis Tēraudrozīte. Daiļdarbi, Nr. 1. Šāviens nakī. Traģiska sonāte prozā.»

Pa to laiku Ozolpupa jau bija paguvus ieliet. Viņi saskandināja. Ozolpupa teica: «Uz to!» Pēdiņš atbildēja: «Lai ieti!» Abi izdzēra un kādu brīdi kāsēja.

— Tas vēl nav viss. Man te ir vēl kaut kas, — jaunais talants atguvies teica un parādīja kladī. — Romāns! Trijās daļās. Visu daļu nosaukumi jau gatavī!

Viņi iemeta vēl pa glāzītel, un Ozolpupa pašķīrstīja biezo, trīs līdzīgās daļās sadalīto burtnīcu ar rūpīgi sanumurētām lappusēm, Pirmajā lappusē skaitliem, zīmētiem burtiem stāvēja rakstīls: «Rīt ausmā spīd saule. Romāns.» Otrajā — «1. daļa. Vēls vakars». Divdesmitajā — «2. daļa. Drīz pēc pusnakts», bet četrdesmitajā — «3. daļa. Tūlīt pēc gaiļiem». Pārējās lappuses bija tukšas.

Ozolpupa pakasīja savu plīko pakausi un sacīja:

— Varenī!

— Kad pabeigšu romānu, ķeršos pie lugas par mileslību, — Pēdiņš klāstīja tālāk. — Saturu jau esmu izdomājis, makten smuks, kautu nu neaizmirstos!...

Viņš kaut ko pierakstīja piezīmju blokā, tad kladī ar romāna daļu nosaukumiem un vākus ar traģisko sonāti ielika atpakaļ mapē. Ar elkoņiem uzmetās uz galda malas, apgāza pusdzertu alus glāzi un teica:

— Man jau sen bija aizdomas, ka esmu ļoti talantīgs! Un nu ar pašu pirmo darbu slava rokāl Rīt... nē — šodien, tūlīt pat sūlīšu sonāti uz Rīgu.

Viņi atkal iedzēra, un Pēdiņš atkal kāsēja.

— Bet varbūt... labāk... nesūtīt? — Ozolpupa domīgi teica.

— Tas ir kā — nesūtīt! — Pēdiņš salēcās. — Noteikti jāsūta! Tāds gabals!

Viņš pielēca kājās un ar mapi padusē metās uz telpas viņu galu, kur aiz letes pārdeva kulinārijas izstrādājumus. Ozolpupa, maziem malciņiem baudidams konjaku, vēroja, kā Pēdiņš par kaut ko tielējas ar pārdevēju.

Ansis atgriezās pie galdiņa ļoti apmierināts ar sevi. Mape bija ietīta biežā, brūnā papīrā un krusteniski pārsieta ar aukliņu.

— Sūtīsi ar visu mapi? — Ozolpupa brīnījās. — Un romānu arī?

— Ar mapi būs drošāk, nesaburzīsies. Un romānu lai sāk jau plānot. Tas ir mans radošais pieteikums. Un pie reizes arī dzejoļu burtņīca «Kad cukurbietes zied». Par ražas novākšanas svētkiem!

Ozolpupa valgām teļa acīm uzlūkoja Pēdiņu. Piebrauca ar krēslu tam klāt un apkampa viņa plecus.

— Lai velns mani parauj, ja tu neesi viens nāvotī... sirsnīgs puika!... Bet to papīru blāķi labāk nekur nesūtī... —

— Ko tu?... Kā... kāpēc? — Pēdiņš, jaunu nojauzdams, ar trīcošu lūpu teica. — Ma... mana traģiskā sonātel!

— Bleķis tā tava sonātel... Zīdaiņa burbuļošana, — Ozolpupa nožagojās. — Tu pasaki, nu pasaki — cik tev gadiņu?

— Di... divdesmit... pēc divarpus mēnešiem... — Anša acīs parādījās mitrums.

— Redzi nu! — Ozolpupa nez kāpēc triumfēja.

— Bet kā tad referāts?... — Ansis izvilka bloku un atšķīra. — Uzrakstīts traģiski... nē... ahā! — pa... patiešām meistariģi, — viņš teica vārgā balsī.

— Veco, labo zēn! To visu izdomāja Saulīte un Skaistais, tādi paši zaļknābji kā tu... Jums taču vēl mammas piens uz lūpām! — Pamanījās, ka runā pārāk nesaudzīgi, Ozolpupa mikstināja toni. — Referāts... Kas nu tas par referātu. Es atkārtoju to pašu, ko teica Saulīte ar Skaisto. Es esmu slikts cilvēks, Ansi... Saproli, kaimiņrajonā uzradies viens jauns ģēnijs. Droši vien tāds pats kā tu. Kāpēc lai mēs būtu sliktāki?...

Ozolpupa jūtu uzplūdā nobuņoja Pēdiņam ausi un turpināja

— Tavu sonāti traģēdijā... traģēdiju sonatē es nemaz neesmu lasījis! Bet lai velns mani rauj, ja tu, Ansi, neesi viens tuišs puika!...

Pēkšņi Ozolpupa sajuta, ka viņa jaunā drauga pleci raustās. Viņš ieraudzīja Ansim pa vaigiem ritam asaras.

— Ansi! — vecais plikpauris aizkustināts šļupstēja. — Nu, neva-jag! Kas notiks, ja visi ģēniji sāks raudāt?

Ansis Jengani sēdēja savā krēslā, un iedvest viņā dzīvību izdevās tikai ar vārdiem «Cēlies, laiks sūlīt sonāli uz Rīgu!».

Kad abi izklumburoja uz ielas, jau bija tumšs. Viņi slāja līcu ložu pāri laukumam uz visgaišāk apgaismoto vietu — autostaciju. Ticis līdz kases lodziņam, Pēdiņš pa spraugu mēģināja iebāzt savu mapi.

— Uz R-rīgu! — viņš teica. — Izev-zev-cibas d-direktorain!...

Grūti teikt, kā būtu reaģējusi autostacijas kasierīte, ko tālāk būtu pasācis Pēdiņš. Viņam un viņai par laimi, uzgaidāmajā telpā auto-busu sarakstu pētīja divi vietējās kopsaimniecības traktoristi. Tie nogādāja Pēdiņu kopā ar visu viņa mapi tur, kur kolhoza «Aizsviķi» labākā slaucēja Maija Saulīte ar sievas tiesībām sarīkoja Ansim tādu sutu, kādu tas visā savā deviņpadsmit un trīs ceturtdaļas gadu garajā mūžā vēl nebija piedzīvojis.

Vieglāk tika cauri Ozolpupa, jo bija vecpuisis un mājās viņu neviens negaidīja. Pa to laiku, kamēr Pēdiņš slīvējās pie kases lodziņa, viņš pakavējās brīdi pie autostacijas stura un pēc tam devās pa Aizsviķu galveno ielu uz savas mājas pusi. Pie spilgti apgaismotā frizētavas loga viņa uzmanību saistīja reklāmas nolūkos izliktie trīs vai četri manekeni ar pakulu matiem. Ozolpupa brīdi tos vēroja, tad nostājās pozā un mēģināja teikt runu:

— Biedri jaunie autorit!... Nešaujiet ar revolveriem!... R-rokas augšā!... — Viņš padraudēja ar pirkstu. — Jums visiem vēl mammas pieniš... Kā pareizi aizrādīja Maija Saulīte un Jūlijs Skaistais...

Kur bijis, kur ne — Jūlijs Skaistais! Kā saukts; kā no zemes izli-dis! Viņš saudzīgi paņēma Aizsviķu jauno autoru apvienības priekš-sēdētāju zem rokas un pa klusām sānieliņām aizvadīja uz mājām. Palīdzēja vecajam vīram atslēgt dzīvokļa durvis, noāva viņa sabrīstas kurpes, pašu nolika gultā. Un uz galda redzamā vietā atstāja karlona vākus ar uzrakstu «Sitiens ūdenī. Traģiska sonāle dzejā».

29.
NOVEMBRIS

Paiet 50 gadi, kopš dzimis (1931) Arnolds Auziņš, latviešu padomju dzejnieks.

ARNOLDAM AUZIŅAM — 50

*Par oetēou, kam bite bārdā,
Par «Somu pirti», gars kur silst,
Tam Auziņam, kam Arnolds uārdā,
Mēs gribam paldies teikt un bilst:
— Lui vienmēr Tev ir lustīgs prāts!
(No nopietniem jau žāvas māc.) —*

ARNOLDS AUZIŅŠ

SEV PAŠAM 50 GADU JUBILEJĀ

(1981. g. 29. XI)

Mēdz jubilejas reizēs teikt:
«Vai tiešām jau? Tu, draugs, mūs āzē.»
Kad mani atnāks viesi sveikt,
«Nav kļūdas,» teikšu. «Celiet glāzes!»

Ir svētkos jāturpina viss,
Kas labi paveikts darba dienās.
Šis jubilārs nav nīkulis,
Līdz rīta gaišmai visus cienās.

Man kaulos vel ir vīra spēks,
Jo ne jau tikai rakstu dzejas,
Es zinu to, cik salds ir grēks, —
Par piecdesmit man jāpasmejas.

Es solos palikt optimists,
Par spīti gadiem, kuri krājas,
Un, ja man kādreiz nāksies krist,
Tad vienīgi pie daiļām kajām.

MĀKSLAS VĀRDĀ

Sakiet, ko gribat, — strādāt var visur. Arī novadpētniecības muzejā. Par sargu. Darbs kaulus nelauž, vienīgi tas mūsu direktors — šausmīgi nervoza persona. Ikviens sikums šim jau gatavā pastardiena.

Sorīt pat... Skrien pie manis, it kā vilkači viņu vajātu. Rokas pa gaisu... Ai, ai, ai, tūlīt nākšot komisijai Vai, vai, vai, tūlīt sāksoties inventūrai Ak, ak, ak, tūlīt muzejā atklāšoties šausmīgs izlrūkums!

Bet kas šitādā muzejā var iztrūkt? Naudas nav un nekad nav bijis pat kārtīga eksponāta iegādei, deficīta preču arī tā kā nemana. Vienīgi kaut kādi aizpagājušā gadsimtā apgrauzti kauli, sagrabējuši prauli un tik sarūsējuši griežamie instrumenti, ka liec kaut ēdnīcā uz galda — neviens mājās par piemiņu nenesis.

Taču direktors dreb un tric.

Venera pazudusi! Bija un vairs nav!... Varbūt pa šiem gadiem nejauši sadauzīta, varbūt kaut kur aizvesta un pamesta. Lai arī no līra ģipša, tomēr materiālā vērtība.

— Vai tu apjēdz, — viņš saka, — kas noliks, ja iztrūks materiālā vērtība?

— Liela muizāl — es atbildu. — Cilvēks savu sievu savā ģimenes mājā ne vienmēr spēj nosargāt, bet te kaut kāda ģipša Venerai Uzrakstīsim aktu, ka saņuvusi un sabirusi. Un norakstīsim.

Bet direktors vaid vienā vaidēšanā. Šim neesot šāda lāda pīrābodīte, šim neesot kaut kāds pūt un palaid kantoris, šim esot visnotaļ cienījama kultūras iestāde — muzejs. Te tāpat vien neko norakstīt neļaujot. Ja šodien trūkstot Veneras, varot gadīties, ka viņa pašā arī jau rīt te vairs nebūšot. Tāpēc es uz kādu laiciņu lai liekot plinli nost un pastāvot zālē uz postamenta. Kā inventārs. Veneras vietā. Kamēr komisija atnāk un mani uzskaita.

— Nu jā! — es saku. — Kā tikai kas, tā uzreiz manī! Es, kaut arī sargs, šo to apjēdzot Veneru, — es saku, — sengrieķu laikos pieņemšanas komisija laikam gada beigās ļāva laist pasaulē. Tik dikli steidzās, ka pat nepamanīja, ir tai dāmai rokas klāt vai nav... Bet man taču, — es saku, — rokas ir! Veselas divas!

Bet direktors neatlaižas: nieks par rokām, galvenais, lai uz postamenta slāvētu materiālā vērtība. Komisija būšot tāda pati kā sen grieķu laikos, pat nepamanišot, vai man ir rokas klāt vai nav. Komisijai galvenais, lai inventāra numurs būtu klāt. Lai kārtība būtu!

— Kāda kārtība?! — es brēcu. — Kāds inventāra numurs?!

— Visparastākais, — direktors paskaidro. — Ar melnu nenomazgājamo krāsu kaut kur neuzkrītošā vietā, kā pienākas. Tā dara visur. Lai skaidri zinātu, kas ir kas. Lai rēķini nesajuktu.

— Jūs galvas esat saspieduši, vai! — es uztraucos. — Kā es pēc tam to nenomazgājamo krāsu dabūšu nost? Es taču būšu tiktāl nonumurēts, ka godīgi pirti vairs nevarēšu parādīties.

— Nekas, — direktors mani mierina. — Māksla, starp mums runājot, prasa upurus. Un, ja tā padomā, es nevaru turēt štatā cilvēku, kam par mākslu nospļauties.

— Nu kāpēc uzreiz ar lielgabalu! — es diplomātiski saku. — Bet padomājiet pats — tā Venera stāvēja te, vienā paladziņā ielinusies... Kā es tāds uz postamenta slāvēšu? Mani taču te pazīst! Surp taču cilvēki šad tad iegriežas, skolēni nākt!

— Lai nākt! — direktors saka. — Mēs tevī iegipsēsīm, nobronzēsīm, nodrapēsīm. Miesīgā sieva nepazīst! Bet par vienas dienas nostāvēšanu izgādāšu mēneša algu. Kā par darbu īpaši kaitīgos apstākļos.

Tā arī uzreiz būtu teicis! Par mēnešalgu var pastāvēt. Direktors kopā ar mākslinieku mani mazliet iegipsē, mazliet apdrapē, uzraksta ar melnu krāsu inventāra numuru... Paskatos spogulī — nudien, galavais spoks, tumsā varbūt varētu par Veneru noturēt... Labi, uzcēl mani uz postamenta, slāvu, gaidu komisiju. Vējš nepūš, lietus vīrsū nelīst, un alga nāk. Nudien, ja tā prātīgi visu apsver, tādai ģipša Venerai ir zaļa dzīve!

Pēkšņi skatos — mammit mījā! — nāk divas dievgosiņas, divas pārztēdējušas pienušas mājās.

— Skaties, Cecilij! — viena saka. — Jaunu eksponātu dabūjuši! Nu akurāt tāds kā mūsu kaimiņš. Tikai saģērbies trūcīgāk un bises arī nav.

Man zaļi sienāži gar acīm, domāju, kāpšu tūlīt lejā un pateikšu tām bizbizmāriņēm visu, ko par viņām domāju. Bet kur tu, cilvēk, kāpsi, ja nāk divi mūsu pilsētas slavenākie pilsoņi! Pičs ar Ješku.

Gandrīz vai jāsāk domāt, ka stāvu nevis muzejā, bet uz tramvaja slie-
dērn! Ne mirkli nav miera. Bet šie abi zina, kur viņi nāki Bufetē uzceno-
jums, parkā dzenā miliči, bet šite, muzejā, kluss, silts, neviens netraucē.

— Kolosāla vieta! — Ješka saka. — Nu, pro, veco zēn! Celsim
kultūras līmeni!

Un alus pudeli man gar kājas ikšķi — klaukti — Īai korķi dabūtu
nost. Ciešu, zobus sakodīs, kamēr šie savu kultūras līmeni sacēlušī
jau tiktāl, ka pusslopā līmeņa nemaz vairs nav.

— Klau, Ješka, kā tu domā, vai senie grieķi arī dzēra? — Pičs vaicā.

Ješka skatās uz mani un rausta plecus.

— Vēlns viņu zina... — viņš domīgi saka. — Man gan tagad
vairāk gribas zināt, kur tās tukšās pudeles lai nogrūž... Nav jau
parks, kur var mest krūmos...

— Bāz tam baltajam iekšā! — Pičs māca un rāda uz mani.
— Tādiem ģipšiem vienmēr ir tukši vidi.

Nezinu, ko jūs tādā brīdī darītu manā vietā. Es negaidīju.

— Dod šurp savu taru un lasies, lai smakas no tevis nepaliktu! —
uzblāju šim. — Un fiksāk nekā citām reizēm!

Ješkam acis kā apakšstasītes. Paklausīgi atdod man pudeles un
kāpjas atmuguriski atpakaļ.

— Pa-pa-pareizi gan dakteri mani brīdināja! — viņš, valodu raus-
tidams, saka. — Ja e-e-es turpināšot dzert, man sāksot rādīties
balti cilvēciņi! Vai, vai, vai!

Un abi ar Piču atmuguriski vien, atmuguriski vien pa durvīm
laukā un prom.

Kamēr stāvu un prātoju, kur lai nobāž pudeles, nāk komisija. Visi
tādi solīdi, visiem kaklasaites, visiem portfeļi. Bet, ja kādam portfeļa
nav, tādām toties brilles un zelta zobi vien spīd.

Visi staigā, kaut ko pieraksta, kamēr nonāk līdz manam postamen-
tam un sāk brīnīties.

— Kas tas tāds? — priekšsēdētājs vaicā.

Direktors bāls, slauka sviedrus, — bet ko es varu darīt? Es taču ne-
varu tagad visas komisijas priekšā lingot pudeles kaktā. Turklāt jau sa-
līdzina manu inventāra numuru ar saviem papīriem. Salīdzina un ziņo:

— Venera. Ģipša kopija.

— Neizskatās, sakiet, ko gribat, neizskatās... — priekšsēdētājs šaubās un šķielē uz direktoru.

— Vainīgs! — direktors atzīstas. — Mēs Veneru gluži nesam apmaiņām ar diska metēju. Neesam vēl paguvuši nokārtot papirus.

— Vai tad tas ir disks, ko viņš met? — dāmiņa netic. — Šitais sporta rīks, kas viņam rokās, atgādina pavisam citu mešanas sportu.

— Laikam būs jānoraksta... — priekšsēdētājs prāto. — Ekspresijas nav, māksliniecisko vērtību arī nemana. Neko skatītājam nemāca... Uzrakstīsim, biedri, aktu un komisijas klātbūtnē sadauzīsim.

Un aiziet inventarizēt tālāk. Bet es tikmēr no postamenta nost, no muzeja ārā un uz māju prom. Lai direktors pats kāpj uz postamenta, viņam cēlāks izskats, viņu komisija varbūt nenokārtēs un nedauzīs.

Bez vardiem.

G. Vindedzis

ISA pamācība Rā sastādīt kalendāru

Liela izlemta! Esmu nodomājis publicēt savu «Muzikāli literārisko kalendāru», kuru aiz pašam nesaprotamas kautrības slēpu visdziļākajā rakstāmgalda atvilktnē. Jo nācu pie atziņas: kalendāri nenovecojas. Laika zīmes; sējas un plaujas tabulas; taupīšanas laiki pilēm, zaļiem un meža cūkām; ģisie stāsti, fejetoni, horoskopi, dziesmiņas un rindniešu joki — tas ir materiāls, kas noder katram gadagājumam. Mazliet bēdīgāk ar laika skaitīšanu. Vilks viņu zina, kurā datumā iekrīt svētdiena, kurā darbdienā! Visu sajauc muļķīgais februāris: vienreiz tas ir ģiss, citreiz garš, nekad nevari būt drošs... Tolvie meteoroloģiskās prognozes paliek tās pašas gadusimtiem uz priekšu. Piemēram, šogad novembris būs par dažiem grādiem vēsāks nekā septembris...

Tātad kalendāri nenovecojas! Novecojam tikai mēs paši. Var rasties jautājums: kāds muzikantam sakars ar laika grāmatu izdošanu, kā es vispār esmu nācis uz tādām domām. «Muzikāli literāriskais kalendārs» — nu gan ir joki, lai neteiktu vairāk!

Atbildi dos latviešu kalendaroloģijas vēsture.

Senos laikos kalendārus pilnus pierakstīja, par savu naudu iesplest lika un tirgos pārdeva gan dzejnieki, gan muzikanti, gan rakstos mācīti vīri.

Tā, piemēram, «Zobgala kalendāru» 1896. gadā sacerēja mūzikas mākslinieks un kupleju dziedātājs, arī aktieris, režisors un lugu rakstnieks — Ādolfs Alunāns.

Vēl agrāk par tēva nopelnītiem rubļiem Stukmaņos «Piebaldzēnu kalendāru ar kuplejām» izdeva komponists Sančberģu Pūteris, Vecpiebalgas Ģriškas krodzinicka Skansteskalna dēts.

Ap to pašu laiku rakstnieks Purapuķe sarakstīja savu «Kalendāru kalendāru», un Jēkabs Jauševskis, Augusts Degļavs un Alainis gāja

viņa pēdās. Bet tas vēl nav viss, tikai neliela daļa. Negribējās kopā ar iepriekšējiem pieminēt Raiņa «Virpuļu kalendāru». Sis stilistiski vienotais, formas ziņā unikālais sacerējums vēl nemaz tā isti nav novērtēts. Toties pavisam kuriozi ir Pūcišu Ķederta, Viesuļa un Hauskineviča, bazāra īpašnieka, līdz malām piedzejojtie «Famīliju kalendāri».

Secinājums? Jau sen gan rakstnieki, gan šeptnieki aplvēruši, ka vispopulārākais izdevums grāmatu tirgū ir kalendārs, jo bez laika skaitīšanas un jaukas palasīšanās nav dzīvošanas. Kalendāri ir vajadzīgi kā ēst! Bez tam kalendāri ir daudz ietilpīgāki par stāstu un dzejoļu krājumiem, tie ietver sevi kā vienus, tā otrs, atstājot vēl vietu kupļejām un jokiem.

Ja kalendārus līdz šim galvenokārt sacerējuši rakstnieki, kāpēc to nedrīkstētu darīt muzikanti? Un, ja tā rīkojās senāk, kāpēc viņu pieredzi neizmanto šodien? Galu galā, vairāku gadskārtu materiālu var apvienot plašākā formā, jo katrs nodzīvotais gads jau ir vēsture. Sevišķi vēl, ja to laiž klajā pēc ilgām pārdomām (un kautrēšanās).

Kur, kā un kad radās mans kalendārs?

Sai sakarībā atļausos mazliet sīkāk pakavēties pie kalendāru sastādīšanas vispār. Pieņemsim, jūs esat nolēmis sastādīt un rediģēt pats savu kalendāru. Sauciet to, kā gribat: par Gadagrāmatu, par Spoguļi, par Metronomu, viena alga — jūs esat pats galvenais. Sastādītājs ar lielo burtu. Neviens no malas tur nav nekāda teikšana (vienīgais gadījums, kad individuālajam sektoram izdodas sagrābt savās rokās periodiku; taču ar to nevajag plāties, klāstīt visiem: es rakstu stāstu kalendāra formā!). Tātad jūs esat sastādītājs un redaktors vienā personā. Nākamais solis — sameklēt autorus. Dzejuņiekus, stāstniekus, anekdotistus, aforistus (kuri prot izgudrot jaukus aforismus), parodistus (kas prot sacerēt asprātīgas parodijas), kupļejistus utt.

Pats par sevi saprotams, visi minētie autori būsīt jūs pats. Taču

Iespaids arvien ir labāks, ja kalendāru piepilda daudzi autori ar dažādām stila nosliecēm un dažādu rokrakstu. Tāpēc jums jāsadalās daudzos. Vienam stiprā puse lai būtu populārzinātniski raksti, otram — estrādes dziesmas, trešam — proza, bet ceturtam — humors un satira.

Lai lasītājs noticētu, jāizvēlas dažādi pseidonīmi un šifri. Es, piemēram, lai vēlāk bibliogrāfi un kalendarologi lieki nelauzītu galvu, tūlīt atklāšu savējos — ņš; Zamarā; Špi-Raz; Margots; -Kš. Vairāk man nav. Tāl

Preļ šiem pašpārficinātajiem skribentiem esmu stingrs un prasīgs redaktors. Jābūt principiālam un nepieejamam! To es saku no sirds: piedzīvots diezgan nepatīkšanu ar viņiem. Reiz, kad biju sadalījies trīspadsmit autoros, kāds no maniem dubultniekiem, gados paveicāks vīrelis, sāka stiept uz redakciju mūsdienīgas pasakas. Tās varēja manā kalendārā būt un tiepat labi arī nebūt. Kā redaktors es tam līdzīgu literatūru vērtēju atturīgi, bet visumā pozitīvi, galvassāpes tā nedara, tāpēc, salicis punktus un komatus, ielplānoju pasaciņas divos pirmajos kalendāra numuros.

Kad apķēros, ko biju izdarījis, izrādījās, ka savas muļķīgās labdarības dēļ literatūrā biju ielaidis cilvēku, kurš iedomājās sevi par tautas modro aci. Nepagāja ne nedēļa — un viņš bija atkal klāt! Soreiz alnesis feļetonu par pirti. It kā paša piedzīvojumu, tā vismaz apgalvoja. Varēja jau būt.

Aizgājīs, nogērbīs, ieziepēsies, gribējis noskaloties, bet tieši tai brīdī pārstājis tecēt kā karstais, tā aukstais. Gaidījis pusstundu, mēģinājis palaist ūdeni, bet velti. Dūsmīgs un ieziepēts devies mājās. «Kas par to ir atbildīgs?» — tāds bija feļetona virsraksts.

Mēģinu ieskaidrot, ka tas kalendāram neder.

— Kalendāri nav domāti pirts nebūšanu kritikai. Varbūt vaina meklējama pavisam citur — ūdensvadā. Sodien nav ūdens, bet rīt būs, un viss nostāsies savās vietās. Kas notiks, ja ievietošu jūsu feļetonu? Kādam taču būs jāatbild, ar kādu jāsarakstās, bet jūs jau pats nezina, kam ir jāatbild, ar ko jāsarakstās, jo nobeidzat savu feļetonu ar izmisīgu jautājumu: kas par to ir atbildīgs?

Kā atbildīgais redaktors no savas puses varu vienīgi ieteikt, lai turpmāk jūs pirti būtu mazliet uzmanīgāks. Iepriekš pārliecinieties, vai

tur ir ūdens, tikai pēc tam steigieties izepties. Bet katendāram dodiet spilgtus dzīves konfliktus, nevairieties no pretrunām, progress nav iespējams bez cīņas pret nebūšanām. Tikai drosmīgā bezkompromisa cīņā uzvarēsīm katru atpalcību! — tā es pacilātā balsī beidzu sarunu.

Pēc nedēļas vīrelis klāt ar tādu kā aprakstu, tādu kā reportāžu. «Kolhoza priekšsēdētāja dienasgrāmata.» Speciāli aizbraucis uz rajonu, apstaigājis ciematu, izrunājies ar ražas novācējiem. Nu labi, labi... labi... Līdz vakaram es to biju jau izlasījis un mierīgi atdevu autoram atpakaļ.

— Tā uz laukiem nenotieki — saku. — Nepazīstat lauku dzīvi. Saskatāt konfliktus, kuru nemaz nav. Tas neiet, mīlais draugs, tas neiet cauri!

— Bet jūs taču pats teicāt, lai pievērsos pretrunu izgaismošanai, lai nevairo no konfliktiem...

— Teicāt, teicāt... Vienmēr kā papagailis! Nu, teicu. Bet tas bija domāts vairāk kā vēlējums, kā prozas sekcijas biroja aicinājums... Vai jums pašam galvas uz pleciem nav? Tikai to vien spējat izdomāt, ko priekšā pasaka... Ai, ai, ai, biedri autori! Tā mums nekas no sadarbošanās neiznāks.

Toreiz no viņa tiku vajā samērā viegli. Ieteicu pievērsties pagātnes nolikumiem.

— Vēsturiskās tēmas ir jūsu cildenais aicinājums, meklējiet arhīvos, atrodiēt konfliktus, izgaismojiet laikmetus, nevairieties noraut maskas visādiem liekuļiem! — tā es viņu pamācīju, bet pats sev zvērēju no šīs dienas kļūt piesardzīgāks un apdomīgāks. Ko tas vīrelis toreiz īsti domāja par to pirti? Vai tur nebija kāda adata? Zemteksts? Hm... Lien pirtī... Tur noteikti bija kāda adata! Pazīstu pirts direktoru. Viņš ir tresta direktora sievas brālis. Bet tresta direktora sieva... (es nosvīdu), ak dievs, es taču aizmirsu, ka tresta direktora sieva... (Kaut kas sakustējās aiz loga. Es atrāvu aizkaru, tā bija mana ēna.) Pūt Velna vīrelis ar savu pirti, visu dvēseles mieru sagandēja...

Jo dienas jo vairāk man šis prozaiķis sāka krist uz nerviem. Tiklīdz viņu ar portfelīti padusē ieraudzīju parādāmieš gaiteni, steigšus paslēpos mājīgajā tualetē, kas ļoti izdevīgi iekārtota blakus redakcijas sekretāra darbjstabi. Nenācu ārā, līdz vīrelis, demonstratīvi papēžus klaudzinādams, atstāja gaiteni un aizcirta durvis, taisīdamies iet sūdzēties.

Kad neallaidīgais tips bija prom, atstāju slēptuvi lieliskā garastāvokli.

— Sodien, redaktor, esi droš! Sodien tas grafomāns vairs nerādīsies, — es sev leicu, apsēdos dziļajā redaktora krēslā un sāku pārlasīt vēstuli, ko man pa gaisa pastu bija atsūtījis autors Margots Kš. (Vakar es pats to biju iemēlis vēstulu kastē lidostā.)

Bet tad atsprāga durvis un bez piekļauvēšanas manā kabinetā iedrāzās villnieks prozaiķis. Viņš bija kāpņu telpā stāvējis un simt reižu no vietas atkārtojis: redaktoram caureja, redaktoram caureja, redaktoram... Pēc tam, cerību spārnots, nācis atpakaļ. Tagad nu slāvējām aci pret aci. Vīrelis pabāza man zem deguna manuskriptu ar virsrakstu «Pāvests Inocents III bez maskas»... Ko tu teiksi: pāvests bez maskas! Sirds atplauka. Biju jau sagatavojies uz žults izgāšanu par nekārtībām sādzīves pakalpojumu kombinātā. Patikami pārsteigts lūdzu, lai viņš pasēž, kamēr izlasīšu. Vīrelis aizkūpināja «Belomor», es iedziļinājos rakstā.

Jo ilgāk lasīju, jo vairāk mani tas vēstures gabaltņš sāka kaitināt. Uz kuriem tas vīrelis velk, kas viņam aiz ādas? Pirms pāris nedēļām bruka virsū pirts direktoram, tagad — Inocents bez maskas... Paga, kāds tam pirts direktoram bija vārds? Vai tikai nebija Inocents? Nē, Vincents... Gandrīz tas pats. Un tas dievs, kas tas dievs tai rakstā domāts? Tresta direktors, tur nav nekādu šaubul...

— Neizdosies! — es kļedzu vīrelim pie auss. — Es jums redzu caur un caur! Gānīties nav nekāda māksla. Kalendāram vajadzīgs dzīves aplicinājums! Nē, nē, mīlais aulor! Jūs esat pārāk saskābis, visur redzat neizdarību un nekrietnību vien. Man vajadzīgs saulains skats kā pagātnē, tā nākotnē. Par līdzautoru nederat, lūdzu turpmāk vairs neuzbāzties ar saviem lāča pakalpojumiem, sveiki — un uz neredzēšanos!

Citi mani līdzstrādnieki bija daudz saprātīgāki un elastīgāki. Humoristus un satīriķus drusku piebremzēju, jo sākumā viņi bija maldīgi iedomājušies, ka manā kalendārā galvenokārt būs joku dziļšana, bet, kad tie dabūja iepazīties ar pirmā gadagājuma manuskriptu, tad aprāvās un saprata, ka lieta nopietna, ellīgi nopietna. Mans izdevums bija kļuvis itin līdzīgs «Televīzijas pirtij» un tikai ar savu kalendārisko formu attaisnoja pa vidu izmētātos malēniešu jokus, feļetonus, sludinājumus, horoskopus un laika prognozes. Tā vaifs nebija nekāda «Famīliju laika grāmata», arī nekāda «Jaungada balle ar kuplejām», bet gan ilustrēts «Muzikāli literārisks kalendārs». Manuskripts pilnīgā kārtībā, glīti pārrakstīts pēc visjaunākajiem izdevniecības noteikumiem. Taps nodrukāts, tiklīdz redaklēģija būs atradusi izdevēju, kas ar mieru nedaudz finansiāli riskēt. Jo galvenais mākslinieks pastāv uz to, ka kalendārs jāiespiež uz kritpapīra, jātesien cūkādas vākos un priekšīņa jānozelti. Lai visi labie gari mums palīdz!

K. BOGDONAVICUS

«*Suota*», Viļņa

KĀ VISI...

Sen nebijām ar viņu tikušles. Tāpēc iegriezāmies, apsēdāmies, pasūtījām. Kā visi. Viņš vaicā:

— Kā tu, brālīt, dzīvo? Ko labu dari?

Es paklusēju, padomāju un saku:

— Dzīvoju kā visi... Ne labāk, ne sliktāk... Vārdu sakot, normāli... Nu, kaut vai šodien... No rīta uzrakstīju jauku stāstiņu, ko var izvērst par garo stāstu, un astoņpadsmit svētku dzejoļu. Liekas — arī izdevās. Pēc tam ātri pabeidzu lugu. Rīt nesu uz teātri... Bet pēcpusdienā apsēdos pie romāna. Ieskičēju shēmu, samezgloju līnijas... Tad ar to pašu piesēdienu izdomāju vēl divas lugas. Paraboliskas. Ar darbību satistībā. Arzēmēs tagad visi tā raksta. Pēc gadiem desmit sāks arī pie mums. Kas vēl? Vairāk nekā īpaša... Tiesa, atskrēja trīs korespondenti. Intervēt. Labi, lai notiekt Visi dod

Intervijas, es arī devu. Vai man zēl! Pēc tam atvilcās trīs iesācēji. Lūdza padomu, kā labāk sākt... Sākt, es viņiem sacīju, vajag labi! Ja mācēsīt. Ja mācēs, tiks uz augšu, ja nemācēs, līdz pat pensijai paliks iesācējos. Un nonārs nevis uz laurieni, bet kaut kur kādā jauno autoru radošajā nometnē... Kas vēl? Ak tā, trīs žurnāli ir pasūtījuši pa rakstam, uz pievakari tos uzrakstīšu. Jo esmu apsolījis... Sodien arī galīgi sarunāju ar izdevniecību. Par izlasi. Tagad, liekas, viss... Tā tās dienas aiziet. Vienās rūpēs. Kā visiem... Nu, bet tu? Kā tu dzīvo? Ko dari?

Bet viņš klusē. Saskāba, saviebās, kļuva drūms. Noskaņojums beigts vai uz visu mēnesi. Tāpēc pasūtīja vēl mazliet. Paklusēja. Padomāja. Un saka:

— Es, brālīt, arī kā visi. Ne labāk, ne sliktāk. Tāpat vienās rūpēs un raizēs... Sodien, piemēram, piezvana jau no agra rīta — nem, vai zini, slūgt kilogramu vilnas diegu. Aizskrēju, paņēmu. Devu — kā visi... Lai man arī tiktu... Kad pārdošu, iebāzišu pāris sintiņu kabatā. Sīkums, protams, bet patikams. Jūties kā cilvēks. Kā visi... Pēc brokastīm tecīņiem vien uz bāzi — tur izmestas aītādas. Es viņiem, viņi — man... Kā vienmēr... Kas vēl? Nu, pēcpusdienā braucu skatīties māju, ko pārdod. Man ir liels dzīvoklis, bet vienaiļa gribas māju. Kā visiem... Zēl, māja bija par mazu. Sešas istabas, dārzs, garāža. Trīs tualetes, bet bez peldbaseina. Tāpēc arī nepirku. Tagad visi grib dzīvot kārtīgi — ar pirti un baseinu... Lai tanī peldētu zelta zivtiņas, ciemiņi skatoties vaidētu... Tā tu, cilvēks, kuries pa dzīvi... Griezies kā vāvere ritenī... Dzīvot taču vajag. Turklāt nevis kaut kā, dzīvot vajag labi! Lai nebūtu mokoši zēl velti palaisto dienu... Vai nav tiesa?

Bet es klusēju. Saskābu nez kādēļ, kļuva drūms. Garastāvoklis pagalam uz veselu pusgadu.

Es klusēju. Viņš arī klusē. Klusējam desmit minūtes. Klusējam divdesmit. Tikai smēķējam, tikai «Kaberne» dzeram. Gaļas salātus bez jebkādas apeliķes gremojam. Te oficiants atnes rēķinu. Noliek priekšā un pazūd. Varbūt deviņus rublus piecdesmit kapeikas grib noplēst, bet varbūt arī visus desmit. — Viņi visi ir nagu maucēji, — es saku. — Tāpēc par spēli pārbaudīsim! — Un pārbaudām. Es pārbaudu

piekasīgi — viss it kā būtu kārlībā. Viņš pārbauda — viss ir vēl vairāk kārlībā. Neko darīt, nopūšos un saku:

— Zini, brālīt, mulķīga lieta. Laikam būšu virtuvē uz klavierēm atstājis naudas maku... Klāt man ir tikai kādi trīs rubļi... Būs tev mani šoreiz jāglābj...

— Zini, brālīt, — viņš nopūšas, — man arī ir tikai knapi trīs rubļi... Lielāku naudu neesmu paradīs nēsāt līdzī... Darīsim tā — tu aizskriesi līdz mājām, jo tev ir tuvāk, es tepat pagaidīšu...

— Redzi, kas par lietu, brālīt... Sieva uz visu dienu aizbrauca uz Valakampjiem un, kā par spīti, paņēma līdzī atslēgas, — es saku. — Tāpēc uz mājām būs jābrauc tev. Nav jau nezin kāda lielā nauda, mājas pirkšanai pāri paliks...

— Kādai mājait!... — viņš uztraucas. — Kāda velna pēc tā vājdzīga cilvēkam, ja viņam ir tabu labais dzīvoklis! Tu esi literāts, vajadzētu saprast, kas ir hiperboja... Saproti, šodien esmu plīks kā baznīcas žurka, tāpēc ka no rīta samaksāju par dzīvokli, par ūdeni, par gāzi, par elektrību... Bet, cik par telefonu noskaitīja, bail citiem pat teikt! Septiņus rubļus un trīsdesmit kapeikas! Tāpēc nedusmojies... Glāb draugu! Tu taču uzrakstīji astoņpadsmit svētku dzejoļu...

— Saproti... Astoņpadsmit gan, bet tie visi viena dzejoļa variānti... Un līdz svētkiem vēl tālu... Manas rīmes varbūt paņems, bet varbūt kāds ievērojamāks dzejnieks būs uzrakstījis... Atklāti sakot, tā ir ļoti nenoteikta lieta... Kapeiku lieta, brālīt... Knapi pietiks, lai samaksātu šo rēķinu. Tā nav tava vilna...

— Kāda vilna! Dabūju puskilo dzijas, sieva gribēja noadīt jacīnu, tā arī ir visa vilna. Nedusmojies, bet šoreiz kabatas papurināsi tu... Tev taču ar izdevniecību noslēgts līgums...

— Kāds līgums! Norunājām, ka nākamgad, ja uzrakstīšu, aiznesīšu stāstu krājumu, ko izlaidīs, zināms, ja derēs, šā gadsimta pēdējā desmitgadē. Tāpēc — joz uz mājām... Ieķilā savas aitādas, bet es tepat pagaidīšu...

Nekādas aitādas viņš, skaidrs, neieķilāja, jo to viņam nemaz nebija. Ar oficiantu norēķinājāmies kā visi: atstājām ķīlā puiksteni... Toties abiem tagad viss ir skaidrs.

Tulkots no lietuviešu valodas

JĀZEPS OSMANIS

DZIEDOŠIE GURĶI

Gurķi zied.

Jā, gurķi zied.

Bet vai gurķis arī dzied?

Dzied!

Ar balsi pacilātu un maīgu,

Tikai ne uzreiz, bet — ar laiku.

Vispirms fie jāravē, jālaista,

jāzaudzē.

Pēc tam jānolasa, jānober kaudzē.

Jāsāliek burkā vai mucā

Kā vasaras atmina tāla

Un, kā mēdz teikt, jāiesāta,

Pieliekot dilles un upēnu lapas klāt.

Drīz uz pagrabu jau var piestājāt...

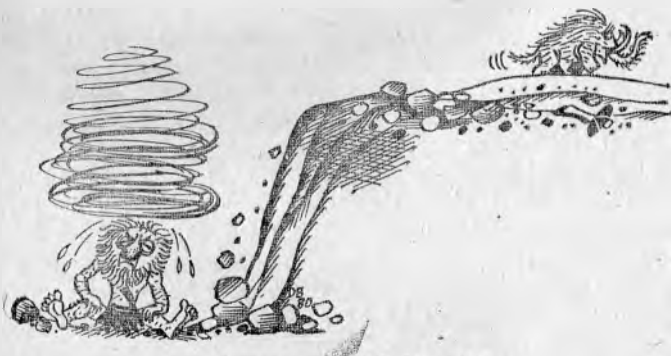
Tad uzkož pēc stiprāka mēriņa šķēli

Un nenokož mēli,

Tad jāuzņem uz krūts vēl mazliet

Un jāklusās —

Kā gurķi dzied!

Turpinājums 194. lappusē.

— Muļķi! Labāk savā vannā pirmais kapteinis nekā uz laīnera pēdējais matrozis!

M. Ramane

— Izlepuši — pat fermas spēkbarību vairs neēd!

U. Mežavīks

PAR Ē. HÄNBERGU

Vēl viens piemērs tam, ka humoram neviens nevar turēties pretī.

Varat rakstīt visnopietnākos stāstus un visnosvērtākos aprakstus, bet humora balss pasauc un, nolīcis visu pārējo pie malas, Jūs nākat uz «Dadži»...

ERIKS HÄNBERGS

Labākais racionalizators

Stāsts

Savās žurnālista gailās vienmēr esmu centies pabūt rajona racionalizatoru un izgudrotāju darbu skatēs. Brižiem paliek mute vaļā, ieraugot lauku vīru asprātīgos sadomājumus. Tie pārsteidz ar ģeniālu vienkāršību. Vai kādam zinātniekam, inženierim vai konstruktoram ienāktu prātā, ka jāpalauza galva, slotas sienot? Nevienam. Slotas ir sējuši, sien un sien. Kas tad tur — saliek bērzu zarus buntītēs, savelk ar stiepli un uzsīt kātu. Tā arī visa gudriba. Lai zarus varētu sakaimiņot blīvāk, dažs apmet striķi, piemin ar kāju zaru kātus, parullē un tikai tad tin apkārt stiepli. Bet te viens onkulis ņem un

maiestaro tādas kā seglinieka spēle. Saliek tajās bērzīņus, pats sēž uz ķebļa un ar roku griež skrūvi tik viegli kā patafona atsperi. Iespilētai slotai atliek tikai nostiprināt resgali. Kads šādi pariktel ekonomiskais efekts, grūti aprēķināt. Toties slotas ir ieturīgas, slauka tīri un labi izskatās.

Tādi lauku viri nemaz nezina, kas ir zinātniski tehniskā revolūcija. Kad vecs zemnieks saņem naglas, kuras pēc pirmā uzsiliena saliecas, viņš nemēģina analizēt, kā pietūkst metālam. Un nemēra, vai naglas garums atbilst naglas resnumam. Cilvēks vienkārši uzmunsturē turekli, kas nagu pasargā no grīlības. Ja saimniecībā ir acīgs racionalizatoru un izgudrotāju kustības rosinātājs, naglas pieturētāja autors var saņemt pienācīgu atliedzību.

Ar slotām ir citādi. Neviens fabrikā tādas nav sējis un nesies. Tātad nevar rasties rūpnīcas brāķis, kas būtu uzlabojams. Tāpēc jau arī slotu vecīša krāģis izstādē nokļuva tikai lāga vīra mundrināšanai. Toties naglas pieturētāja autoram par godu līdzās aprēķiniem bija novietota racionalizatora bilde.

Pārgudrajiem stendiem gāju garām. Tie vairāk domāti tehniskiem cilvēkiem, kam inženieru diplomu kabatā. Es grozījos kopā ar lauku vīriem pie stendiem, kas uztverami bez priekšzināšanām. Par slotu siešanu — skaidrs. Par naglas pieturētāju — skaidrs.

Visilgāk pietāju tur, kur redzama vai lasāma vecāka gadugājuma vīru izdoma. Tādam izvēles principam ir loģisks pamatojums. Vecs cilvēks var pārsteigt tikpat negaidīti kā mazs bērns. Ar neparastumu.

Apstājos un skatos sirmgalvja gudrajās un mazliet villīgajās acīs. Lasu:

«Miervaldis Valle. Viens no rajona aktīvākajiem racionalizatoriem. Priekšlikumu rezultātā ievērojami iekonomēta lopbarība. Paaugstinājušies nobarojamo cūku dzīvsvara diennakts pieaugumi.»

Vairāk ne vārda. Stends lakonismā pārspēja visus citus. Cilvēki plūda garām. Ipaši nepakavējās. Galu galā — nav jau par ko brī-

nities. Cik nav dzirdēts par tiem, kas letaupa barību. Un par tiem, kas uzbaro lopņus gandrīz vai no zila gaisa. Kādreiz teica, ka ezeru meldrī esot pati sātigākā lopbarība un ar tiem varot panākt rekordizslaukumus. Gau jau Miervaldis Valle arī sacerējis kādu pasaciņu, lai saimniecības ļodzīgumu aizmaskotu ar meklējumu vai-rogu.

Taču sirmgalvja gudrās, villīgās acis saistīja. Gribējās salikties, izrunāties un izdibināt racionalizācijas priekšlikuma jēgu.

Otrā rītā jau ierados Rankulē. Nolēmu sākt ar saimniecības vadītāju. Lai cilvēks no priekšnieka krēsla viedokļa izvērtē vecā vīra radošo domu. Mans aprēķins bija vienkāršs — par vienu no rajona racionalizatoru līderiem pat vismazrunīgākais saimniecības vadītājs būs gatavs stāstīt vismaz stundu.

Biju aļojies. Kabineta saimnieks tūdaļ kļuva tāds kā nevaļīgs un tāds kā šaudīgs.

— Ak Miervaldis Valle? Vīram jau septiņdesmit gadu. Tagad tāds aplimis. Diez vai būtu labi traucēt. Kad tiks uz pekām, varēsīt ap-
ciemot.

— Bet jūs varētu izstāstīt būlību, lai vēlreiz nevajadzētu atraut no darba.

— Jūs jau pats zināt, ka lopbarība — tas ir A. Tālad pamatu pamats. Bet ar to pamatu mums brīžiem kā ir, tā ir. Un tad nu katra grama un kilograma ekonomija ir zella vērtā.

— Vai Miervaldis Valle...

— Ne tikai viņš. Mums jau lopkopji ir ļoli apzinīgi. It īpaši labākajās fermās. Es jūs varētu aizvest uz Strautiņiem. Nav vārdam vietas, saliedēts kolektīvs.

— Miervaldis Valle strādā Strautiņos?

— Nē, viņš tagad slimo.

— Bet, kad bija vesels, vai tad strādāja Strautiņos?

— Nē, Lībekos, kur tie seši nobarojamo korpusi. Taču, runājot par Strautiņiem...

— Un vai Lībekos, kur strādā Miervaldis Valle...

— Jā, kolektīvs arī tur nav slikts. Bet pēdējā pusgadā Strautiņos mums lielāki dzīvsvāra pieaugumi.

— Bet kad Libekos vēl strādāja Miervaldis Valle?

— Viņš nepieļāva barības izvazāšanu.

— Ko tad Valle darija?

— Viņš jau vairākus gadus ir fermas naktssargs.

— Vai pulka zagļu saķēris?

— Nevienu.

— Ko tad?

— Nepieļāva, lai barību izvazā. Saprotiet, kas silē likts, tas cūkai jāapēd.

— Vai tad viņš stāv klāt un par varītēm prapē iekšā?

Laikam jau zaudēju savaldīšanos, ka atļāvos šo ironisko teikumu.

Bet saimniecības vadītājs arī berzējās krēslā, kā uz dinamita uzsēdies.

— Jums viegli runāt. Bet mums jāgādā par papildplātibām, kur izvietot papildcūkas.

Sapratu, ka ne pie kādas skaidrības netikšu.

Gadās jau, ka cilvēki ir dūšīgi darītāji, bet runā kā pa celmiem. Un var jau būt, ka saimniecības vadītājam galva bija tik pilna ar globālām problēmām, ka Miervaldis Valle šķita tikko pamanāms punktiņš. Iespējams, ka šī kabineta saimnieks negribēja atzities savā nezināšanā. Jocīgi jau būtu, ja vadītājam nebūtu ne jausmas par to, kā Miervaldis Valle ticis rajona labāko racionalizatoru godā. Tādās reizēs atliek izlocīties ar vispārējām frāzēm.

Norīju sapīkumu, laiņi atvadījos.

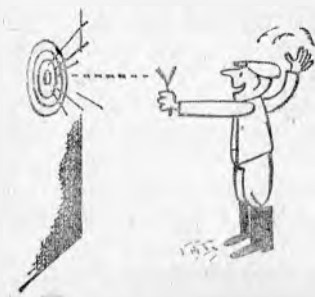
Saimniecības vadītājs vēlīgi izvadīja:

— Būsit gaidīts ciemiņš. Mums patiešām ir ļaudis, par kuriem būtu vērts pastāstīt republikas lasītājiem.

Sapratu, ka Miervaldis Valle nav islais. Varbūt mūžā tā sagraukojis, ka ar visām racionalizācijas gudrībām nespēj atlidzsvarot nodarījumus.

Taču mani aizvien vairāk ieintrigēja naktssarga personība. Nospriedu, ka apciemot slimnieku ir svēlīgs darbs un neviens par to pa galvu nesilis.

Lauku mājā mani sagaidīja divi plušķaini kveķšķi. Istabas durvis iestājās smaidīga večiņa.

- Es pie slimnieka.
- Kāda slimnieka?
- Nu pie Miervalda Valles.
- Vai jūs būtu dakteris?
- Nē.

Pēc brīža māmuļa tomēr sāka slāstīt var vīra kaitēm:

— Tāds slīvs jau viņš man ir. Ne slīms, ne vesels. Kā jau vecs sakārnis. Bet uz gultas nav gulējis. Vai jūs arī no tiem vēderu pētitājiem? Viņmēnes

jau te tādi klaiņoja. Prasīja, ko ēd un kā ēd. Tagad jau visādi staigā. Cits prasa, kāpēc tik maz bērnu esmu sadzīvojusī. Vai jūs nebūsit no tiem lopu registratoriem?

Runīgā sieviņa visu bēra vienā maisā. It kā tiši virzīja domu sānis. Tāpat kā saimniecības vadītājs. Tā vien likās, ka te kaut ko mēģina ieviestīt vatē.

Pārtraucu laipnīgos valodu plūdus:

— Vai ar pašu Miervaldi Valli arī varētu aprunāties?

— Par ko tad ne. Bet tad jums jāiet uz šķūni. Vecais tur trenējas. Nekā vairs nesapratu.

Iegāju šķūni. Tajā rūsēja vecs zāles plāvējs un atsperu ecēšas. Sienmalī nobērti minerālmēsli. Pie gala sienas bija piestiprināti mērķi, kādi redzami ikvienā pilsētas šautuvē. Miervaldis Valle mani neredzēja. Viņš ņēma saliektās papes nagliņas, kurām nokniebtas galvas, un ar visparastāko kaķeni raidīja tās mērķi.

— Labdien!

— Sveika būšana!

Pensionārs atmēta sveicienu un pat neatskatījās. Ieraidīja vēl trīs nagliņas mērķi un tikai tad atļāvās pagriezties. Izskatījās pārsteigts. Laikam jau domāja, ka uzrunājis kāds no savējiem.

— Atnācu aprunāties par jūsu racionalizācijas priekšlikumiem.

— Kas nu par priekšlikumiem! Bet ļaujiet jau sanākt.

— Varbūt aiziesim uz fermu apskatīties to jūsu prāta darbu.

— Te jau viņš ir.

Miervaldis Valle sniedza man kaķeni.

Laikam manā sejā ielija pārlieks stulbums.

— Kas cūkai domāts, tas cūkai jāapēd. Neļauju izvazāt barību.
— ?

— Redzat, kādreiz fermā varēja turēt kaķus. Tie jau cūku barību neēd. Peles gan notiesā, Zurkas arī nokož. Un vispār — kur kaķis, tur šitie parazīti paliek tramīgi. Tad atbrauca no sanepidstacijas dakteri, sastādīja aktus un pavēlēja visus kaķus iznīdēt. Izvazājot visādas kaites un traucējot cūku plānu izpildīt. Mūsējais jau tāds paklausīgs. Ja vēlēts kaķus izsvēpināt — darīts! Bet tad nu saradās tās garastainās, ka melns. Dzīvo pa silēm kā uzvarētājas. Sukiem pat gulēt neļauj. Grauz ausis, un šie kvieci kā dullie. Indēt arī nedrīkst. Sazin kur tāda garastainā nokrīt — cūka apēdis, un atkal gaļas plānā robs. Tad nu es pa naktīm aiz gara laika pašaudu. Nekāda trokšņa. Un trāpīt var labi. No rītiem salieku pie kūtiņ rindiņā. Fermas pārziņe saskaīta — un beigta balle! Tikai nekādi nevarēja izgudrot, kā samaksāt. Grāmatvežiem tāda likuma neesot, ka par žurku šaušanu drīkstot naudu izdot. Nu tad katru mēnesi raksta papīros, ka es tos racionalizācijas priekšlikumus gudrojo. Kas tad man, lai tik maksā. Sākumā jau diez, ko negāja. Tādai kaķenei nav ne stobra, ne tēmēkļa. Tāpat ar aci jānoskata un ar roku gumijas atvēziens jānotrāpa. Vienkārši jāieimanās. Tas ir tāpat kā ar gumiju biksēs. Tu jau jūti, kad ir par cietu un kad atkal par vaļīgu. No reizes man maksāja piecdesmit kapeikas par žurku. Bet, kad es pa nakti noliku pie durvīm četrdesmit piecdesmit garastes, šie sāka grozīt galvu. Ja par nakti jāmaksā divdesmit pieci rubļi, tā jau esot naudas izšķiešana. Es teicu — manis pēc lai tās žurkas dzīvo. Tā atkal šie nav ar mieru. Tik ilgi vārdoja, kamēr uzņēmās paaugstinātas saistības — vienu žurku par desmit kapeikām. Bet tagad es esmu gudrāks. Atšauju, cik gribu, un liekos mierā. Ar pārcentību netik cilvēkiem krenķus sagādāt — atkal var iznākt, ka jāpārreķina normas.

Miervaldis Valle stāstīja aizraulīgi. Visu dienu sablju pie viesmīlīgajiem vecīšiem. No tās reizes nelaižu garām nevienu racionalizatoru un izgudrotāju darbu izstādi. Lauku vīru izdoma ir pārsteidzoša.

JĀZEPS OSMANIS

KATARSE

**Mīnlatūra poēma par
miesai un dvēselei
ītkamu tēmu**

*Vēlīta tuvam kaimiņam un draugam
Eduardam Pāvulam, jubileju gados
ieejot*

I e s k a ņ a

Vai tu atceries vēl, Eidi? —
Tie bij brīnišķīgi reidi!
Es tev piezvanīju: — Sveikst!
Nu, tad kā tu domā?
Un tu atsaucies: — Okei!
Man jau diviis somā.

Tūlīt darbā teicu: — Čau! —
Pat ja sēde bija.
— Man pēc stundas jābūt jau
Ministrijā...

Arī man bij diviis somā,
Un tur nebij vairs ko domāt!

I

Šķīstītavā ilgotajā
Mēdz būt rinda gara,
Tādēļ ātrāk nokļūt tajā
Vienmēr ir no svāra.

Mūsējā nav visai tālu —
Cēsu ielas galā.
Mikrostūrī ideālā —
Lielo kapu malā.

Kur vistabāk sevi šķīstīti,
Ja ne tādā vieiā,
Kur tu jūties saņemts īsti
Liktprokā cietiā...

Atnākam, Trīs četri priekšā,
Apsēžamies brīvi.
Kamēr varēs dolies iekšā,
Mēlojam par dzīvi.

... Tādas pirtis būšot drīz,
Kur bez rubļa liekā
Rindā iepriekš pierakstīs
Tā kā «Rītdziniekā».

... Māksliniekiem, gods kam gods,
Sava sauna būšot,
Tur liem galvas mazgāšot
Un tur viņus skūšot.

... Dzeja grib kļūt sabiedriska,
Daudz ir tukšu vārdu.
... Nekur nepārdod vairs «Plisku»...
... Liniņš audzē bārdū...

— Divi, lūdzu! Varaf ienākt!
Ņemam paunas, ejam
Gluži tā kā sestdiensdienā
Jaunieši uz dejām.

Nu tik būs, un nu tik sāksies!
Dod, dieviņ, garu labu!
Eidi, norunā par mākslu —
Tūlīt katarsei ir jābūt!

II

Ārzemēs daudz runā par katarses brīdi
(Katarse! O! Katarse! Kur ir katarse?!),
Bet visi šie apnicīgie strīdi
No reālās dzīves ir šķirti.
Runā un runā. Būtu aizgājuši uz pirti! ...
Latvijā pirts vienmēr bijusi godā.
Tās svētīgie dūmi caur dainu sējumiem lodā.

Paldies saku tētiņam
Par pirtīgas kūrumiņu.
Nu es varu šo nakšniņu
Saldū miegu nogulēt.

Agrāk taču pirtī pat dzima un mira,
Tagad pirts — pakalpojumu svira.
Viena no svarīgākām!
Tikai — kurš kuram kalpo?
Kā to likt lietā mākam? —
Tas ir cits jēlājums...
Te, starp citu, piemērs būtu ņemams no mums.

Paši vien, paši vien
Sev galviņu mazgājam,
Lai neviens nešķīstais
Mūs šķīstīt nedomā!

III

Ak, Eidi, vai to var izstāstīt,
Kā ir, kad ikdienības čaula krīt
Un kad ar savu laimes ķipi rokā
Tu kails kā mātes radīts, dodies vīru lokā!

Lūk, tur uz akmens lāvām viņi sēž,
Cits citam muguru ar lūku vīkšķiem fēš;
Nudz tvaikos ēnas romantiski vālas,
Visnotaļ rādās pozas skulpturālas:
Kāds dižājas ar to, kas viņam ir,
Cits celiņu starp pieciem matiņiem šķir,
Bet trešais apkasa ar vīli pēdu,
Un ceturtais sūdz savam draugam bēdu.
Vai to var izstāstīt!...

Nez, šodien gars ir labs? No pērtuves
Kas nāk, tie ņurd. Šie varbūt nemāk mest?
Aizie! Lai mīkstmieši sev kājapakšas pēta,
Mēs iesim pūķa rīklē melni izsvēpētā!

IV

Kā sufis reaktors krāsns lāvas telpā
Liek visiem vīrusiem iet bojā karstā elpā.
No tās plūst visspēcīgā radiācija,
Pēc kuras ilgoties jau senči mācīja.
Uz pakāpēm un luktā — taisni biezs.
Švīkst slotas, vīri elš. Viens nebeidz garu sviest,
Jo durvis neturas iekš eņģēm. Dieviņ tēti!

Kas sabiedrisko īpašumu ļāvis sagandēt?
Pirms abi tiekam lāvai klāt,
Ar pirtnieku es iešu parunāt.
Tu aizņem rindu!

Es šim saku: — Tur durvis krīt ārā... —
Šis man saka: — Jūs neesat bārā... —
Es šim saku: — Vai safaistī grūti? —
Šis man saka: — Viegli iebuktēt hūti... —
Es šim prasū: — Par ko jums maksā?
— Par velti, — šis atcērt, — pat nelaulā Zagsāt —
Es šim saku, lai dod sūdzību grāmatu,
Šis man atbild, ka nav ar tādu amatu...
Ko lai es vēl būtu teicis tam spokam?
Viņš mani pamāca: — Nevejag runāt ar rokām! —
Un pamirkšķina palīgām, kas taru te savāc,
— Ielaid nabagu pirtī, viņš grib lāvāt

V

Ē! Lai čurn tas slīmests!
Vai mums humora izjūtas frūkst?
Kāp, Eidi, augšā!
Un lai akmeņi čūkst!
Uhcācā!
Uz katru čūkslienu — pirts vārdu vienu:
Cik slotai ņapu, tik laimes dienu!
Lai iztvīkst miesa, lai atspīrgst gars,
Lai ceļas tonuss, un lai krīt svars!
Uhcācā! Uhcācā!
Ak tu mīļo stundiņ manu,
To var saukt par atdzimšanu!

VI

Elsdami pūzdami pametām lāvas telpu,
Izejam priekšīnā atkrīst, atvilkt elpu...
Ek, kā derētu aliņš! Prasū pirtniekam alu.
Šis: — Iedod nabagam plīnī, viņš grib lielgabalu!... —
Ta' nevejag arī! Mums ir āboli kādī,
Nav jau tās alus, bet nav jau arī tie gadī...

Miesa kūp sāta un sviedriem nosēta, slapa,
Uz krūtīm kā medeļa — pirtsslotas lapa.

Šī viena lapa kā plāksteris nosedz visu —
Katru rūpi un raizi, un lieko izsamisu.

Un garaiņu vāli, kas logā meklā debesjumu,
Aizkūp, noplakdami līdz ar nogurumu.

Bet tās pērlītes, kas rit pa kumbru lēnām,
Aizskalo ikdienas sārnus līdz ar dvēseles ēnām.

Dzi, kā vīri bārsta šķautnainas pārdomu drumsīslas!
Tauta tur spriež, nevis estēts Cumlaks...

Kāds ievēro tevi un pazīst, vēl labu garu.
Šķiet — vēdi kāds līqanu bērza zaru.

Eh! Šito brīnišķo labsajūtu!
Tā vien liekas, ka tavā jubilejā mēs būtu!

Ne kuņģis vairs raustās, ne čīkst radikulīšs,
Ejam vēlvienreiz iekšā, un — fai mums diespalīdz!

I z s k a ņ a

Vai var šo svētlaimi
Ar vannu salīdzināt?
Kas pirtī neiet,
Tas to nevar zināt.

Nē, kas par katarsi
Vien gudri runāt prof,
No dzīves un no mākslas
Daudz vis nesaprot.

Bet, kas iet pirtī,
Tur svēlīts tiek un pērts,
Tas vēl ir dzīvs.
Tad vēl ir dzīvot vērts!

Un tādē], laimi vēlot,
Ko lai es tev dotu?
Es dāvinu tev jaunu,
Mīkstu bērza slotul

Bez vārdiem.

V. Ardašovs

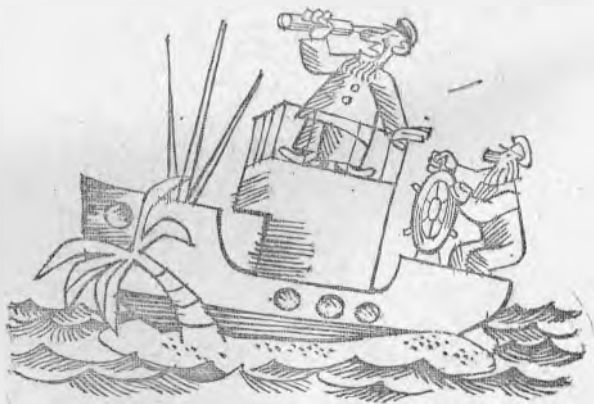
— Skat, mīļā, Dūdiņš atkal izlido no darba ar
ļabu raksturojumul

U. Mežavīlks

Bez vārdiem.

U. Mežavilks

— Stūrē uzmanīgi! Seit jābūt vienai mazai saliņai!

U. Mežavilks

VILIBALDS TIKAI SMEJAS

Kad dzīvokļu ekspluatācijas rajons nereaģēja nedz uz maniem rakstiskajiem lūgumiem, nedz telefona zvaniem, grasījos sūdzēties par cauro jumtu kādai augstākai instancei. Taču Lonija atrunāja:

— Zini, tev noteikti pārmetīs, ka neesi nodibinājusi personisko kontaktu ar jumtu labošanas izrīkotājiem. Es tavā vielā aizietu un paskatītos, ar ko viņi tur nodarbojas.

— Ar ko jūs šeit galu galā nodarbojaties? — tāds jautājums man svītin svila uz mēles, kad kāpu pāri liktenīgajam sliksnim. Tak vārdi man iesprūda, kad atbildīgajā iestādē ieraudzīju aiz galda sēžam galīgi noraudājušos jaunu sievieti. «Citādi nebūs — jumiņi aizlaidušies ar visiem amala rīkiem, papi, naglām un šķindeļiem!» Ko citu te varēja domāt...

Atbildīgā persona izšņauca degunu rakstainā kabatlakatiņā un, sasarkušām acīm manī vērdamās, vainīgi pasmaidīja.

— Tūkstošreiz atvainojiet, bet es nevaru savaldīties, kad Vilibalds par visu tikai smejas.

— Vai Vilibalds ir jumiņu brigadieris? — Jutu savā sirdī briestam svētas dusmas pret to lamzaku, kurš iedrošinās darīt pāri neaizsargālam radījumam.

— Ak, ja tā būtu... — sieviete nopūlās. — Vilibalds ir hercogs, nē, vikonts... Tūkstošreiz atvainojiet, kļūdījos -- Vilibalds ir grāis, bet vikontese ir Hortenzija.

Viņa drudzaini šķīra sadriskātu grāmateli, kuru sākumā biju noturējusi par jumtu labošanas noteikumu sakopojumu. Nācās atzīt kļūdu, kad uz apvāka izlasīju — «Vilibalda un Hortenzijas svelmainā mīla».

— Ši ir trīspadsmitā burtnīca, — jumiņu priekšniece sacīja. — Pirmajās nebija nekā sevišķa, bet tad, tā ap ceturto piekto, viņš sāka nīrgāties. Un turpina joprojām. Nu, paklausieties, vai te nav akmenim jābrēc? — Viņa vilka ar pirkstu pa rindiņām. — «Sniegbaltās rokas izstiepusi, Hortenzija aizlauzti izdvesa: «O, Vilibald, manu acu gaisma...» Uz ko pretī atskanēja saiti, velnišķi smieklī. Hortenzija skaisti izstiepa kājas, mazliet atlaida korseti un tad zaudēja samaņu.»

— To viņa galīgi aplam, — es aizrādīju. — Būtu labāk griezusies arodbiedrībā.

— Ak, tad jau vēl arodbiedrību nebija un pašai nabaga Hortenzijai arī nekā nebija, izņemot divas piliis, sešas villas un šādus tādus sīkumus. Isi sakot, vāja sievietē krīt par upuri ļaundarim, kas plosa viņas neaizsargāto dvēseli.

Jumiķu priekšniece skāli ieraudājās. Es aizskrēju uz aptieku. Kad atgriezos ar baldriāna pilieniem, priēi skanēja vaimanas.

— Klausieties, — cauri elsnm ar pūlēm sapratu vārdus, — tas bezsirdis vēsi no viņas atvadijās un aizgāja uz kāršu partiju pie hercoga Šatomilāna, piedevām nosmiedamies. Nē, es vairs nevaru...

Ķetlecu Jumiķu priekšniecei tik ļoti negremdēties Hortenzijas liktenī un kaut uz britiņu pievērsties manam iesniegumam par jumtu. Asaras slaucīdama, viņa ilgi mani pētīja, tad bilda:

— Jums nemaz nav žēl nabaga Hortenzijas.

— Kāpēc gan ne, un, ja vēl ūdens netecētu uz galvas, tad...

— Ūdens! Kas ir tirs lietussūdens pret tām nievām, ko šī sirdsšķīstā dvēsele ik brīdī var saņemt no Vilibalda?! Nē, pareizi raksta avīzēs, ka daudzi neprot ņemt pie sirds svešu bēdu. Tikai par sevi, par sevi vien, par savām sīkajām vajadzībām! — Viņa izslēja rokas, kā droši vien būtu darījusi arī Hortenzija.

— Zināt, ir trakī nepatīkami, kad slapjums bojā mēbeles, — vainīga juzdāmās, es nedroši teicu.

— Mēbeles! Vilibalds ballē pie grāfa Senmažora veltīja Hortenzijai tikai vienu garāmskrejošu skatienu un aizvirpuļoja dejā ar vieglprātīgo marķīzi Zoržetu. Bet jums — mēbeles...

— Viņai vajadzēja iekrist pinkās tai... nu, Markizetai...

— Nu, vai zināt! Markizets ir audums, ko šad tad tirgo stūra bodē, bet Zoržeta — augstdzimusi dāma, kas spēlē šausmīgu, liktenīgu lomu šajā aizraujošajā milas stāstā. Kā var to nesaprast?

Ļoti nokaunējos par savu aprobežotību, tomēr uzdrošinājos pajautāt, kad lai atkal pienāku sakarā ar jumtu...

Jumiķu priekšniece uzlūkoja mani tā, kā mēdz skatīties uz psihopāti, un sāka rēķināt:

— Rit Frīda atnesīs nākamo burtnīcu. Tā līdz piektdienai jādabū

caurī, jo esmu solījusi Lolītai... Tā, tā... Pa sestdienu svētdienu izņemšu vēl kādas četras... Pavīsam ir piecdesmit. Jā, jā, tajos laikos prata mīlēt. Nevis tā kā tagad, viena plāna grāmatiņa — un caurī! Šito lasīdams, cilvēks aizmirst visu pasaulē, jo nevar, nevar nejust līdzī Hortenzijai, kad Vilibalds izliekas neredzam viņas nokritušo gaišzilo mežģiņu cimdu, pārkāpj tam pāri un nosmejas! Ak, mana sirds tūlīt lūzis!...

— Labi, — teicu, jo arī šo to pie sevis parēķināju, — iegriezīšos pēc mēneša.

Gauži raudādama, jumīku priekšniecīce pamāja, tad atpapas:

— Pagaidiet, man liekas — taisni tad es būšu iesākusi «Lēdijas Maknimūras salauzto sirdi» astoņdesmit sešās burtniecās! Aizgrābjošs vēstījums par nabaga sievieti, kurai bez salauztās sirds piederēja vēl vienīgi dažas lādes ar briljantiem un zeltu. Frīda teica — tur ne rindu nevar lasīt bez asarām! It sevišķi tragiskās beigās, kad Vilibalds gredzena vietā nelaimīgajai kā izsmieklu uzdāvina kaklarotu! Vai nav nelietis, ko?

Par to nu man personiski nekādu šaubu nav. Pateicoties Vilibaldam, es savā dzīvoklī drīz varēšu atvērt peidbaseinu. Bet iet un prasīt jumīki — kaut kā neērti... Ja tā padomā: kas tad ir manas sīkās, ikdienišķās raizītes pret vikonteses Hortenzijas un lēdijas Maknimūras pārdzīvojumiem?

LAIMONS PĒLMANIS

SAVS LABUMIŅŠ

Kad brāķdaris elle tika,
Velns tūdaļ to katlā lika,
Bet...
Vai domājat — viņš tur vārās?
Nē, kur nu —
Sen jau ūdens ārā
No katla jau izlījis viss.
(To katlu bij kalis pats...
Brāķdaris.)

ROZES BALTĀS, ROZES SARKANĀS

Katram no mums ir kāda vājība. Ir, ir, nemaz nelielgsimies! Vienam lielāka, otram mazāka, trešam pavisam naza. Nu, apmēram tāda kā Vecajam Jūrniekam. Mazmazliņa un miļa vājība.

Dīvaunā kārtā arī naza un miļa vājība cilvēkam var radīt lielas nepatīkšanas. Tas izklausās nelielami, ka Vecais Jūrnieks savas vājības dēļ tika rāts, lamāts un kaunināts. Vēl trakāk — viņu, bezvainīgu cilvēku, gribēja iesēdināt. Apzēlojieties — kāpēc?

Uz šo jautājumu nav tik viegli atbildēt. Vispirms jāņem vērā, ka Vecais Jūrnieks dzīvoja Krāmuļos, un Krāmuļi, kā zināms, ir samērā neliela pilsēta. Parcizāk sakot, pilsētiņa. Vēl parcizāk, mazpilsētiņa. Tur ir ugunsdzēsēju depo, veterinārklīnika, autobusu pietāte, trīs veikali un alus muca. Liela, dzeltena alus muca uz diviem riteņiem.

Sakarā ar to, ka Krāmuļi nav pārāk plaši, krāmuļnieki cits citu pazīst. Vismaz Veco Jūrnieku viņi pazina labi, pat pārāk labi. Un ne vien pazina, bet arī uzmanīja. Lai kur viņš gāja, vienmēr kāds uz viņu skatījās ar dusmīgu aci un purpinaja:

— Re, pa ielu šūc Vecais Jūrnieks! Kad tik nu atkal neapstājas pie mūsu sētas!

Kad tik nu atkal neapstājas pie mūsu sētas... Noslēpumaina frāze, vai ne? Lai to atšifrētu, vispirms paskaidrosim, ka Vecais Jūrnieks patiesībā nemaz nebija Vecais Jūrnieks. Par Veco Jūrnieku viņš kļuva tikai pēc tam, kad Krāmuļos parādījās dzeltenā muca uz diviem riteņiem. Taču nevajag domāt, ka Vecais Jūrnieks nepārtraukti grozītos ap dzelteno mucu un plūpētu alu. Nemaz arī ne! Pēc amata viņš bija plaša profila speciālists un pieprata vismaz desmit darbus. Jums vajag nodarvot šķūniņa jumtu? Lūdzu, Vecais Jūrnieks ir jūsu rīcībā! Vajag sazāģēt un saskaldīt malku, sanaglot trušu būdas vai izstaucīt skursteni? Lūdzu, Vecais Jūrnieks visu izdarīs mērkaķa ātrumā, un darbam būs garantijas zīme, aļļaujiet aizrādīt! Turklāt tas ne maksās dārgi, rublīšus trīs vai piecus — atkarībā no darba rakstura

un ilguma. Ja jūs iedosit viņam desmitnieku, Vecais Jūrnieks pacels savu nospeķoto hūti un teiks: «Ir vēl pasaulē kārtīgi cilvēki!»

Ko vecais Jūrnieks ar naudu darīja? Viņš to ielika kabatā. Rūpīgi ielika, jo tā bija viņa vienīgā naudiņa — pensiju līdz pēdējai kapeikai atņēma Bertīņa, Vecā Jūrnieka otrā puse. Nevarētu teikt, ka Bertīņa būtu rijīga, nē, viņa nebija rijīga, viņa vienīgi zināja, ka Vecajam Jūrniekam ir maza un miļa vājibiņa. Tūlīt piebildīsim, ka Vecais Jūrnieks pēc šņabja nesmirdēja. It nemaz! Tāpat viņš arī nesmirdēja pēc lētajiem vīneliem, lergas un citiem blakšūdeniem. Vecais Jūrnieks dzēra alu, vēso, pufojošo miezīti. Ai, alutiņš Vecajam Jūrniekam traki gāja pie sirds, to viņš varēja sūkt, nokrekšķināties un atkal sūkt! Pieci kausi — tāda bija Vecā Jūrnieka parastā norma.

Cilvēkam, kas izdzēris piecus kausus alus, neizbēgami rodas vēlšanās drusciņ pastaigāties. Viņš pastaigājas, pastaigājas un... un, atvainojiet, apstājas pie kādas sētas. Ko citu lai cilvēks dara, ja Krāmuļu vienīgajam labierīcībām jau gadiem ilgi uz durvīm ar kritu ir uzrakstīts īss, bet izteiksmīgs vārdiņš: «Avārija». Kad lietus «Avāriju» noskafo, labiekārtotāji to uzraksta no jauna, un viss ir kārtībā.

Tātad Vecais Jūrnieks dažreiz šur tur apstājas. Sākumā viņa apstāšanās nevienu neuztrauca. Nu, stāv cilvēks, dievs ar viņu, lai stāv. Bet pamazām krāmuļniekus pārņēma lepības gars, un viņi sāka celt arvien skaistākas sētas. Vispirms Gēģeris uzcēla sētu no drāšu pīnuma un glietiem betona stabiņiem. Tad Kristiņš ap savu gruntsgabalu uzslēja sētu no zaļi krāsotiem dēlīšiem, ap kuriem jauki vijās dekoratīvie gurķi. Visbrīnīgākāko sētu tomēr uzbūvēja Panckālis. Šamotķieģeļu stabi un šamotķieģeļu apakšējā kante saturēja nelielā skaistus metāla veidojumus — tādus kā puķes, tādus kā ērmīgus zvērus, ar vārdu sakot, tie bija mākslas darbi.

Tiklīdz Vecais Jūrnieks pirmo reizi pie mākslas darbiem apstājas, Panckālis izskrēja no mājas un sāka blaut:

— Es tevi ar pliku roku nositišū! Tiesai nodošu, veprī tāds!

O, kā tajā brīdī būlu vajadzējis brēkt Panckālim pretī:

— Apdomājiet, ko jūs runājat, pilsoni! Pamēģiniet izdzert pļecus kausus alus, un jums vēl biežāk būs jāapstājas!

Vecais Jūrnieks, būdams kautrīgas dabas cilvēks, Panckālim pretī nebrēca. Viņš sarāvās, uzmauca hūtili dziļāk pār acīm un mudīgi šļūca prom. Varbūt savā sirdī Vecais Jūrnieks cerēja, ka cilvēki viņu sapratis un aizrādīs Panckālim, lai tur muti un nebļautās.

Bet cilvēki viņu nesaprata. Nākamajā dienā uz Veco Jūrnieku brēca Kristiņš, aiznākamajā — Ģeģeris un pēc tam pārējie. Nezin, kāpēc, bet brēkšana uz Veco Jūrnieku bija kļuvusi par tādu kā labo toni, kā modes lietu. Pat Briljants, kura šķībā sēta izskatījās nožēlojama, kratīja dūri un nikni svepšķēja:

— Tos stabus tas vepris man nopūdēja! Tā ir tiša cūcība!

Vēl bargāks uz Veco Jūrnieku bija Kristiņš, kam nonīka pie sēlas stādītie dekoratīvie gurķi.

— Re, kāda negēlība! Ja viņš vēlreiz te apstāsies, kurš sprungulis pie rokas, ar to pa pierī!

Cik nepārdomāti vārdi! Katram saprātīgam cilvēkam ir skaidrs, ka dekoratīvo gurķu bojāiešanā Vecais Jūrnieks nekādā ziņā nav vainojams. No tā, ka cilvēks apstājas pie sētas, dekoratīvie gurķi nenomīks. Gluži otrādi.

Bet ko nu par Kristiņu runāt, viņš izbļautījās un apklusa. toties Panckālis aizskrēja pie miliča Lakstiņa. Jā, tās pašas apstāšanās dēļ. Panckālis ar šausmām bija konstatējis, ka viņa mākslinieciski augstvērtīgajā sētā viens metāla veidojums sācis rūstēt. Tas jau smirdēja pēc krimināllietas, jo mākslas darbus, kā zināms, sargā likums.

— Es viņu brīdināju, — Panckālis Lakstiņam ziņoja, — bet viņš, sā-tans, neklausa. Kā pietempjas, tā pie manas sētas, kā pietempjas, tā pie sētas... Vai man ir tiesības šaut?

— Nav tiesību! — Lakstiņš cietī atbildēja. — Vispirms ar vainīgo vajag izvest pārrunas.

Pārrunas notika pie alus mucas, jo tur Veco Jūrnieku visbiežāk varēja sastapt. Sākumā viņš neapjēdza, kāda velna pēc Lakstiņš viņam stāsta par administratīviem sodiem, par nodošanu biedru tiesai, par

labošanas darbiem no sešiem mēnešiem līdz vienam gadam. Tiklīdz pār Veco Jūrnieku nāca apskaidriība, viņš stipri iztrūkās. Mīlais Lakstiņ, apžēlojies un piedod, Vecais Jūrnieks nemūžam vairs neapstāsies pie sētām, ja būs vajadzīgs, viņš skries uz krūmiem, viņš skries uz mežu, uz pasaules otru galu viņš skries!

Sie vārdi Vecajam Jūrniekam nāca no sirds, tam mēs varam droši ticēt. Viņš gribēja — un kā vēl gribēja! — savā turpmā-kajā dzīvē sētas pilnīgi ignorēt, bet liktenis ir stiprāks par cilvēka gribēšanu. Tiklīdz Vecajam Jūrniekam iekšā bija pieci kausi alus, cēlā apņemšanās izkūpēja kā rozā miglīņa. Pēc pārrunām pagāja trīs dienas, un Kristīņš alkā auroja:

— Es tevi, vepri, mācīšul Kurš sprungulis pie rokas, ar to pa pierit

Drīz pēc tam brēca Ģēģeris un Brilljantis, bet Panckālis otrreiz devās pie Lakstiņa:

— Ja tā turpināsies, viņš iznīcinās visus manus metālkajumus, Zini, es tomēr pamēģināšu šaut!

— Vajag nevis šaut, bet sastādīt aktu! — Lakstiņš Panckāli pamācīja. — Dabū divus cilvēkus, kas minēto rīcību var apliecināt, sastādi un atnes aktu. Bez oficiāla dokumenta es neko nevaru darīt!

Padoms bija labs un pareizs, bet grūti izpildāms. Kamēr Panckālis saklīdzēja, kamēr sasauca lieciniekus, Vecais Jūrnieks jau šļūca prom, un liecinieki varēja apliecināt vienīgi aizšļūkšanas faktu. Bet ar to bija par maz.

Tad Ģēģeris mēģināja uzbrukt Vecajam Jūrniekam apliekus ceļā. Viņš ierosināja, lai Lakstiņš aizliedz minētajai personai pardot alu. Tas bija ļoti viltīgs gājiens. Ja Vecais Jūrnieks nedabūs pieplūmpēties ar alu, problēma atrisināsies pati no sevis. Diemžēl šis priekšlikums atdūrās uz nopietnu šķērslī — sāskapā ar spēkā esošajiem tirdzniecības noteikumiem alu var dzert katrs neatkarīgi no tā, vai viņš vēlāk apstājas pie sētām vai ne.

Atklāti sakot, Ģeģera ierosinājuma pamatā bija nopletnāki apsvērumi nekā rūpes par dekoratīvo gurķu un metālkalumu likteni. Viņa meita drīzumā galavojās izlet pie vīra, un Ģeģeris gribēja rīkot pamatīgas kāzas. Ar simt divdesmit lūgļiem viesiem, starp kuriem būs deviņi slaveni mākslinieki, ar estrādes orķestri un dārzā klātiem galdiem. Lūdzu, ievērojiet, ar dārzā klātiem galdiem! Tieši šajā apstākli slēpās lielas briesmas. O, kas tas būtu par skandālu, ja Vecais Jūrnieks apstātos pie sētas, kad viesi sauktu tostus vai dziedātu skaisto dziesmu «Škan vēju zvans šai vēju stundā», kur, starp citu, ir vārdi «...man preti nāc un apstājies!». Piedodiet, «atsaucies».

Lai nu būtu kā būdams, bet Vecais Jūrnieks nenoliedzami bija nepatīkams traips harmoniskajā Krāmuļu panorāmā. Teiksim vēl atklātāk — nevis traips, bet pleķis. Un tā vien likās, ka līdz pat pēdējai dienai visi krāmuļnieki uz pleķi rādīs ar pirkstiem, rās viņu un lamās. Bet tā tomēr nenotika. No drūmā likteņa Veco Jūrnieku izglāba pensionētā skolotāja Tille.

Kā jau pensionētai skolotājai pieklājas, Tille dzīvoja klusu un apskaidrotu dzīvi. Viņas morālie principi bija ļoti stingri, un varbūt tieši tāpēc viņa nebija precējusies. Pateicoties šim apstāklim, Tille visu mūžu varēja nebraucēti bagātināt savu garīgo pasauli. It īpaši intensīva garīgās pasaules bagātināšana sākās pēc Tilles aiziešanas pensijā. Viņa nepārtraukti lasīja grāmatas par ētikas un estētikas problēmām un izšuva ar mulinē dziedziņiem ārkārtīgi skaistas sedziņas, ko varēja klāt gan uz kumodes, gan grāmatu etažeres, gan televizora.

Taču cilvēks nedzīvo vienīgi garīgo vērtību pasaulē, viņam jādāmā arī par materiālajām vajadzībām, piemēram, par maikas skaldīšanu. Citiem vārdiem sakot, Tillei nācās aicināt palīgā Veco Jūrnieku, kam bija mazā, mīlā vājība par skaldīšanu saņemto naudiņu nodzert alutiņā. Tātad Tille, vai nu viņa to gribēja, vai ne, veicināja, pirmkārt, alus dzeršanu. Otrkārt... Nu, mēs jau zinām, ko viņa otrkārt veicināja. Simtiem un tūkstošiem reižu Tille izmisīgi bija mēģinājusī atrast citu — daudz morālāku Vecā Jūrnieka atalgošanas veidu, kas nenovestu pie zināmajām un visnotaļ nosodāmajām izdarībām. Varbūt viņam izsniegt nevis naudu, bet produktus? Sacīsim — maizi, speķi, sviestu, putrainus vai siļķes? Nē, to darīt nedrīkst, Vecais Jūrnieks

var justies apvainots, bet tādu pagrimušu cilvēku apvainot nedrīkst, viņu vajag iekšēji aizkustināt, viņa dvēselē vajag pamodināt cēlas jūtas, mīlestību uz skaisto. Un pēkšņi Tillei radās ideja — viņa Vecajam Jūrniekam pasniegs ziedus!

Pirmajā brīdī tāda ideja var likties visai divaina. Vai dienī, mal- kas skaldītājam pasniegt ziedus! Kur tas redzēts? Tomēr, ja problēmā iefūkojas dziļāk, kāpēc gan ne. Visādiem aktieriem, dziedātājiem un dejojājiem ziedus dod, un neviens par to nebrīnās. Malkas skaldītājs, kas virtuozī skalda malku, arī ir zināmā mērā mākslinieks, tāpat...

Un tāpat Vecais Jūrnieks pēc malkas saskaldīšanas saņēma piecas brīnišķīgas rozes un mazu sārta aploksnīti.

Gan rozes, gan aploksnīte Veco Jūrnieku stipri pārsteidza. Viņš ilgi blisināja acis, it kā pārdomādams, kurš te ir traks. Tad viņam iešāvās prātā, ka tagad vajadzētu teikt paldies un iet prom. Tā viņš arī darīja, pacēla savu nospežoto hūlīti, teica: «Mīļš paldiesiņš!» — un attālinājās.

Ticis līdz Kristīņa sēlai, Vecais Jūrnieks apstājās un attaisīja ap- loksnīti. Oho, tur bija iekšā desmitnieks un papīritis! Piebāzis papīriti tuvāk acīm, viņš izlasīja kaligrāfiski uzrakstītas rindas:

Rozes baltās, rozes sarkanās,

Kurām no jums vairāk dvēsele līdzinās?

Tajā brīdī Veco Jūrnieku ieraudzīja Kris- tiņš un nejauki pārprata viņa stāvēšanas tēmeslu. Paķēris sprunguli, Kristiņš kā plē- siņš zvērs zagās Vecajam Jūrniekam tuvāk. Viņš jau slaidi atvēzējās, bet tad pamanīja, ka Vecais Jūrnieks sētai ir pagriezis muguru un skatās uz rožu buketi. Ko tas, nelaieme, varēja nozīmēt?

— Kur tu tās puķes spēri? — Kristiņš bargi jautāja.

Vecais Jūrnieks sarāvās. Vai dienī, viņš taču stāv pie Kristīņa sētas un Kristīņam rokā ir sprungulīst! Prom, prom, pēc iespējas ātrāk prom!

Pasītis rožu buķeti padusē, Vecais Jūrnieks aizlaidās vienā stiepienā kā izbiedēta slirniņa. Mājās viņš rozēs atdeva Berliņai, savai otrajai pusei. Berliņa tās izžāvēja un sajauca kopā ar ceļmallapām, jo rožu un ceļmallapu tēja labi palīdz pret kaulu sāpēm.

Nākamajā dienā notika Ģeģera meitas kāzas. Tas bija skaists un neaizmirstains skats. Četrdesmit piecas vieglās mašīnas, no tām trīsdesmit trīs luksa žiguli, brīnum skaistas dāmu tualetes, sniegbalta ligava... Un sniegbaltajai ligavai rokās bija pasakainu rožu klēpīši Pie pilsētas izpildkomitejas, kur kāzinieku ierašanās vēroja ziņkārīgo pūlītis, tūlīt sākās čukstēšana:

— Tās rozēs esot pagādājis Vecais Jūrnieks... Kristiņš pats redzējis... Ģeģeris samaksājis septiņi rubļi gabalā... Par tik smukām rozēm var arī maksāt...

Čukstēšanai bija pilnīgi negaidītas sekas. Kādu vakaru, mājās iedams, Vecais Jūrnieks satika Panckāli un sarāvās. Parasti tikšanās reizēs Panckālis viņam piebāza dūri pie deguna un teica:

— Paprovē viltkies pie manas sētas!

Šoreiz notika brīnums — Panckālis lēvišķīgi uzsita Vecajam Jūrniekam uz pleca.

— Kā klājas, draudzīņ?

Vecais Jūrnieks blisināja acis. Arī nesalīdzināmi apķērīgāks cilvēks tādā situācijā būtu blisinājis acis.

Paskatījies piesardzīgi apkārt, Panckālis ierunājās klusākā balsī:

— Ko tu noņemies ar tām rozēm. Pagādā man labāk poļu krāsul

— Krāsul... — Vecais Jūrnieks stulbi atkārtoja.

— Tā, saproti, ir kuģu krāsa. Ar to krāso kuģus... Man dikti vajag... Un tagad nāc, es tev izmaksāšu pāris alīņu.

Panckālis izmaksās Vecajam Jūrniekam alul Kungs, apžēlojies, tā taču būs pilnīgi neprātīga ricība!

Un tomēr Panckālis alu izmaksāja. Turklāt trīs kausus, un trīs kausi ir pilnīgi pietiekami, lai sarūsinātu vismaz vienu māksliniecisku metālkalumu.

Kā tas arī būtu vai nebūtu, bet divas nedēļas vēlāk Panckālis nokrāsoja savas skaistās mājas un garāžas jumtus ar neredzēti košu bordo krāsu.

Tiklīdz jumti bija nokrāsoti, Brilljants vilkšus pievilka Veco Jūrnieku pie alus mucas.

— Dzer, cik lieni, es samaksāšu!

Vecais Jūrnieks lēnām iztempa piccus kausus un bikli pablisināja acis.

— Es ne vella nevaru pagādāt... Jei bogul!

— Gan jau varēsi, gan jau varēsi! — Brilljants labsirdīgi pasmējās. — Man neko lielu nevajag, tikai leņķdzelzi. Ko tu tā blisini? Bez leņķdzelziem lāgā nevar iestīklot siltumnīcas.

Pilnīgi pareizi, leņķdzelzs siltumnīcu stīklošanai ir pilnīgi nepieciešama, un — kas to būtu domājis! — pēc kāda laiciņa Brilljanta siltumnīca bija iestīknota.

Līdz ar to Vecā Jūrnieka sabiedriskais stāvoklis pilnīgi pārmainījās. Viņam laiņņi silta uz pleca, ar viņu aprunājās un viņam izmaksāja alus kausiņus. Daudz, traki daudz kausiņu! Visjaukākais tonēr bija fakts, ka Vecā Jūrnieka apstāšanās pie sētām nevienu vairs neuztrauca. Gluži otrādi — par to pat priecājās. Kristiņš, pamanījis Veco Jūrnieku stāvam aiz nonīkušajiem dekoratīvajiem gurķiem, apmierināts saberzēja rokas.

— Skaties, draudzīņš ir klāli! Ak tu, cukurgailītis! Vajadzēs parunāt, lai pagādā ugunsdrošos ķieģeļus...

Tie, kuru sētām Vecais Jūrnieks aizlīgoja garam, jūlās sarūglināti. Varbūt viņi Veco Jūrnieku kaut kā bija apbēdinājuši, apvainojuši vai apsaukājuši? Ak dies, ja agrāk tas tā arī ir noticis, tad Vecajam Jūrniekam to gan nevajadzētu atcerēties ar ļaunu prātul Cilvēki vien esam, un cilvēks allaž ir pārsteidzīgs...

Beļ Vecais Jūrnieks, gods kam gods, savā dvēselē bija saulains un labsirdīgs onkulītis. Pagāja viena otra dieniņa, pagāja viena otra nedēļa, un sarūglinātie rodzēja, ka Vecajam Jūrniekam pret viņu sētām nekādu aizspriedumu nav. Prieks, kur tu rodies!

Ar visu savu saulaino dvēseli un labsirdību Vecais Jūrnieks bija kļuvis stipri vien pašapzinīgāks. Viņš vairs bikli neblīsināja acis un netaica: «Es ne vella nevaru pagādāt...» — nē, viņš lūdzējiem atbildēja daudz gudrāk:

— Būs jāpadomā.

Villīgi, vai ne? No vienas puses spriežot, tas bija smalks mājiens, ka Vecais Jūrnieks šo to var pagādāt, no otras puses — tas nebija nekāds mājiens, ne smalks, ne rupjš, jo domāt katram ir brīv. Es domāju, jūs domājat, visi domā.

Starp citu, pensionētā skolotāja Tille arī domāja. Viņa domāja, vai Vecais Jūrnieks arī viņai kaut ko nevarētu pagādāt. Bet ko? Varbūt grāmatas par ētikas un estētikas problēmām? Nē, tās varēja nopirkt katrā grāmatnīcā. Mulinē dziedziņus skaisto sedziņu izžūšanai? Arī dziedziņus varēja nopirkt. Ne viennēr, bet varēja.

Tā nu Tille domā. Iespējams, ka viņa kaut ko arī izdomās. Nevar taču būt, ka šajā grēcīgajā pasaulē ir cilvēks, kam it neko nevajag pagādāt!

KATERINS BOZIS

GODA RĒKINI

Man ir ļoti lēna domāšana. Ja manī, piemēram, kāds šodien aizskar, tad pateikt, kā nākas, kaut ko pretī varu tikai rīt. Pirms gulētiešanas visu labi izdomāju, aprunājos ar sievu un otrā dienā eju teikt skarbus vārdus. Bet ne viennēr tas izdodas, kā iecerēts. Nu kaut vai tāds gadījums.

Viendien Vāciņš aizskāra manu godu ēdnīcā, nodēvēdams par tūļu. Vakarā, pastaigādami ar suni, vēlāk, mazgādams savas zeķes, un vēl vēlāk, dzerdams liepziedu tēju, visu pamalīgi pārliku savā prātā un secināju: ēdnīcā es nemaz nevarēju kustēties ātrāk, drūzmu un spaidīšanas pie ēdienu saņemšanas bija radījuši man priekšā stāvošā Eglīte, jo nekādi nevarēja izvēlēties, ko ņemt — vinegretu vai gurķu salātus. Un, ja kāds ir tūļa, tad tas ir Vāciņš pats, jo tieši viņa vainas dēļ kavējās viss mūsu nodaļas darbs.

No rīta tramvajā es pamanu Vāciņu, apņēmīgi eju klāt un taisos pateikt savu sakāmo, bet viņš smaida un nepavisam nav nopietns, kā tas šai brīdī būtu vajadzīgs.

— Labrīt, Kārlīt — viņš man jautri uzsauc. — Cik kolosāli saulains rīts!

Es viņam atgādinu par gausām atskaitēm.

— Labi jau, labīt — Viņš man draudzīgi uzsit uz pleca. — Nerūc. Paskaties, cik rīts ir jaukši!

Visi cilvēki tramvajā smaida, kā Jaungada dāvanas saņēmūši.

— Apsēdies, Kārlī, — Vāciņš mīli bilst. — Redzi, brīva vieta.

Tā visu izjauca meteoroloģiskie apstākļi.

Bet ar Klampi man gadījās vēl trakāk. Kad biju sagatavojis viņam plenācīgu atbildes runu, izrādījās, ka viņš pie mums vairs nestrādā:

Es viņu sameklēju tikai pēc gada. Citā pilsētā. Kad uzrakstīju lūgumu, lai man dod pāris brīvu dienu vecā goda rēķina nokārtošanai, mani paaicināja pie sevis nodaļas priekšnieks.

— Brauksit lamāt Klampi? — viņš lietīšķi pajautāja, apsēdinājis mani mīkstā krēslā un piedāvājis cigareti.

— Esmu visu ļoti pamatīgi pārdomājis. Man ir ko šim vīram teikt, — es apņēmīgi sacīju.

— Protams, — priekšnieks plekrita, — Klampis ir pelnījis, starp mums runājot, vai kā pelnījis, — un nopūtās. Tad uzlika man roku uz pleca.

— Bet es jums gribētu ko lūgt, Bozi. Saprotiet mani pareizi. No uzņēmuma, kurā tagad strādā Klampis, mēs esam lielā mērā atkarīgi. Un tieši Klampis ir tā ceļa priekšnieks, kur ražo mums tik nepieciešamās blīves. Ja jūs viņu nolamāsit, saprotiet pats, kādas tam var būt sekas. Varbūt kādu laiciņu pagaidiet, ko? Nekas jau nav mūžīgs... Klampi var pārcelt citur, kas zina, varbūt liktenis būs lēmis tā, ka mums pat būs izdevīgi viņu lamāt! Bet tagad jūs, mīlais cilvēk, turat tikpat kā nazi uzņēmumam pie rīkles...

Uzņēmums labā es Klampja lamāšanu atlieku. Nopūšos un atlieku. Atlieku un gaidu.

Pēc desmit gadiem esmu sagaidījis: Klampis strādā citā resorā. Mājās personiskajā arhīvā sameklēju ar numuru L-36 pierēģistrēto

lamāšanos, sēžos tramvajā — Klampis tagad atkal strādā mūsu pil-
sētā — un braucu nokārtot veco rēķinu, kas mani visu laiku ir
mācis kā slogs.

Klampis, izrādās, pakāpies vēl augstāk. Pieņemamajā istabā sēž
sekretāre un nelaiž mani tālāk.

— Kādā jautājumā?

— Lamāšanās, — stāstu visu pēc kārtas. — Vecs rēķins. Goda lieta.

Viņa saprot, bet saka: pašlaik nebūšot istā reize. Prickšnieku pa
telefonu jau kādu stundu strostējot sieva. Diez vai būšot liela jēga
pēc tam man ar viņu runāt...

Padomāju, taisnība ir. Gāju prom. Tramvajā man viens zilonis uz-
kāpa uz kājas un nosauca par aunapiēri. Ar vienaldzīgu seju aiz-
gāju viņam garām, pieturā izkāpu un mājās nolēmu uzrakstīt šo
rakstu darbu. Tas ir adresēts tam zilonim, Klampim un visiem citiem,
kam ienāktu prātā pret mani netaktiski izturēties. Kuplā metienā no-
publicētu, to, cerams, izlasīs visi mani iespējamie nedraugi. Tā viņi
uzzinās, ka es nekā neaizmirstu un nevienu pāridarījumu nepiedodu!

JEZUPS LAGANOVSKIS

PAR REIBINOŠAJIEM (ALKOHOLISKAJIEM) DZERIENIEM

Bezkrāsaini vai krāsaini, sivi vai saldi alkoholu saturoši šķidrumi,
kas iedzerti jeb, izsakoties tēlaini, uzņemti uz krūts, apreibina apziņu,
notrulinot vienus uztveres centrus un uzbudinot citus.

«Caur iedzeršanu jau tikai rodas īsta svinība un omulība,» saka
kāds Jūlija Pētersona lugas «Seklā pelēkā Istenība» varonis. Tas it
sevišķi esot nepieciešams tādos notikumos kā kristības, precības, kā-
zas un bēres.

«Ak, drosmīgie vīri, kas kopā ar mani bieži esat piedzīvojuši dažādas
briesmas,» kādā no savām odām rakstīja Horācijs, «nosliciniet tagad
vinā savas rūpes; tāt mēs atkal dosimies bezgalīgajā jūrā.»

Cik daudziem kautrīgiem jaunekļiem reibinošā dzēriena malks palīdzējis «it droši tēzēt ar jaunavām, pat viņas vest rotājās un dejā», ko atzīst pat tāds pretalkohola kustības darbinieks kā Doku Alis (rakstā «Trīskārtīgs brīnumu radītājs mūsu dzīvē»).

«Vecuma likstas, ka vajadzīgs atbalsts un dažādi uzmundrinājumi, pilnīgi pamatoti varētu mudināt mani vēlēšanos apgūt dzeršanas māku, jo tas ir viens no pēdējiem priekšiem, kas atliek pēc tam, kad aizejošie gadi citu pēc cita nozaguši mums visus pārējos,» secina Mišels Montēns.

Tu nezini, rīts ko tev dos.
Pacenties laimīgs būt šodien.
Vinkansu ņem, mēnesnīcā ej,
sēslies un dzer,
Atgādinot pats sev, ka rītu
varbūt
Mēness jau meklēs veltīgi tevi.

Omārs Haijams

Tomēr cilvēki nereti, «uzņemot uz krūts», neprot teturēt mēru, apreibinās par daudz, kā rezultātā «atraisās» tiktāt, ka zaudē kontroli pār savu rīcību, sagādā citiem nepatīkšanas, pastrādā dažādas nelietības un noziegumus vai paši kļūst par izsmiekla, nelaimes gadījumu un noziegumu upuriem. Ar šausminošiem piemēriem pilna visa pretalkoholiskā literatūra, par tiem raksta arī prese, daudziem gadījumiem esam bijuši par lieciniekiem paši, tāpēc tos šeit neminēšu. Pastāstīšu vienīgi, ko paziņa N. man reiz izstāstīja.

Pirmajā janvārī ap divpadsmitiem dienā piezvanīja netalāks P.
— Droši vien, — viņš teica, — tev arī pagiras, tāpat kā man.
Atnāc, uzpravīsimies. S. arī būs. Varbūt izbrauksim kaut kur ārpus pilsētas.

Aizgāju. S. jau bija priekšā. Drusku ledzērām mājās, pēc tam, paņēmuši līdzī pāris pudeļu degvīna un uzkodas, aizbraucām uz mežu. Bija klusa, apmākusies, balta ziemas diena. Neatceros vairs, cik mēs tur ledzērām. Zinu tikai, ka pēc atgriešanās pilsētā S. nespēja pats izkāpt no mašīnas, nerunājot nemaz par uzkāpšanu dzīvoklī, P. nācās stiept viņu augšā uz pleca kā maisu. (Bija stiprs vīrs, jo S. svēra vismaz simt kilogramu.) Pēc tam atveda mājās manī. Labi atceros, kā izkāpu no mašīnas un iegāju savas mājas vārtos Veldenbauma ielā. Bet atjēdzos uz rīta pusi kādā šaurā telpā, no kuras nekādi nevarēju izkļūt ārā. Iīgi izmeklējos, kamēr

atradu durvis; kad šķita, ka nupat izkļušu brīvībā, izrādījās, ka tās ir slēgtas. Beidzot izlīdu pa logu, viss notriepies ar putekļiem. Paskatījos apkārt, kur atrodos. Grīziņkalnā! Kā es šurp atkūlos? Un kāpēc nav cepures? Svaigā gaisā mazliet atžilbu un sāku šo to atcerēties. Eju pa Kirova parku. Kāds pretīmuācējs noņem man no galvas cepuri — bija lieliska, vēl glūzi jauna ziemas cepure —, es viņam kaut ko vēlīgi nosaucu pakaļ (varbūt novēlēju laimīgu nēsāšanu) un pamāju ar roku. Pēc brīža satieku mazo, sarkanmataino V. Viņš aicina nākt viņam līdzī, es — labprāt. (Tātad uz kājām laikam vēl turējos gana stingri, citādi būtu nogādāts mājās; vienīgi apziņa bija kļuvusi galīgi dullā.) Nākamā aina: neliela istaba, pilna ar viesiem. Es velku mugurā mēteli, mani mēģina atrunāt, aicina izgulēties tepat, es — nē, lešu mājās. (Nelāga paraša: par katru cenu iet mājās, lai atrastos kur un kādā stāvoklī atrazdamies.) Acīmredzot no dzīvokļa gan izlaida, bet nonākt lejā pārbaudīt, vai ārdurvis vaļā, nevižoja.

Vai lai stāstu, ar kādu sajūtu pārvilkos mājās? Un kā jutās sieva, kurai pēc uztraukumā pavadītas negulētas nakts vajadzēja iet darbā? Es kā brīvas profesijas darbinieks varēju likties gultā sust. Kauns atcerēties! Daru to tikai cerībā, ka mana rūgtā pieredze kādu var pasargāt no nokļūšanas līdzīgā stāvoklī.

DAŽI SLAVENU VĪRU IZTEIKUMI

Vīns piešķir katram, kas to dzer, četras īpašības. Sākumā cilvēks līdzinās pāvam — viņš piepūšas, viņa kustības kļūst vijīgas un cēlas. Pēc tam viņš iegūst mērkaķa raksturu, sāk ar visiem jokot un spēlēties. Pēc tam viņš pielīdzinās lauvai un kļūst lepns, iedomīgs, pašpārliecināts. Beigās pārvēršas par cūku un, tāpat kā tā, vērtās dubļos.

Abuls-Faradžs

Aprecibināšanās ir brīvprātīgs trakums.

Aristotēlis

Cilvēki baidās holeras, bet vīns ir daudz bīstamāks par to.

O. Balzaks

Degvīns ir balts, bet tas krāso degunu un nomelno reputāciju.

A. Čehovs

Kausā bēdas meklē atvieglojumu, mazdūšība — drosmi, nenoteiktība — pārliecību, skumjas — prieku, bet atrod vienīgi — galu.

Bens Džonsons

Cilvēce varētu gūt neiedomājamus sasniegumus, ja tā būtu mazliet skaidrākā prātā,

J. V. Gēle

Vīns grauj cilvēku fizisko veselību, grauj garīgās spējas, grauj ģimenes labklājību un, kas ir pats briesmīgākais, grauj cilvēku dvēseles un viņu pēcnācējus.

Ļ. Tolstojs

Pārmērīga liksme uz vīnu aizver durvis visiem tikumiem un atver tās visiem netikumiem.

Valērijs Maksims

Daudzu nelaimju cēlonis atrodas glāzes dibenā.

I. Vazovs

Nelaime tā, ka daži cilvēki tā pierod pie reibinošiem dzērieniem, ka bez to lietošanas nespēj iztikt nevienu dienu, kļūstot par alkoholiķiem jeb hroniskiem dzērājiem (žūpām, šņabdeguniem) — nederīgiem ne darbam, ne ģimenei un pelīgiem paši sev.

Savelkot visu kopā, ļaunuma no reibinošo dzērienu lietošanas sanāk vairāk nekā labuma. Šī iemesla dēļ te vienā, te otrā valstī ne reizi

vien cilāts jautājums par šo dzērienu izņemšanu no apgrozības, to ražošanas aizliegšanu. Diemžēl praktiski pasākumi, kādus šai virzienā mūsu gadsimta divdesmitajos gados bija veikušas ASV, parādīja, ka tie nedod cerētos rezultātus.

Tas nenozīmē, ka valstis būtu samierinājušās ar reibinošu dzērienu lietošanas postu un atteikušās no cīņas pret to. Tā nav. Regulāri tiek pieņemti lēmumi, kas nosaka dzeršanas ierobežojumus. Sabiedriskas organizācijas un medicīnas iestādes veic dažādus audzinājumus, izglītojošus un ārstnieciskus pasākumus. Nevar teikt, ka tiem nebūtu nekādu panākumu. Tie būtu lielāki, ja tiktu veikti arī organizatoriski pasākumi, nodibināta dzērāju biedrība. Kā tikai mednieku biedrības biedriem ir tiesības zināmā laikā nometīt zināmu daudzumu meža zvēru un putnu, bet tie, kas to dara savvaļīgi, saņem bargus sodus, tā arī tikai dzērāju biedrības biedriem būtu tiesības iegādāties un zināmā laikā posmā patērēt zināmu daudzumu reibinošu dzērienu. Viņu pienākumos ietilptu: a) biedru naudas maksāšana; b) dzeršanas noteikumu stingra ievērošana (kad, kur, ar ko, kāpēc un cik dzert). Par pārkāpumiem pirmo reizi varētu paredzēt brīdinājumu, otro reizi — mācības dzeršanas kultūras celšanas pulciņā, trešo reizi — izslēgšanu no biedrības uz laiku vai pavisam. Var droši teikt, ka panākumi būtu.

-- Lai klientiem
būtu ērtāk, izvei-
dojām arī pārvie-
tojamo brigādi.

D. Breikšs

V. MIHAILOVS

ATGRIEZENISKĀ SAITE

Ar ko jūs sākat dienu, kad esat pamodušies? Es, piemēram, ar cigareti. Neapgrūtiniet sevi velti: es zinu, ka tas ir kaitīgi. Nelaime slēpjas tai apstākļi, ka es leibāžu to mutē, nepaguvīs atvērt acis un izlasīt uz paciņas sikiem burtiņiem iespiesto brīdinājumu, ka smēķēšana ir kaitīga manai veselībai. Un vispār tādiem smalkiem mājiņiem reti kāds pievērš uzmanību. Tie ir domāti labi audzinātiem ļaudīm. Man ir gadījies redzēt pudeles ar zilskābi. Uz tām nebija rakstīts, ka šis šķidrums ir kaitīgs veselībai. Bija tikai attēlota milīga galviņa, kura acīmredzot kādreiz bija piederējusi cilvēkam, kas savos labākajos gados nobraudīja šo skābi. Labākajos gados tāpēc, ka galviņai visi zobi bija savās vietās. Bet zemāk pazemīgi krustojās divi kauliņi, kas izsmeloši pauda domu: viņš, rau, tā negribēja, bet tā jau iznāca... Bet, slāp citu, tas vairs nav par tematu.

Jā, savu dienu es sāku tā. Kā redzat, nekā oriģināla. Toties man ir paziņa, kas rīkojas daudz savādāk. Tikko paguvīs pamosties, viņš nomet segu, apsēžas gultā un ķeras pie rūpīgas inventūras. Pārskaita uz rokām pirkstus, Turklāt nevis vienu, bet divas vai pat trīs reizes.

Pēc tam to pašu dara ar kājām. Aizdomīgi raudzīdamies apkārt, ap-
tausta ribas, vai kādas netrūkst. Rūpīgi saskaita zobus. Mugurkaula
skriemeļus. Parausta aiz ausīm. Ar spoguļiša palīdzību pārlicinās,
ka abas acis ir veselas. Un tā tālāk. Lickas — bijis viņam laiks, viņš
pārskaitītu matas uz galvas. Visus līdz pēdējam. Bet rīta cēliena
tam nepietiek, tāpēc ka pienāk laiks braukt uz darbu — mainīt
bremžu klučus, regulēt stūres rata brīvgājienu, mainīt amortizatorus,
novērst vārstu klauzvēšanu, izliet veco eļļu un ieliet karleri, ātrun-
kārbā un pakalējā tīlā jaunu; vai mazums jādara cilvēkam, kas
atdod automašīnām veselību!

Reiz es nenocietos un pajautāju, kas tie viņam par rosmes vingro-
jumiem. Viņš ilgi vairījās no atbildes. Vecmāmiņa viņam likusi rūpē-
ties par savu īpašumu saglabāšanu, bet satiksmes noteikumos sa-
cīts — iekams izbrauc uz ceļa, pārlicinies, vai transporta līdzeklis ir
kārtībā. Taču man negribējās ticēt, ka viņa rīcības lēmums ir vecmā-
miņas norādījumi vai satiksmes noteikumi: biju redzējis, kā viņš
pārkāpa gan vienus, gan otrus. Galu galā, pārlicinājies, ka no manis
tik viegli netiks vaļā, viņš man izstāstīja to, ko tagad pastāstīšu
jums: jebkurš noslēpums ir kaut ko vērts tikai tad, kad to nodod
kādam citam.

Tātad viņš man pastāstīja, ka reiz no rīta darbā sācis justies slikti.
Cēlonis tā arī palika nenoskaidrots. Viņš pats domāja, ka viņam izre-
gulējusies aizdedzes spole, taču man liekas, ka viņš iepriekšējā dienā
būs pārkāpis kādu no vecmāmiņas norādījumiem, turklāt neko nenuz-
kožot. Sā vai tā, viņš nokritis uz betona grīdas un vairs nekustē-
jies, it kā viņam būtu uzreiz pārdedzis viss drošinātāju bloks.'

Viņu iekrāvuši pirmajā mašīnā, kas gadījusies — to tur vienmēr, ka
biezs, — un aizveduši uz klīnikas uzņemšanas nodaļu. Ar to klīniku
viņa iestāde jau ilgi uzturēja sakarus zinātnes un ražošanas sadrau-
dzības, kā arī pieredzes apmaiņas kārtībā. To var pastāstīt liecinieki.
Bet, kāš attiecas uz pārējo, te ir tikai viņa paša paskaidrojumi, tāpēc
neņemos pilnīgi garantēt to ticamību.

Bet notikumū, pēc viņa vārdiem, tālāk risinājās tā. Viņu nolika uz
galda plašā telpā, un tie, kas viņu bija atveduši, aizgāja meklēt kādu,
kas ar viņu sāktu qemties.

Meklēja diezgan ilgi. Garām skraidīja cilvēki halātos, bet viņi, spriežot pēc bargā izskata, bija ļoti aizņemti. Citi ar saspringti koncentrētu izteiksmi sejā smēķēja stūrīti un uz aicinājumiem neatsaucās. Beigu beigās viņa draugiem izdevās apturēt vienu speciālistu, saņērot to aiz rokām. Padevies neizbēgamajam, speciālists piegāja pie mana paziņas, kas joprojām rādīja visai vājas dzīvības zīmes. Speciālists paklausījās guļošajam sirdi, paraustīja viņu aiz rokām un kājām, paspaidīja vēderu un teica:

— Vispār jau vajadzētu viņu uz diagnostiku, bet man arī tāpat viss skaidrs. Viņam sirdī ir papilduši gredzeni, un tā nedod apgriezienus; kļaudz mītrālais vārsts; nav spiediena mazajā asinsrites lokā. Nāksies ar sūknešanu zem spiediena pārbaudīt visus asinsvadus, un vispār darba pie viņa ir vairāk nekā saprašanas. Nezinu, kas tagad varētu ar viņu ņemties. Domāju, ka pēc pāris mēnešiem mēs kļūsim brīvāki. Bet līdz tam laikam viņam labāk būtu gulēt mājās, vienaiņa, nekāds gājējs viņš tagad nav.

Viņš jau taisījās pazust, bet mana paziņas draugi izmantoja pārlicināšanas līdzekļus. Iesildinājis roku kabatā, speciālists teica:

— Patiesību sakot, vajadzēja viņu vest pie manis uz mājām. Apstākļi tur nav ne par matu sliktāki, un arī visa ārstēšanas iekārta man ir. Citreiz atcerieties. Labi, ja jau esat gadījušies šeit, kaut ko izdomāsim.

Viņš ar vienu otru aprunājās, manu paziņu uzvēla uz augstām nestuvēm ar rītenīņiem un aizveda uz citu telpu. Viņa draugi atvaidināties pamāja ar rokām, novēlēja drīzu izveseļošanos, un tas pagaidām par viņiem ir viss.

Kas attiecas uz manu paziņu, viņš ļoti labi apzinājās, kas notika ar viņu un ap viņu, taču kaut ko pateikt vai darīt nevarēja, jo, kā vēlāk pats man stāstīja, viņa akumulators bijis pilnīgi nosēdies, jaudas nepieticis pat signālam. Es ne gluži labi saprotu, ko viņš ar to domāja, tomēr licu viņam: mēs ticam jo vairāk, jo mazāk saprotam.

Tātad paziņu aizveda uz mazāku boksu — un speciālists sāka viņu gatavot procedūrām. Te pienāca vēl viens speciālists halātā, un viņiem bija šāda saruna:

— Ko tu te tādu esi atvilcis?

— Nu tā, gadījās viens. Sīkails remonts.

— Paklau, — otrs speciālists teica, — man tur vienam steidzami vajadzīga ceļa locītava. Kreisā, ļoti lūdz. Bet noliktavā mums nav.

— Hm, — pirmais speciālists atbildēja.

— Es parīt noteikti atdošu!

— Labs cilvēks? — pirmais zainteresējās.

— Labāks nevar būt. Patalogoanatoms no gaļas veikala.

— Labi, — pirmais nolēma. — Tikai lai parīt būtu atdots. Nav jābūt pilnīgi jaunai, bet lai nebūtu pārāk nolietota.

Viņš veikli atvienoja manam paziņam kreiso ceļa locītavu un atdeva otrajam. Tas sacīja:

— Un vēl man ir vajadzīgs gliemezis no labās vidusauss. Bet, ja tev vajadzīgs nieru komplekts, varu aizdot kaut tūlīt. Gandrīz jaunas. Un tad vēl man ir trijzaru nervs, nopirku no puikām...

— Nieres viņam pagaidām vēl velk, — pirmais speciālists teica. — Bet, ja tev gadīsies liekas aknas, piespēlē man. Labi, te tev būs gliemezis, un netraucē man strādāt.

Viņš apbrīnojami veikli izņēma manam paziņam daļu vidusauss, pēc tam izdarīja viņam kaut kādas injekcijas. Un te viņu pasauca pie cita pacienta, kuram, kā mans paziņa saklausīja, bija izregulējusies barošanas sistēma. Kādu brīdi mans paziņa gulēja mierīgi. Pēc tam ienāca nepazīstams līps, kas acimredzot arī piederēja pie klīnikas personāla. Viņš ar interesi aplūkoja gulējošo, tad, uzmanīgi paraudzījis apkārt, ar ierastu ķērienu izņēma manam paziņam apakšžokli, nostaucīja to ar halāta malu, iebāza kabatā un izgaisa.

Mans paziņa, ko šis notikums krietni uztrauca, grībēja skaļi pateikt, ko viņš par to domā, taču arī līdz šim tas viņam bija visai grūti izdarāms, bet, palicis bez apakšžokļa, viņš vispār neko vairs nevarēja. Pa to laiku iedarbojās injekcija, un slimais sāka migt ciet. Kad viņš pamodās, konstatēja, ka rokai trūkst īkšķa un lielā pirksta, bet labajai kājai nez kur pazudusi pēda. Speciālists arī to tevēja.

— Ak, bezgoži! — viņš nosirdījās un nosodoši pašūpoja galvu. Tad izvilkta no kabatas kaut ko iesaiņotu polietilēna kuliņā, ieslēdza to skapīlī, noņurdējies, ka nekad nav par slīktu, ja krājumā ir liels aizkuņģa dziedzeris. Pēc tam viņš mēģināja saskaitīt manam paziņam pūsu, bet nevarēja atrast asinsvadu, jo izrādījās, ka to kāds ļoti

rūpīgi pievācīs. Tad viņš izņēma pacientam abas elkoņa locītavas un arī ieslēdza skapīti.

— Lai nenocel, — viņš paskaidroja. — Kad vajadzēs, ielīkšu atpakaļ.

Pēc visa piedzīvotā mans paziņa jutās tik ļoti vilces dzīvē, ka vairs ne uz ko nereāģēja. Viņš domā, ka remonta laikā viņam, iespējams, paņemtas detaļas, kas nodrošina redzi, gremošanu, tausti un citas funkcijas. Paziņu tas ne pārāk uztrauca, tāpēc ka viņš bija cieši pārliecināts, ka šā vai tā pakāpētiski tiks demontēts vai, kā viņš izteicās, izģērbts līdz mugurkaulam. Šī pārliecība viņam radās, kad sajuta, ka viņa ribu skaits kļuvis ievērojami mazāks. Paziņu kremta vienīgi tas, ka viņu nebūs iespējams apglabāt vienā noteiktā vietā un draugi nezinās, kur lai nes ziedus.

Tomēr, lai cik tas būtu dīvaini, viņu izārstēja. Kādā jaukā dienā viņš pārliecinājās, ka aizvadītajā naktī viņam nekas nebija pazudis. Tieši otrādi — viena riba bija atgriezusies savā vietā. Tiesa, vēlāk noskaidrojās, ka šī riba nebija gluži atbilstoša pēc lieluma, turklāt tā bija sievietes; bet mans paziņa nebija tādā stāvoklī, kad pievērs uzmanību sīkumiem. Pamazām viņš atguva viņam agrāk paņemtas detaļas, lai gan varēja apzvērēt — neviena no tām viņam agrāk nebija piederējusi. Kad viņš varēja celties no gultas, pārliecinājās, ka viņa labais stilbs ir pāris centimetru īsāks nekā kreisais; ceļa locītava, kāju saliecot, čīkstēja un, kāju stiepjot taisnu, klakstēja. Tāpēc mans paziņa, kad viņš ātri soļoja, skanēja kā avangardistu orķestris. Kreisā roka, kad viņš centās to izstiept, aprakstīja puslokus; pie plaukstas bija gadījušies divi īkšķi, viens no tiem rēgojās vidējā pirksta vietā. Apakšžoklis bija nepārprotami lielāks, nekā vajadzēja, tāpēc viņam radās buldoga sakodiens. Acis bija dažāda lieluma un krāsas: viena brūna, otra zaļa, lai gan viņš skaidri atcerējās, ka agrāk tās viņam bijušas pelēkas. Labā auss uztvēra skaņu ar sekundes novēlošanos, tāpēc mans paziņa sāka visu dzirdēt dubulti, toties tā, ka nēko nevarēja saprast. Tāpēc viņam viena auss bija jāaizbāž ar pirkstu vai vates pikuci. Tiesa, viņš apgalvo, ka viņa kreisā auss tagad dzirdot vārdus pat mazliet agrāk, nekā tos pasakot. Nezinu, vai tas ir tā. Toties viņam pilnīgi pazuda kuņģa čūla, bet aknas, pēc viņa vārdiem, funkcionēja kā absolūtam nedzērājam.

Kad draugi ieradās, lai sagaidītu manu paziņu pēc izrakstīšanas no klinikas, viņi to pazina nebūt ne uzreiz, jo vairāk tāpēc, ka viņa balss, kas agrāk bija zema un vairāku iemeslu dēļ sēcoša, nu bija pārvērtusies par falsetu. Bet galu galā draugi pierada. Tiesa, pazīstama meitene pārstāja pievērst viņam uzmanību, bet viņš uzskata, ka tas varbūt ir pat ļoti labi.

Klinikā gūtie iespaidi bija lik spēcīgi, ka mans paziņa katru nakti sapņos redz slimību. Tieši tāpēc, tikko pavēris acis, viņš sāk pārbaudīt, vai viņam viss ir tur, kur jābūt, un vai viss ir kārtībā.

Lūk, to viņš man pastāstīja un beigās piebilda:

— Ek, nevajadzēja mums ar mediķiem apmainīties pieredzē! Lai jau viņi labāk strādā pa vecam!

Ja jūs interesē mans viedoklis, tad es domāju, ka tas viss viņam bija iedomu auglis, ka tas viss viņam rādījās murgos, kad viņš klinikā gulēja ar augstu temperatūru. Acīmredzot paša pieredze pārāk dziļi bija iesēdusies viņam zemāpziņā un izraisīja šīs drūmās parādības. Bet šā vai tā, tagad, sākdams remontēt kārtējo mašīnu, viņš pārļaiž saviem kolēģiem tādu skatienu, ka neviens neuzdrošinās aizņemties no viņa, sacīsim, kardiāna krustiņu vai bagāžas nodalījuma atslēgu, lai gan kā viens, tā otrs noliktavā gadās samērā reti.

Tulkots no krievu valodas

VALDIS ARTAVS

NO KĀDĀM SIEVĀM VĪRI BĒG

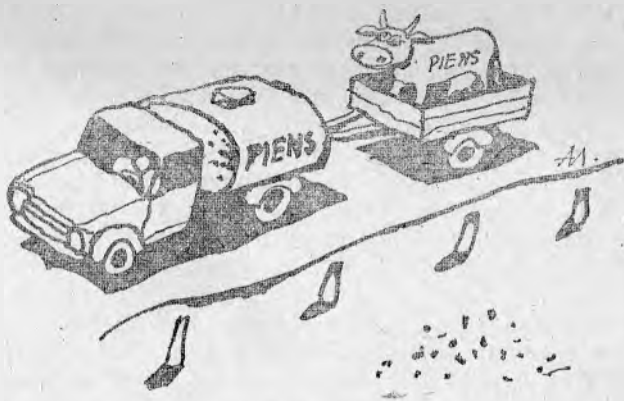
No kādām sievām vīri bēg?
Nu, profams, ka no labām!
No sliktas sievas aiztaisies
Nekad nav vīra dabā.
Tā labā vīru apmīļo
Un lutina bez mēra,
Visniecīgākās iegribas
Un kaprīzes ņem vērā,
Un neapjēdz, ka vīrietis
Tā ierīkots no dabas:
Ja viņam labi dzīvojas,
Viņš dzīvoņ grib vēl labāk.

Bet sliktā vīru badina,
Līdz bikses krīt pusmastā,
Pie smagiem darbiem radina
Kā kamieli pie nasfām.
Un vai tāds nobadināts spoks
Vār ņemt pār pleciem kājas?
Lai kur viņš kļūst, lai ko viņš lok,
Viņš lišus ailien mājās.
Bet tas, kas klēpī lutināts
Ar bučīnām un knupi,
Skat, jaunu mammu atradis,
Kam varenāki pupi!

— Atriebušies tie tūristi!

M. Ramana

Bez vārdiem.

A. Mukāns

APBURTĀ LOKĀ

Dažkārt, tiekoties ar skatītājiem, man jaulā: kā jūs nācāt pie domas strādāt teātrī? Agrāk es uz šo jautājumu centos atbildēt interesanti un gudri, bet tagad, pēc tik daudziem teātrī nostrādātiem gadiem, varu būt atklāts.

Ja esmu sācis strādāt teātrī, tad par to lielā mērā ir jāpateicas teļiem. Pavisam patiesi sakot — vienai teļitei, kuru biju nosaucis par Birtzaliņu. Man deva šo tiesību, jo es tad gāju ganos un iespēja izvēlēties jaundzimušajām brūnajām vārdus tika uzskatīta kā kompensācija par visai pieticīgo gana algu.

Birtzaliņa ieradās pasaulē tāda pavārģa, un neviens par viņu nepriecājās. Un ne jau vārguma dēļ, bet gan tāpēc, ka bija gaidīts vīrišķu kārtas pārstāvis. Kāpēc? Lieta pavisam vienkārša: mūsu laukos sevišķi rūpējās par sugas lopu teaudzēšanu. Šādā sakarībā vietējā piensaimnieku sabiedrība importēja no Dānijas ļoti dārgu (tas nozīmē — ar ļoti gariem ciltsrakstiem) sugas bulli — Delfu Rislingu.

Par Delfu Rislinga tiešiem pēcnācējiem, jo sevišķi vīriešu dzimtas pārstāvjiem, maksāja milzīgu naudu. Un tā nu mūsmājās Birtzaliņa nebija gaidīta. Taču mazās teļites acis bija tik cilvēciska žēluma izteiksme, ka es ņēmu Birtzaliņu savā aizsardzībā; pie viņai domātās dziras šad tad piešāvu pa puslitrām pilaptena. Birtzaliņa, man par lielu prieku, apvēlās, sevišķi pēc tam, kad ganu rītos biju sācis dalīt ar viņu savu brokasta rīcienu. Birtzaliņa sāka turēties manā tuvumā, un es ar to kaimiņu ganu priekšā pat lepojos. Un tad notika kaut kas pavisam negaidīts: piena jaunkundze paziņoja, ka Birtzaliņa jānokauj. (Par «piena jaunkundzēm» sauca pārraudzes, kas reizī mēnesī ieradās pārbaudīt katra lopa veselību, slaucamo govju piena daudzumu un tauku satura procentus pienā. Jaunlopi savukārt tika svērti un mērīti, tā nosakot eksterjera atbilstību senču Ipašībām.) Apskatot Birtzaliņu, atklājās milzīgs nesmukums: pie kreisās pakaklājas Birtzaliņai spīdīgi brūnajā spalvā bija balts laukumniņš sniegpārslīņas lielumā. Izsauca veterinārārstu, lai noskaidrotu, vai baltais spalvojums nav radies ekzēmas rezultātā. Ārsta diagnoze iādu var-

būtību noliedza, un tas nozīmēja, ka vai nu Birtaliņas māmiņa, vai slavenais Delfs Rislings tiek nejauki kompromitēti. Piens jaunkundze gan ieminējās par varbūtēju atonisma izpausmi, un viena kaimiņu sieva zināja teikt, ka ceļā pie Rislinga Birtaliņas mamma noteikti esot paskatījusies uz raibu buli, bet šā vai tā — Birtaliņas kakls tika nolemts nazim. Šausmīgi! Jūs teiksīt — kas tur sevišķs, lauku bērni pie tā pierod no mazotnes. Te nu jums jāzina, ka es nedēļu iepriekš biju skatīties pirmo reizi mūžā kino. Protams, mēmo. Bet trijās dažādās kustošajās bildēs viss bija tik skaidri saprotams, ka nekādu skaņu un vārdu nevajadzēja. Vissmukākā bija otrā bilde. Tajā suns sadraudzējās ar kazlēnu. Kazlēns iekrit aizā, tur viņam draudētu neizbēgama nāve, ja suns neatvestu pie aizas cilvēku. Vēlāk, kad cilvēkam un sunim draudēja briesmas no vilkiem, kazlēns laikus viņus brīdināja, un viss beidzās laimīgi. Kalnu kazlēna un Birtaliņas acis bija kaut kāda līdzība...

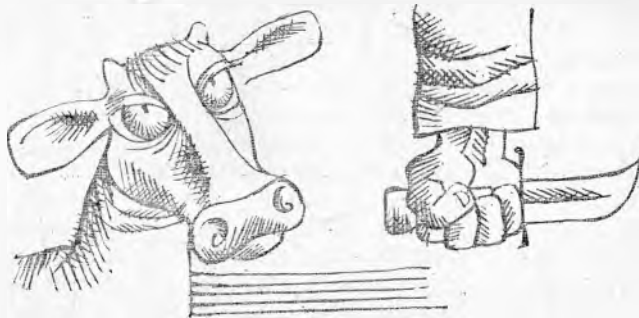
Otrā rītā izstāstīju par draudošajām briesmām kaimiņu ganam Siliņu Pēterim, ar kuru kopā bijām skatījušies kustošās bildes. Pēteris aplūkoja Birtaliņas kreiso pakaļkāju.

— Niekā, — viņš teica, — aizsmērēsim to baltumiņu.

— Ar ko tad?

— Ar brūno zābaksmeņu! Man mājās ir tāda bundžiņa — «Vici».

Pēteris paprasīja, lai es pieraugu arī viņa baru, un aizlaidās uz māju pēc glābšanas līdzekļa.

Pusdienas laikā paziņoju, ka ekzēma vien būs bijusi, ka balto spalviņu vairs nav. Tēvs pieliecas pie Bīrtzaliņas kājas, paberzēja un noteica:

— Rīl no rīta celsimies agrāk, tev vajadzēs pieturēt.

Neko briesmīgāku es nevarēju dzirdēt. Un tieši to pēcpusdienu Bīrtzaliņa, kā savu likteni paredzējama, nealkāpās no mums ar Pēteri ne soli un saņēma no mums abiem mīlestības apliecinājumus gan jauno zīrnāju, gan tikko aizmetušos vasaras ābolu devā.

Nākamo nakti es negulēju un žēlojos par briesmīgām galvassāpēm. Uz rīta pusi māte noslaucīja manas asaras lakatiņa stūrī un iedeva cukura graudu ar baldriāna pilēm. Mani piecēla, kad ganāmpuiks jau bija sētsvidū, brokaslu daļu man atnesīšot vēlāk uz ganībām. Un tomēr es pamanīju sētas kārtij pārņemto Bīrtzaliņas ādu...

Es neraudāju. Tikai cieši nolēmu: tiklīdz paaugšos, tā prom no laukiem. Un tādā darbā, kurā nenogalina. Pateicu to arī Siliņu Pēterim.

— Ja man zīmēšanā labāk veiktos, varētu izmācīties par biļžu mālētāju, — es prātoju.

Pēteris leminējās, ka ar bildēm maz varot nopelnīt, — tā esot teikusi viņa vecākā māsa.

— Bet teātri par aktieri?

— Tur vajag talanta.

— Daudzi tā runā — talants, talants! Vai tad to tik grūti dabūt?

— Māsa teica, tam vajagot būt šūpulī lielīkam.

Pētera nemitīgā atsaukšanās uz māsas zināšanām mani gandrīz nokaitināja.

— Vai tad skaidrāk viņa nezināja izstāstīt?

Pēteris brīdi domāja, tad pavaicāja:

— Vai tu pavasarī Rīgas aktierus redzēji?

— Kā nu ne: «Mūsu teātris», Strindberga luga «Tēvs», — es noskaldīju.

— Nu redzi: māsa teica, ka viens no viņiem, tas, kas spēlēja tēva lomu, esot tik talantīgs, ka viņu varot saukt pat par ģeniālu. Tie pārējie arī talantīgi, bet ne tik stipri. Tu zini, kā viņu sauca, to vistalantīgāko?

— Teodors Lācis,
— Ak zini gan!
— Irma Vēsmaņa, Pēteris Treicis, Otilija Āriņa, Hera Kīne.
— No galvas iemācījies. Tad jau laikam milzīgi patika.
— Patika,
— Nu tad tikai taisies uz aktieriem!
— Es jau arī tā domāju, ja tikai zinātu, kā ar to tālantu. Bet uz ko tu domā?

— Es jau tev reiz teicu — es uz lidotājiem.
— Teici jau gan. Un teātrī laikam ar matemātiku nav jānoņem — tu jau zini, ka man ar tiem rēķiniem...
— Rēķini sākums, galvenais, ka darbs viegls un nevienam nav jānogalina.

Mūsu filozofēšanu pārtrauca no mājām atnestās brokastis. Nesēja steidzās un pieteica, lai bļodiņu vien nesaplēšot un lai ēdot veseli: teļa akņiņas katru dienu nedabūjot, Nāsīs sīkās kairinoši garaiņi.

— Ja gribi, ēd tul — es iobrēcos, atstāju bļodiņu pie Pētera un pats metos prom.

— Nebļauj tik dikti! — Pēteris nosaucās. Man pat likās, ka Pēteris smejas. Un las bija briesmīgi. Es sagriezu savus ganāmos uz jaunaudzes pusi — tālāk prom no Pētera.

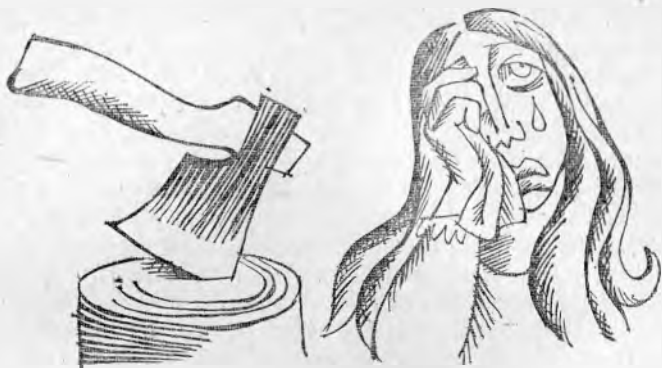
Pusdienlaikā pārdzinis, pamanīju brokastu bļodiņu sienmalē uz soliņa — tīru kā izmazgātu.

No tām dienām pagājis tāds nieka laiciņš — piecdesmit gadu. Bet cik bieži teātrī jau iznācis villies. Par sīkiem sarežģījumiem nav ko runāt — kam gan negadās —, tādi nāk un aiziet tālumā un iesākas no gala. Bet tie lielie, tie, reiz atnākuši, uzsēstas plecos un tad pat gadiem ilgi ne ar kratīšanu nevar nokratīt. Ar pirmo tādu gadījumu sastapos, vēl pavisam jauns aktieris būdams: visu apbrīnota aktrise kādā mēģinājuma starpbrīdī rūgti raudāja. Es uzskatīju par savu pienākumu pavaicāt, kas par lietu.

— Viņš mani grib nogalināt, — māksliniece elsoja.

Es gribēju izklaidēt raudošo ar joku un citēju tekstu no pazīstamas lugas:

— Sakiet, kurš tas ir, un es viņam atriebšos!

— Naivais, — aktrise, mazliet saņēmusies, teica, — tas ir režisors. Viņam ir visas iespējas atriebties gan man, gan jums.

Es kļuvi nopietns un dziļi ievilku elpu, taču nepaspēju pateikt, ka es arī varu — ar laiku! — būt režisors, kad aizvainotā un pazemotā piebilda:

— Ak, nesakiet man nekā! Jūs vēl esat jauns, jūs nevarat iedomāties, cik bieži teātrī cilvēka cieņu nūda kājām. Un visvairāk režisori. Jā, ļoti bieži.

Kad es kļuvi par režisoru, nolēmu, ka nekad tā nedarišu, nekad nebūšu rupjš pret aktieriem, nekad nebūšu neiecietīgs un netaisns. Bet nupat aizpagājušo nedēļu pēc mēģinājuma es atgriezos aizkulisēs paņemē tur aizmirsto pildspalvu un dzirdu jaunu aktrisi sakām:

— Interesanti, cik ilgi vēl šim talantu bendem te atļaus rīkoties?

Pirmajā brīdī es nevarēju pat tādu domu pieļaut, ka sacītais varētu attiekties uz mani, bet, kad otrā rīlā jaunā māksliniece neatņēma manu sveicienu, es sapratu: uz mani gan! Bet ko tad es tādu viņai būtu nodarījis? Ak, jā — tomēr! — es taču viņai teicu, lai padomā par profesijas maiņu, lai savu temperamentu neiztērē aizkulisēs, lai pataupa lomai, lai noslauka kājas, pirms atver teātra durvis. Un apmēram tādā garā pusstundu. Lai jau neatņem manu sveicienu, briesmīgi vajag! Lai jau sauc mani par bendi, gan es vēl parādišu, ko

bende var izdarīt, kad bendi nokaitina. Nokaitina?... Bet kādēļ ļauties nokaitināt? Ja nokaitina, tad ir jādusmojas, bet manas dusmas taču ir jānopelna!...

Cik tāds sīks sievišķis var tomēr būt talantīgs otra cilvēka nervu graušana! Gluži kā Ziedoņa dzejā: pa molekulai, pa atomam...

Lai kaut cik atpūtinātu nomocītos nervus, pieņemu savu novadnieku uzalcinājumu aizbraukt pie viņiem un pakonsultēt dramatisko kolektīvu. Todora liriskā komēdija «Gatavības apliecība». Morāles problēmas. Mīlestības problēmas. Upurēšanās problēma. Vispār interesanti un miļi. Miļi tāpēc, ka novadnieki mani mīl un gandrīz visi saka — es protot novērtēt talantus. Un kādēļ gan lai es nefeiktu atzinīgu vārdu, ja viņi tādu ir pelnījuši. Sevišķi galvenās lomas — Kates tēlotāja. Pēc mēģinājuma viņa ielūdza mani un vēl dažus no pašdarbniekiem vakariņās. Galds bija klāts ar mīlestību un aizāds gatavots ar mīlestību. Garšīgi, pat ļoti! Kad es apjaulājos par sīpoļu sīteņa brīnumreceptes noslēpumu, Kate, namamāte, man atbildēja:

— Noslēpums jau nav sīpolos, bet akniņās. Teļa akniņās. Jā, jā, es strādāju pie teļiem, un ne jau visas dzīvības ir dzīvošanai nolemtas, un mums, kopējām, tad akniņas, tā sakot, sava veida gratifikācija. Uz veselībām!

LAIMONS KAMARA

APSOĻĪSIM SOĻĪTIES...

Ak, ar šīto Jauno gadu
Dzīve citās slīdēs ies,
Ja pie šonakt lecerētā
Katrs stingri turēsies:

Dzērāji sāks jaunu dzīvi,
Slīnķi lielus darbus sāks,
Un pār katru sīku mulķi
Diža apskaidrība nāks,

Sievas karstāk mīlēs vīrus,
Vīri sievas iemīlēs,
Visi sīfrādās nākamībai
Taufas labā, cik vien spēs.

Tiesa, ja nu paklupt nāksies —
Galu galā garš ir gads —,
Tikai pacietību, draugī!
Ļoti labi zinu pats:

Paies tikai gads, un atnāks
Vēl viens Jaungads apskaidrot,
Zvērestus un solījumus
Varēsīm no jauna dot.

PLATMALE

Dzird, kā ruc un čalo! Nu gluži kā Grobiņas gadatirgūt! Nez ko tie ļautiņi tā plēšas, lai kafejnīcā ieturētu rīlišķi... Vai tad māju šiem nemaz nav, ko? Lēni virzos cauri burzmai un slūrēju uz savu iemīļoto vietu zāles stūrī. Jauki! Mans galdiņš ir brīvs. Laikam jau citiem nepatīk tie virsdrēbju karekļi pie sienas vai arī tas, ka šeit tikai divi krēsli. Nu, man vienalga. Jāsaka, pat vēl labāk un drošāk. Ērti atlaižos plastmasas zvīnī un sāku gaidīt, kas nāks. Ja pienāks viesmīlis...

— Vai šeit, hūdzu, brīvs? — manas pārdomas pārtrauc balss.

Paceļu acis. Man priekšā nostājies pusmūža resnītis ar grūtsirdīgu izteiksmi sejā. Es klusēdamis paināju. Resnais iegāžas krēslā un dziļi alvelk elpu.

— Karsts šorīt... — viņš saka, it kā atvainodamies par sutoņu ārā.

— A Vē, — es atbildu un mazliet palokos.

Resnītis platām acīm blenž mani.

— Aurēlijs Vilkošs, — es paskaidroju. — Ja jums nav iebildumu. Mans galdabiedrs atturīgi pasmaida.

— Ak tā! — viņš saka. — Zināt, mūsdienās reti var sastapt pieklājīgus cilvēkus. O Bē, ja atļausit. Tas ir, Ulrihs Bridenis.

Eš arī pasmaidu un saku:

— Ļoti patīkami, bet tas tomēr nenozīmē, ka jums būtu jāsež uz manas hūtes.

Ulrihs Bridenis pietrūkstas kājās.

— Piedodiet, atvainojiet, es neredzēju... — viņš murmūta un groza rokās bezveidīgu īleca gabalu, cenzdamies tam atkal piešķirt galvassegas veidu.

— Nepūlieties velti, — es izliekos līdz sirds dziļumiem satriekts, — hūte ir beigta un pagalam. Šito cepuri es nopirku tajā gadā, kad bildināju savu otro sievu...

Ulrihs Bridenis gluži nelaīmīgs apsēžas krēslā.

— Tolaik šifādas palmales maksāja tikpat, cik šodien divi simti gramu konjaka, — es neļauju dzelzij atdzist.

Kā labo garu saukts, tajā brīdī pienāk viesmīlis.

— Un vēl ko, lūdzu? — viņš saka. Acīmredzot ir dzirdējis manus pēdējos vārdus.

— Divas reizes pa diviem simtiem un marinētus gurķišus, — Ulrihs Bridenis pasūta.

— Ar šo cepuri saistās manas dzīves gaišākie brīži, — iebaudījis pirmo malku, es saku. — Iedomājieties, pelēks bostona uzvalks, dzeltēna šlipse un šī elegantā hūle! To man atveda švāģeris no Ceilonas.

— Jūs tikko telcāt, ka nopirkāt, — Bridenis kašķīgi aizrāda.

— Protams, protams. — Es paloku galvu. — Švāģeris atveda, es nopirku.

Ieņemam pa otram lāgam, un Ulrihs sāk tā indīgi sminēt.

— Vai jūs jau sen, — viņš vaicā, — pelnāties ar šo cepuri?

— Ko jūs atļaujaties! — es tēloju svētu sašutumu. — Tā man ir ģimenes relikvija!

Resnītis atkal tā greizi paskatās, paņem glāzi un izmet to sausu.

— Viesmīl, rēķinu! — viņš uzsauc brīnum žilgti, paņem manas cepures atlieku un sniedz roku. — Visu gaišu, Ā Vēl ļoti žēl, bet es, redzat, steigzos.

— Sveiki, bet... bet hūte?

— Kāda hūte? — Ulrihs brīnās.

— Nu manējā! — Es rādu ar pirkstu uz bezveidīgo murskuli Briedeņa rokā.

— Jūsējā? — Ulrihs turpina brīnīties. — Man gan liekas — es to nupat nopirku. Jūs taču par šo cepuri savulaik samaksājāt to pašu, ko es šodien par konjaku. Vai tā nav?

— Nu jā, bet...

— Jūs konjaku izdzērāt?

— Nu jā, bet...

— Tāpēc man šķiet — es ar pilnām tiesībām varu uzskatīt šo Ceilonas brīnumu par savu īpašumu.

Ulrihs Bridenis cēli palokās un dodas uz durvju pusi.

Es palieku sēžam kā apstulbināts. Se tev O Bēl Tada cepure pagalam!

Pēc dažām dienām, garlaicības dzīts, iegriezos tajā pašā sasadītajā kafējnicā. Oja! Te jau gluži kā Grobiņas gadatirgū! Vai tad šiem māju nav, kur rītišķi ielurēt? Piesardzīgi vīrzos uz zāles attālāko kaktu, kur mans iemīļotais galdiņš. Aizņemts! Uz viena krēsla sēž resns vīrelis, bet uz otra sašļucis vīrietis acenēs ar tādu kā pazīstamu murskuļi rokās.

— Sitā hūte, kam jūs atļāvēties uzsēsties virsū, man savā laikā maksāja likpat, cik šodien pudele vislabākā konjaka! — resnais saka.
— Sīto eleganto platmali man atveda māsiņa no Sumatras!

— Paklau, vai peldbaseina pieņemšanas akts nav parakstīts nedaudz priekšlaicīgi?

B. Gēls

PAR A. FREIBERGU

Par viņas pirmo humoresku smējās tikai viens lasītājs. Par otro — jau divi. Par trešo — četri. Par ceturto — sešpadsmit. Par piekto — 256... Mēģiniet saskaitīt paši, cik lasītāju priecāsies par A. Freibergas, sacīsim, piecdesmito humoresku!

A. FREIBERGA

LAIKA ZIŅAS

Iveta ieslēdza radio. Tur pašlaik ziņoja: «Rīgā gaidāms skaidrs laiks, dienas otrajā pusē īslaicīgs lietus.»

Iveta nolēma brīdināt draudzeni.

— Hallo, Inga! — viņa teica. — Sodien pēcpusdienā būšot lietus. Neaizmirsti paķert lietussargu.

Inga paklausīja savai sirdsapziņai un piezvanīja Dainai.

— Cau, Dainai! Sodien pēcpusdienā pamatīgi lišot. Neaizmirsti lietussargu!

Daina bija sirsnīga un labsirdīga. Viņa nekad nevienu neatstāja nelaimē. Arī šoreiz.

— Sarmite? Labrīt! — viņa sacīja klausulē. — Sodien paredzētas lietus gāzes. Tā ka zini, kas jādara!

Sarmīte to ļoti labi zināja. Viņa uzgrieza lizes telefona numuru,
— Sveika, mīļā, — Sarmīte uztraukti runāja. — Pēcpusdienā būšot
vesela dabas slīhija. Baigi gāzišot lietusi! Var izcelties plūdi...

Tādas ziņas nevarēja atstāt bez ievēribas. Ja jau tu, cilvēks, zini
kaud ko tik briesmīgu, tad taču jābrīdina arī pārējie.

— Intal — Ilze bija uztraukta. — Šodien pēcpusdienā gaidāms
kaud kas baigsi Zeme ar debesīm griezišoties kopā. Vētra ar lietu un
plūdiem...

Inta ātri uzgrieza telefona numuru.

— Cau, Iveta! — viņa aizsūsies sauca. — Šodien būšot viesuļ-
vētra un baigie plūdi! Esmu tevi brīdinājusi.

Iveta jutās šokēta.

— Tīci nu laika prognozēmi! Saka, islaicīgs lietusi, bet par to, ka
tuvojās dabas katastrofa, ne vārdal

Viņa paņēma telefona klausull. Sirdsapziņa lika nekavējoties brī-
dināt tuvāko...

Bez vārdiem.

D. Breikšs

MĀJAS VIESĪBAS

Saciņu no sirds un ceru — tas jūs pārāk nepārsteigs, ka es ļoti gaidu un visādi atbalstu nelielas mājas viesības. Tas man, protams, vienmēr kaut ko maksā, toties tad esmu laimīgs. Tīksmi saberzēju rokas, ieņemu savu vietu pie mirdzoši apkāta galda, un man ir savs šķivis, sava tasīte, pa kreisi dakšiņa, pa labi nazis, netrūkst arī karotītes. Ar mani runā laipni, visi uzklausa manas domas, bērni neblāustās un nerunā preti kā katru dienu, un sieva — jā, tieši sieva tad ir apburoša, pārsteidz ar savu gaumi un rūpību. Noslēpumaini smaidīdams kā cirka iluzionists, es apsēstos savā galda galā, izbaidīdams gan ēdienu smaržas, gan pasniegšanas rituālu, droši zinādams, ka uzkodām un pirmajam ēdienam sekos otrais un trešais, būs vēl saldaiss, beigās tasīte turku kafijas un augļi. Draugi nebeidz slavēt manas sievas kulināros talantus, laipnību un apgaroto smalkumu, bet es, lieki nelērēdams laiku, steidzos ņemt visu, ko vien šāds skaists vakars var sniegt, zemapziņā tomēr paturēdams, ka nedrīkst pilināt uz galdauta, ka tas atļauts tikai viesiem. Es košļāju un smaidu, es saskandīnu un smaidu, un mani viesi, sacenzdamies asprātīgos tostos, atklāti apskauž manu laimi. Vienīgi es pats zīnu, ko šādas vakariņas man nozīmē, kas reāli mani atkal gaida rīt un parīt. Būsim atklāti, laulības medusmēneši nemēdz būt gari, un mums lie jau sen aiz kalniem. Un sieva kā tāda — es domāju, liktenis mums visiem vienāds — spēj apburoša būt tikai svētkos, viesībās, koncertos, bet pārējais slēpts aiz ģimenes kulisēm, par to parasti nemēdz izteikties. Arī es to visu paciestu un nesacītu neviena vārda, ja mans kolēģis Paulis Mieriņš nebijis tāds mulķis un karstaputras. Bet par to pamazām, jo vispirms pārdomāsim dziļāk, kas ir dzīve.

Jā, sievietes ir brīnišķīgas, bet tikai to laiciņu, kamēr viņas ir iemīļējušās. Ja sieviete mīl, viņa prot izdabāt, prot iedvesmot, vismaz viņa prot maigi klusēt. Jaunībā visas meitenes tik brīnišķi samtaini smaida un nebilst ne vārda. Ar grūtībām, ar milzu neatlaidību izdodas izdabūt, kā viņas sauc. Mēs it kā nomokāmies ar sievietes iedzi-

vināšanu, bet tas raksturīgi vienīgi pirmskāzu laikam. Jau kāzu dienā jaunā sieva sāk izteikties, pēc kāzām runāt, un tūdaļ mēs uzzinām, ka sieviete arī ir cilvēks. Pēc tam mēs uzzinām vēl daudz ko. Bet tā nu ir, mīļie draugi, un tālab viesībās mēs tik noslēpumaini smaidām. Es izsaku apbrīnu par jūsu «dievišķajām kundzītēm», jūs savukārt nebeidzat ciudināt manējo. Un es steigšos baudīt viesību īslaicīgos priekus, jo no rīta sieva dzedri sacis: «Paēd virtuvē pats. Paskaties ledusskapī. Kur stāv tēja, tu zini, un ūdens ir krānā...»

To pašu attieksmi jūs pamanīsiet arī restorānos — cik nīgrī tur apmeklētājus apkalpo sievietes! Nostājas aiz tevis kā uzraugs un, ar zīmuli pa blociņu sitot vai kā citādi savu nepacietību izrādot, steidzina. Oberis virielis, lai kā viņš, rakstot rēķinu, ļautu vaļu savai fantāzijai, tomēr spēj būt ar jums laipns arī bez personiskas pazišanās. Tāpēc smalkajos krogos ēdienus pasniedz vīrieši, lai kā viņu spēks un rokas noderētu citur. Ja, galdu klājot, liek just vai pat atgādina, cik tas ir grūti, ēdienam garša ar to vien jau pagalam. Tādēļ esmu ieradinājies ikdienā savu nazi un dakšiņu no trauku skapiša atvilktnes paņemt pats, šķīvi, tējas krūzi un karolīti, ja neatrodu tīrus, pie krāna nomazgāt pats, Visbiežāk pusdienoju ārpus mājas

diētiskajā ēdnīcā, kur vispirms paņem paplāti, ēdamrikus, tad leštā-
jies rindā aiz citiem tādiem pašiem šķietami vientuļiem vīriešiem un,
kad esi aizsniedzis virtuves izstrādājumu plauktus vai ēdienu izsnieg-
šanas palodzi, vari pats izvēlēties un ņemt no tā, kas, daļēji vai
pilnīgi atdzisis, uzskatāmi tur izvietots. Ņemt bez liekas runāšanas
un pretenzijām. Ar pilnu paplāti spraucoties garām kasel, vēlams
neko nesacīt kasierei, kas jau tā saniknota skaita tēriņu. Bet, kad
viņai esi laimīgi garām, noliec visu uz galdiņa, aiznes tukšo pa-
plāti atpakaļ un, ātgriezies savā vietā, vari mierīgi apēst to, ko pats
sev neesi lēdzis.

Atliecību vienkāršošanā vēl konsekvētāki, jāsaka gan, ir automāti.
Ja ir darīšana ar tiem, vispirms jāiepazīstas ar instrukciju, kas pie-
stiprināta pie sienas. Tad jāsameklē atbilstošas monētas vai pret tām
jāiemaina žetoni. Pēc tam jāatrod dzelzs kasteļ istā atvere un norā-
dītajā kārtībā jāiemet sīknauda. Nu atliek tikai gaidīt, klausoties, kā
automāts rūc un grab. Ja kas aizķeras, var raustīt kloķus, ja tādi ir,
vai uzreiz sākt spaidīt pogu, kas dod naudu atpakaļ. Visbiežāk šādos
gadījumos belžam ar dūri automātam pa sāniem un atvieglojuma
labad šo to pasakām. Kaut gan — lamājies vai joko — tam te nav
praktiskas nozīmes. Toties, ja esi saņēmis vajadzīgo, ej bez liekiem
«paldies» vai «lūdzu» un nekavē citus. Sentimentalitātei un indi-
viduālām emocijām zinātniski tehniskās revolūcijas laikmetā nav vie-
tas — automāti veido jaunas atliecības sadzīvē. Ja kāds tomēr šķen-
dējas, tam jāpaārstē nervi. Vai automātam nebūlu tiesību bojāties?
Un, ja tā, ko tad vēl brīnīties par savu sievu!

Tādēļ es ļoti smējos, kad pie manis kabinetā iedrāzās kolēģis
Paulis Mierīņš, citkārt gudrs un līdzsvarots ražojošā kolektīva loceklis,
un gluži pelēks sejā kā dažkārt pavasara sniegs pilsētā, izdvesa:
— Es šķiros!

— Ei nu! Kāpēc?

— Viņa mani vairs nemīl!

— Nu, un tad?

— Nedod man ne pusdienas, ne brokastis, pret mani kļuvusi aukstā!

— Vai diētisko ēdnīcu Stučkas un Kirova ielas stūrī zini?

— Tu par mani nīrgājies?! — viņš, dūres pacēlis, iebūrās. — Tev pašam ir ideāla sieva, tevi kopj un apkalpo kā zīdaini, tad, protams, tu vari smieties. Bet man dzīve līdz kaklam, es šķirost

— Miļo Pauli, nomierinies! — es sacīju. — Te to neizrunāsim, problēma ir nopietna un dziļa. Tu atnāc šovakar pie manis uz māju, nāc tieši sešos. Neklauvē un nezvani, speries tūlīt iekšā, durvis būs vaļā, es tevi gaidīšu.

Un tā arī notika. Es jau laikus klusi atslēdzu durvis un gaidīju. Viņš uzbrauca augšā ar liftu. Kad nāca iekšā, durvis noklaudzēja. Es stāvēju, paslēpies aiz skapja, lai neviens mani neredzētu. Tad viss arī sākās.

— Noauļ kurpes! — mana sieva sauca no guļamistabas, domādama, ka ienācējs esmu es. — Nedomā atkal lācot ar ielas apaviem pa grīdsegām! — Viņas balss tonis nebija no tiem maigākajiem.

Paulis apmulsis un mēms stāvēja, kur ienācis, tad sekoja nākamais uzbrūciens: — Ko stāvi kā muļķis! Būtu iznesis labāk atkritumu spaini! Kamēr kurpes nebūsi noāvis, nedomā nākt tālāk!

Sajā brīdī viņa izšāvās no savas istabas — mana skaistule ar gurķu masku uz sejas un olbaltuma kompresītēm pie plakstiēm. Ja neprecētie jaunekļi nezina, kas ir gurķu maska, man jāpaskaidro, ka sievietē tad izskatās pēc ista ķēma, jo ar gurķu mizām aplīmējusi visu seju. Un gērbta mana sieva bija izteikti «neglīzē», kādi jau mājās mēdzam būt.

— Miļumīņ, iedod tēju! — es aiz skapja provokatoriski lepīkstējos, labi zinādams, ka mana sieva pašreiz skaidri neko nesaskata, jo olbaltuma kompreses atsedz acis.

— Vakariņas nebūsi! — viņa nokliedzās kā generālis. — Vai svaigu maizi un sieru atnesi? Kur olas, ko tev no rīta liku nopirkt? Un nedomā virtuvē aizlikt augļu pudīni, tas domāts bērniem! Tev bikses jau tāpat neiet cielt...

Manam naivajam kolēģim ar to pašu pielika. Viņš izmetās ārā pa durvīm, atpakaļ neskalīdamies.

Nākamajā dienā viņš ieradās darbā jau gluži normālu sejas krāsu un nerunāja vairs par šķiršanos. Izlikās pat, it kā mums šādas sarunas nemaz nebūtu bijis.

Pēc nedēļas viņam pavaicāju:

— Nu, Pauli, — kā tev mājās? Val sieva badā nemērdē? Val bučas dod?

— Paldies! Viss kārtībā, — viņš vienkārši un sirsnīgi atbildēja.

Kopš tā laika bieži pusdienojam kopā diētiskajā ēdnīcā. Reizēm viņš aizņem rindu man, reizēm es viņam, Nesen viņš uzlūdza mūs uz mazām mājas viesībām.

— Mēs ar sievu atzīmēsim desmit gadu laulības jubileju, — viņš priecīgi sacīja.

Dega sveces, bija mirdzoši balts damasts, sudraba galda piederumi, kristāla glāzes. Neiedomājami uzmanīgi mūs aprūpēja viņa smaidošā un daiļā mājasmāte. Es skūpstīju roku viņa sievīnai, viņš skūpstīja roku manējai, mēs izsacijām savu prieku, kas, godavārds, bija neviltots. Skatījos, cik laimīgs viņš sēž savā vietā, kā drīkst nemt gan rasolu, gan cepeti, gan šķiņķi. Mēs smaidīdami saskandimājām un iedzērām — «Uz to sirsnīgu, ko viņš mīlo...». (Galdautu nopilināt, protams, nav ieteicams.) Es visu sapratu un zināju arī, cik apmēram tas viss maksāja, toties mēs atkal bijām laimīgi. Sacīšu no sirds — es ļoti gaidu un visādi atbalstu tamlīdzīgas nelielas mājas viesības!

VALDIS LUKSS

PASAKA

Nūt Skriešus! Skriešus!
Es iekļūpu seglos,
Gar Pegaza ribām
grabinu piešus.
Mūs nepanāks lēfli
Mēs drāžamies aši —
kā terpentinizēti.

Vēl piecērtu piešus.
No sētmalu guļas
suņu mutāji riešus
mūs pavada spīvī.
Kā vanagi brīvi
mēs pārlecām grāvjus
un rudzus, un kviešus.
Ar Pegazu kopā
un kopā ar Mūzu
mēs pārlecām arī
pār kukurūzu.

Heil Heil
Lūkt
Tādai ir jābūt pasaulei!

Katra tīruma vidū
tapt brīnumam Istam —
kā varavīksneit
Un septiņas vārpas
ik kviešu grauds raisa.
Bez atelpas sievas
baltas pankūkas maisa,
un priecīgi esam,
kā bodēs lūst plaukti
ar šķiņķiem un desām...

Heil Heil
Lūkt
Tādai ir jābūt pasaulei!

Nūl Skriešust Skriešust
Vēl šķindinu piešus.

Tē pēkšņi — kas tas —
mans Pegazs kā bullēns
met pakaju gaisā...
Stop!

Mums barjera priekšā,
un mēs esam «maisā».

Kur iesi, kur skriesi!
Vai Pegazu kaunīgs
pie žogmales siesi!
Bet sirds tā kā dzenatēvs
kaļ tik un kaļ —
ne uz priekšu vairs auļot,
ne atpakaļ.

Un tad
kādu jaunekli mana.
Viņš pakasa bārdu,
viņa balsī dzird skārdu:
— Zin, vecīt,
tā jau ir taķēšana!
Tu gluži kā spāre
visam plivinies pārī...
Bet nepiekrīšana?
Bet domāšana?
Un vēl cīfāda šana?

Es nošļūcu zemē
no spārnotā zirga.
Gar acīm kā migla,
kā dūmi, kā bīrga.
— Apžēliņ, biedrīt,
vai
tas nav par fraku!
Savu vēlēšanos un prieku
es cilvēkiem saku...

— Nu, Tstenaīs kretīnsl
(Es nosāņus manos.)
Kāda cilvēkiem daļa
gar tavu vēlēšanos!

Tava teļtgā jūsma
ir un bija
viena vienīga smadzeņu
erozijai ...

Nu briesmas,
cik daudz šķērmīgu vārdu,
cik daudz to
kā negaisi pārdim!

Pā kādu nejaūšu spraugu
es, sakņupis, saguris,
izspraukties raugu ...
Es nesāucu vairst:
«Heil! Heil!
Nūt! Skriešust! Skriešust!»

Te citāda krāsa jau pasaulē,
te nepiedien šķindināt piešus.
Es apaušus raustu,
bet sasniegt nespēju
Pegaza skaustu.
Sviedru vērpētes slauku,
un brienam abi
pā arumu lauku.
Bet
var būt, ka tie arumi nav,
var būt, ka tas dubļu skrīnls —
līdz ceļgaliem šķakstāmiēs
slapji un grīni.
Te nepriecē acis
nedz rozēs, nedz nelķēs ...

Mēs esam kā vārnas,
kā kraukļi, kā kraukļi —
tik melnum melni
kā skursteņslauķi.
Ik solis un dublis
vēl melnāks un saltāks,
pat domu gājums
nav
par naga melnumu baltāks.

Un atkal — stop...
Pegazam pakaļa gaisā.
Un atkal kā mīlīši
mīcāmieš «maisā».
Un atkal tas — tur —
ar to moderno bārdu,
barjeru nolaidis,
dod sev vārdu:
— Nu, sīvēnu astes!
Pat eklais to mana,
ka viss, ko jūs darāt,
ir melnošana,
ir darvošana.
Un svēdraini sviedros
par baltu velti
bezmērīgi mīrksti
tu pats
un tavs spārnotais zirgsl

— Es... — taisnoties raugu,
— lai ļaudis nedara tā,
lai paraugās apkārt,
arī melnumi, biedrīt,
var talkā iet,
kad baltais ar melno
klūp vienuviet.

— Pasakas —
tām paliekās paliek
žulgās asakas! —
Ko saviņēi, jaust...
Es notālāk manos
uz pašatklāšanos.

J. BULOTA
«Stuota», Viļņa

ĪSTENĪBAS ASPEKTI

Ceturtnās klases skolēns Viļuks pirmajā ceturksnī dabūja divus divniekus, bet otrajā — trīs.

— Nu, palikšu uz otru gadu, ūēla muižal — viņš paziņoja vecākiem. — Par to es ar jums nemaz negribu runāt.

Sādā veidā pielicis diskusijai punktu, Vituks atkal taisījās sagrābt aiz aštes mammaš līkkājaino taksi. Vitukam prātā bija nopietns zinātnisks eksperiments. Viņš gribēja noskaidrot, vai var izstiept taksi par pieciem centimetriem, ja tam piezmiēgs ašij un vilks aiz ausīm. Tāpēc viņš neko neņēma galvā. Toties stāvoklis izglītības jomā ne pa jokam satrauca pārējos ģimenes locekļus.

— Jūs tikai rājaties!... Bet vajag audzināt viņā pacielību un neatlaidību... Nebūtu slikti, ja viņš katru dienu vismaz divas reizes, aizspiedis ar pirkstiem degunu, skaitītu, kamēr pietiek elpas; divpadsmit baznīckungi aizgāja pie divpadsmit brūveriem; viens teica — gards alus; otrs teica — gards alus; trešais teica — gards alus... Mēs, kad nebija, ko darīt, vienmēr tā rīkojāmies, — vectēvs pamācīja.

Vituka tētis bija pret.

— Puikam ir, ko darīt. Lai mācās, nevis baznīckungus pie brūveriem vadāt

— Kā tad, kā tad, citādi, tā vien skaties, sāks pļēgurot tāpat kā papucis, — mamma piekrita.

— Nu, tad var izdomāt ko citu. Mēs vingrinājāmies arī matemātikā. Nostājāmies visi rindā, un viens skaitīja: vienaicē, divalcē, traicē, gerulē, pēdē, lodē, sukman, dukman, dēvēn, driks... Kuram ieģrūda ar pirkstu vēderā un pateica «driks!», tam pirmajam bija jālien kaimiņu dārzā pēc āboliem. Tā mēs jau no mazām dienām attīstījām sevī pašaieliedzību un uzpurēšanās spējas...

— Ko tu runā... Pašaieliedzība, uzpurēšanās... Viņš taču grāmatās pat neieskatās, kviecinā caurām dienām magnetofonu... — Vituka tētis sadusmojās.

— Un mani nemaz vairs neklausa... Rītos nemazgājas... Ieģrūz ūdenī pirkstu galus, izberzē acis, un tas ir viss, — Vituka mamma gaudās.

— Es domāju, te varbūt varētu līdzēt uzskatāmā aģātīcija, — vectēvs atgriezās pie apspriežamā jautājuma. — Vajadzētu viņā istabā pakārt lozungus, plakātus: «Mācīties nekad nav par vēlu!», «Zināšanām ir rūgtas saknes, bet saldi augļi...».

— Kur tad mēs tos pakārsim! Viņa istabā visas sienas jau nolīmētas no vienas vietas ar estrādes zvaigznēm...

— Nu, tad varbūt viņu var apspriest klases kolektīvā? Sasaukt sanāksmi par tematu «Vituka zināšanu uzlabošana».

Bet arī šis vectēva ierosinājums neizraisīja sajūsmu.

— Jau apsprieda. Pionieru sanāksmē, vecāku sanāksmē... Man vairs miegs naktī nenāk to apspriešanu dēļ, — Vituka tētis sirdijās.

— Varbūt saaicināt kopā mūsu ielas puikas, ar kuriem viņš spēlējas... Draugu ietekmei ir milzu spēks, — vectēvs cēla priekšā vēl vienu ideju.

— Ir jau aicināti... — Vituka tētis nopūlās. — Par izsīstiem logiem samaksāju kaļķiņiem septiņpadsmit rubļu. Alceries?

Vectēvs bija neizsmejams kā aka.

— Bet varbūt mēs varētu rīkot iknedēļas semināru par tematu «Kādēļ Vituks nemācās?». Tā mēs varētu atklāt nemācīšanās cēlošus un izvēlēties līdzekļus to novēršanai, — viņš ierosināja.

— Seminārs... Cēloņi... Bet viņš taču nemācās!... Viss cits viņam iet kā pa taukiem: ar riteni viņš brauc, pastmarkas krāj, bumbu dzenā... Bet no grāmatas bēg kā nelabais no svētīta ūdens...

— Vajag veikt ar viņu individuālu izskaidrošanas darbu, — vectēvs neatlaidās. — Izraudzīsimies tēmas un katru dienu pēc kārtas ar viņu aprunāsimies... Augstas morāles nepieciešamība jauniešiem; skolēna gods; mācīties tikai uz labi un teicami; neviena atpalcējs; uz priekšu, uz zinātnes virsotnēm...

— Ak kungs... Individuālas pārrunas... Viņš taču neko neklausās! Mūk ārā pa durvīm... Man, savai mātei, neklausā...

— Bērna sirds ir jūtīga, vajag tikai tai pieiet, un viss būs labi, — vectēvs mierināja mammu. — Pēc manām domām, būtu labi palasīt viņam priekšā avīzes: cik lielu uzmanību mēs pievēršam tautas izglītībai, cik daudz tiek celts jaunu skolu, ka mums nav vairs analfabētu, ka ceļš uz zinātnei ir atvērts visiem...

— Kā tad, pavilksī šito āzi pa to atvērto ceļu...

— Bet vai mēs nevaram sarīkot ģimenes simpoziju «Vituka divnieku aspekti mūsdienu pedagogijas gaismā»? Atprasies rīt no darba...

— Mēs runājam nopietni, bet tu te dzen jokus!
Gļimenes apspriedi pārtrauca Vituks, kas iedrāsās istabā.

— Mammuc, fiksi uzcep man olati Sodien poļu estrādē!

Mamma tūlīt aizsteidzās uz virtuvi, bet tētis ieslēdzās savā istabā. Apkrāviem papīriem, viņš gatavojās referātam «Mūsu uzņēmuma plāna neizpildes aspekti otrajā ceturksnī un pasākumi izskaidrošanas darba pastiprināšanai un nodrošināšanai, atsaucoties uz izvirzītajiem uzdevumiem».

Tulkots no lietuviešu valodas

ARMINS LEJIŅŠ

SPREDIĶIS

— Es jūs izsaucu, lai noskaidrotu, kādēļ ieradāties darbā ar piecu minūšu nokavēšanos. — Priekšnieks ķērās vērsim pie ragiem, tiklīdz biju pārkāpis pāri viņa kabineta sliekšnim.

Gribēju paskaidrot, ka visi mani laikrāžī — gan modinātājpulkstens, gan sienas, kamīna un rokas pulksteņi, kā izrādījās, bija atpalikuši tieši par trim minūtēm, bet tramvajs kavējās apaļas divas minūtes. Taču netiku pie vārda. Priekšnieks runāja bez apstājas. Lasīja sprediķi.

Minūtes piecpadsmit vai pat visas divdesmit piecas klausījos stāvēdams. Tad sāka tirpt labā kājā. Apsēdos. Krēsls ļodzījās. Pārsēdos citā. Priekšnieks joprojām lasīja sprediķi. Skaidroja, cik tūkstošu cilvēkdienu aiziet vējā visā valstī, kamēr tādi kā es, dažādi slaiši, nevīžas, neapzinīgi tipi iznieko dārgās darba minūtes. La! būtu uzskatāmāk, atgādināja, cik žiguļu, mazbērnu zeķbikšu un vīriešu bikšu jostu vienā minūtē saražo mūsu zemes uzņēmumos.

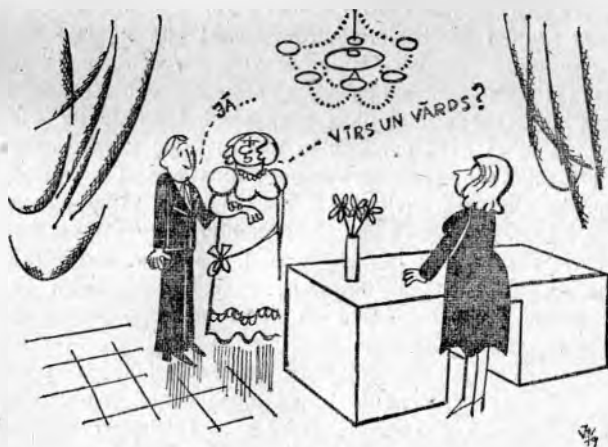
Sēdēju, klausījos un skatījos, kā uzmirgo un nodziest zaļganle elektronpulksteņa cipari.

Pamatīgi nostrastējās, stingri nobrīdinājās un izspiedis no manis solījumu, ka nekas tamlidzīgs vairs neatkārtosies vismaz līdz ceturkšņa beigām, priekšnieks vēl atcerējās pamācošu gadījumu no savām darba gaitām. Sen alpaka!, puikas gados, viņš bijis nolīgts par ganu pie ellīgi punklīga saimnieka. Reiz kādu nakti novēzojis ar

kaimiņu ganu. No rīta nevarējis tikt augšā. Govis izdzinis slūdu vēlāk nekā parasti. Vakarā saimnieks neko nav teicis, tikai aizrāvis puiku aiz kūtsstūra, licis viņam novilkt bikses un noslānījis ar svaigu bērza žagaru. Par katru minūti — sitiens. Sēžamvieta vēl tagad, pēc daudziem, dandziem gadīem, to notikumu atceroties, karstot.

Cehā atgriezies īsi pirms pusdienlaika. Pie manas vīrpus brigadieris bija pielicis citu, bet pats nez kur aizgājis. Gaidīdams brigadieri, nostāstījos līdz darba laika beigām. Kad gāju uz ģērbtuvi, saskrējos ar viņu krūtīs. Brigadieris uzmeta acis pulkstenim un norūca, ka sprediķi man lasīšot nākamajā rīdā. Lai tikai nenokavējot!

Morāle: iekams nokavē darbdiēnas sākumu, labi apdomā, cik milzīgi laika zudumi var rasties tavam uzņēmumam sakarā ar tevis audzināšanu!

Bez vārdiem.

I. Melgatts

JOGA

Pavasari Velga teica Gvidim:

— Vecit, šovasar mēs nevienu istabiņu neizdosim!

Gvidis diezgan neritmiski šūpoja galvu, un to varēja uztvert visādi — ne tikai kā piekrišanu un ne tikai kā šaubas. Gvidis pazina savu sievu. Tas ir labi, ka mēs pazīstam savus tuvākos, bet reizēm šī pazīšana laupa mums dzīvē tik nepieciešamās ilūzijas. Gvidis bija gandrīz pārliecināts, ka viņa mīļā sieva runā no sirds, bet viņš zināja arī, ka cilvēka prāts ir mainīgs un pie reizes rosīgi grozās līdz ikdienas konjunktūras vējam. Mazajā milīgajā zvejniekiemā bija klusu un labi, kamēr pelēkajos rudņos, baltajās ziemās un palotajos pavasaros zvejniekiem ļāva dzīvot vieniem pašiem. Bet, tikko uzpūta siltāki vēji un debesis sāka vilkt svītras gājputnu kāši, ciemu sāka apmeklēt visādi pilsētnieki, viņi nenosmādēja nevienu māju, griezās iekšā katrā un, makus no kabatām vai somām izvilkuši, spieda ciemniekiem sauļā rokasnaudu. Pieredzējušākie ļabi zināja taksī, kāda nākas par saulainu dzīvojamo istabu ar visu televizoru, par saimnieku guļamistabu (bez pašiem saimniekiem, protams) vai verandu, un, ja viņi apmierinājās ar saimniecības ēkas piebūvi (tāpēc ka saimniece lieliski žāvēja lučus), tad par visu to tika maksāta samērā cieta cena. Gadījās arī zaļknābji, kurus grēks būtu bijis palaist nepaplūcinātus. Un tāpēc pirmajā vasarā viņus arī plucināja, un zaļknābji cieta un neteica ne vārda, bet citu gadu viņi jau bija apguvuši vasarniecības ābeci un vairs nebija ap pirkstu tināmi. Tās bija aizrautīgas, pat azartiskas dienas, kas tad nāca pāri zvejniekiemam, un to vairs nekādi nevarēja saukt par klusu un dieva pamestu. Sievas negribot sāka sacensties savā starpā — par inteligentākajiem vai arī naivākajiem vasarniekiem; bodē viņas pārsprīda jaunumus un savas veiksmes. Vai Velga spēs noturēties šo kaislību mutuļainajā straumē? Gvidis nebija par to pārliecināts, tāpēc viņš neritmiski šūpoja galvu un vērās savā mīļajā Velgā bez klīnscietās ticības viņas vārdiem.

— Ko tu grozi to galvu? — Velga uztraucās. Kad cilvēks nav līdz galam drošs par savu vārdu atbilstību darbiem, viņš mēdz būt

arī viegli satraucams. — Man līdz kaklam apnikuši tie vasarnieku bērni, visus zirņus viņi izlasa, burkānus izrausta... Kaķim pērnvasar ūsas apgrieza. Alceries?

Gvidis alcerējās. Viņu bezūsainais Minka labu laiku bija visa ciema apbrīnas objekts. Tiesa, vasarnieku papus iekauslīja savu puiku, bet no tā Minkam ūsas ātrāk neatauga. Visu vasaru runcis likās staigājam apkārt ar pašnāvības domām galvā. Arī peles nekā, Gvidis pats dabūja likt lamatas. Tās nebija priedīgas atmiņas.

— Jā, — viņš piekrita. — Bet ja gadās tāds dzērājs kā kaimiņu Edim?

Velga pat noskurinājās. Kaimiņu Eda vasarnieks bija valrāku ciemnieču kopīgās bēdas. Viņu vīri meta, nu jā, meta. Kāpēc lai viņi neiemestu; ja paši nostrādājās kā lūki un paši nopelnīja? Bet Eda vasarnieks sita visus pušu, visus kopā tas sita pušu! Viņa slāpes šķīta neremdināmas; pieveicis savu saimnieku, kas palika, slīklainām acīm raugoties sienā un gaidot sievas nesaudzīgo kritiku, šis nelietis ne vasarnieks devās meklēt jaunus upurus un īsā laikā apdzēra pusi ciema veču. Licki pieminēt, ka viņš to darīja par veču naudu. Briesmas, ja te tāds atkal uzrastos!

— Nu redzi, — Velga atsāka; viņa bija pati izlīdzinātība un maigums. — Tāpēc es saku: neviena vasarnieka, kaut viņi mums zelta kalnus solītu!

— Kur tad šie ņems, — Gvidis prātīgi piebilda.

— Es pati gribu gulēt savā guļamistabā un sēdēt pie sava televīzora, — Velga noteikti turpināja. — Un Minkam tik smukas ūsas ataugušas, — viņa piemēlināja nedaudz raudulīgi.

Un tā tas rādījās palikt.

Un tā tas tomēr nepalika, jo...

Nu jā. Velga nemaz nebija tā gribējusi. Bet, kad Millija, viņas skolas biedrene un jaunības gadu konkurente pa puīšu līniju, bija nozvejojusi gandrīz akadēmiķa ģimeni, divus aizkustinošus vecīšus, par kuriem bija skaidrs, ka tie jau nu nekaucinās tranzistorus, neraus burkānus un nevedis mājās aurojošus ciemiņu barus... To nūdien varēja saukt par lielo laimestu, un Millija to tā arī nosauca. Ciema veikālā viņa grozījās kā pāvene un tikai stāstīja par saviem akadē-

miķiem; cik tā sieva esot simpātiska, un kā viņi nemaz neesot par cenu plēsušies. Lai gan Millija bija pazīstama nagu maucēja. Tai velna mātei ir laimējies, Velga domāja, mērot saviem slaidajiem soļiem attālumu no bodes līdz mājām. Debesis trillināja cīruļi, un ievas mēģināja zledēt, bet Velgai sirds bija tik smaga, tik smaga. Taču šai visnotaļ kritiskajā brīdī liktenis nopurināja savu sirmo bārdu un sūlija pie noskumušās Velgas savus vēstniekus, un tie bija divi potenciāli vasarnieki, viens pavecāks onkulis, kas jau pa gabalu izskatījās pēc nekaitīga inteliģenta, un viņa pajaunākā sieva, kura savukārt neizskatījās tāda, ka varētu Velgai viņas Gvidi nokantēt. Velga, proti, mēdza šim apstāklim pievērst ļoti nopietnu uzmanību: Gvidis viņai līdz šim laikam gan

bija saglabājis, citu sieviešu neapgrābāts, bet kas to uz priekšu varēja zināt, vīrieši ir un paliek nelāgs deficīts. Aizpērn, piemēram, kaimiņu ciemā kāda jauna izpūrusi dzejniece bija nogrābusi vienu no ciema labākajiem (un arī smukākajiem) zvejniekiem. Ko viņa ar to pēc tam darīja, tas Velgai nebija zināms, bet prom šis lāga puisis bija, un tad ej nu ķer vēju laukā. Tāpēc Velga it labvēlīgi noskalijās uz abiem saviem vasarniekiem, redzams, ka pavecais vīrs jau nu neatstās bez uzraudzības savu pajauno sievu. Un vai tad vajadzības brīdī Velgai pašai arī nebija acis pierē? Tā lieta bija droša, Velga sīta sauja un deva apaju jāvārdiņu, un viņu guļamistaba uz laiku pārgāja inteliģentā pāra lietošanā. Un pēcpusdienā Velga bija izdevusi viesistabu ar visu televizoru otram simpātiskam pārim, tie bija dakteri, — un kuram cilvēkam šoslaikus nevajag daktera padoma? Velga nepavisam nejutās vainīga ne savās, ne arī kādu citu acīs, tāpēc viņu nepatīkami pārstei-

dza vīra mocekligā nopūta, kad viņa tam atreferēja savu veiksmīgi aizvadīto dienu.

— Nu jā, — Gvidis teica, — tad jau atkal būs jālien istabaugšā.

— Citi arī lien, — Velga bargi atteica. — Un priecājas, Vasarās istabaugšās ir ļoti veselīgi. Mūsu senči pa istabaugšām vien dzīvoja.

— Jā, bet senčiem nebija šifera juntu, — Gvidis drūmi teica. — Mūsu istabaugšā var izcepties. Kā es tāds cepts lai staigāju apkārt?

— Nebūs tik traki, — Velga miļi mierināja. — Cik nu tā vasara gara! Un, kad vēl uznāk tādi lieti kā pērn, tad viņi visi pirms laika skrien mājās.

— Uznāks jau tev... — Gvidis vēl vienmēr nebija iepriecināms. Posts ar tādu pesimistisku vīru. Formas pēc Velga viegli uzplīkšņināja Gvidim pa plecu, tas izskatījās miļi un neko nemaksāja.

Un dienas pamazām, kā lām ierasts, gāja uz priekšu, un ciemā sākās gaiša vasarnieku vasara.

Gvidim ar Velgu bija palikusi mazā istabiņa pie vīrluves, bet diviem tā bija par knapu, tāpēc Gvidis rūgtā spītētgrībā tiešām pārvācās uz istabaugšu. Tiesa, ar to viņš ciemā neizpelņijās ne īpašu ievērību, ne arī līdzjūtību, tādi istabaugšās un šķūnīšos dzīvojoši saimnieki nebija nekāds retums. Protams, sezonas laikā.

Gvida un Velgas vasarnieki pa to laiku miļi un salicīgi mīlinājās viņiem ierādītajās telpās. Velga čakli žāvēja lučus un, kad luči negadījās, reņģes un pusbalsi, bet dažreiz arī visā balsī lamāja Gvidi:

— Slinkuma maiss, lučus nevīžo sagādāt!

— Bet kad mūsu brigāde viņus neķer!

— Tad ej pie tiem, kuri ķer.

— Tie žāvē paši, — Gvidis bēdīgs atteica.

Tiešām — žāvēja vai viss ciems, un visi vasarnieki staigāja luču taukos spīdigām mutēm. Velgas mītnieki šai ziņā nebija izņēmums. Izņēmums bija Gvidis: viņam lučus nedeva. Kāpēc vīru barot ar lučiem, ja tev par tiem maksā naudu? Un vīram taču

naudu neprasīsi — ak nedienas! — nav pieņemts. Un Gvidis bija tik neizdarīgs! Brīnums, kā viņš savā laikā Velgu dabūjis. Tiesa gan, tie, kas Velgu pazina, tādu jautājumu neuzdeva, te lieta par daudz skaidra. Ņēmēja un darītāja kopš laikiem bijusi Velga; kad viņa ko ieņēma galvā, tas tur arī palika, kamēr Velgas kārtējā iecere nebija realizējusies. Un, tā kā Gvidis kādreiz arī bija bijis Velgas ieceru skaitā, tad... Nu, tad viss kļūst saprotams. Un viņa tagad urdīja savu mīļo zvejnieku, jo par lučiem maksāja krietni vairāk nekā par reņģēm. Bet Gvidis kļuva drūms. Katrs kļūst drūms, ja viņam neļauj dzīvot. Gvidis sāka apmeklēt ciema bundulīti un dzert tur alu un reizēm ko citu arī. Alus, protams, dārgi nemaksā, bet sievietēm pret to tāpat ir iebildumi. Arī Velgai. Un nu viņa sunīja vīru ne tikai par lučiem. Gvidis klausījās, taču mājās viņš tik un tā nesa reņģes. Tā nebija pārāk saulaina ģimenes dzīve. Ko darīsi?

Tātad: kad Gvidis skuma, viņš vakaros gāja uz bundulīti. Tā bija tāda īpaša, arī ciliem zvejniekiem saprotama dialektika. No Velgas puses dialektikas visvarenība izpaudās tādējādi, ka, vairākus vakarus nogaidījusi un vakariņas sillas turējusi, viņa pirmajā laikā vairs negaidīja, atstāja tikai vakariņas, bet tad kādu reizi neatstāja arī vakariņas. Pēc Velgas domām, vakariņas nenācās vīriem, kuri atgriežas naktī piesūkušies kā odi.

Kad Gvidis tai vakarā ilgāku laiku bija grāvējies pa tukšiem traukiem, viņš beidzot saprata, ka kritis nežēlastībā. Nebija grūti izsecināt sakarību: vasarnieki — luči — bundulītis — tukšs vēders. Tātad izrietēja, ka pie tukšā vēdera vainojami vasarnieki, tāpēc viņus vajag nīst visiem dvēseles spēkiem. Gvidis tā nedarīja. Viņš bija lēnas dabas cilvēks, un tādi nestaigā apkārt, zobus griezdami un baltas acis savējiem un svešiem rādīdami. Gvidis rāpās uz Istabaugšas, jo laukā bija sācis liet. Varbūt tieši tāpēc viņš rāpās augšā un nedomāja par tālākiem meklējumu ceļiem. Pirms aizmigšanas Gvidis atcerējās vakarus, kad savā pašā virtuvē bija baudījis visādus labumus. Ak, nekā nav mūžīgs, Gvidis domāja. Viņš aizmīga un sapnī redzēja lučus.

Bet, no rīta mostoties, viņš vairs nejutās tik omnīgi. Viņam grībējās ēst, un viņš nezināja, vai vakarvakara aizliegums nav attiecināms arī

uz brokastīm. Viņš apsēdās lūkā un skatījās lejā pagalmā, kur bija redzama lietus rasa un viens vasarnieks, tas pavecais inteliģents, viņa pajaunā sieva laikam vēl gulēja, nu jā, bija jau arī vēl agrs. Vasarnieks pie akas apskalojās, visai taupīgi lietodams ūdeni, viņš nēma to plaukstās un tad plaukstu saturu izzieda pa visu seju. Gvidis skatījās. Tā noteikti bija inteliģenta mazgāšanās, to viņš saprata. Toties viņš vairs lāgā nespāra tālāko. Proti, vasarnieks piegāja pie šķūnīša sienas, tustnīdams kūņojās un beidzot — nūdien — visai neveikli nostājās uz galvas. Gvidis aizturēja elpu, vienlaikus sagatavodamies gāzties lejā no savas istabaugšas, ja tas izrādītos vajadzīgs. Tiešām — Gvidim pašam jau arī bija sācis likties, ka sieva vasarniekam tomēr par jaunu. Un tīri smuka viņa arī bija.

Vasarnieks stāvēja uz galvas, un ģimīs viņam metās bīstami sarkans.

— Eil — Gvidis uzsauca. Grūti bija pateikt, vai vasarnieks uz viņu paskatījās vai ne: šādā stāvoklī grūti noķert cilvēka skatienu. Bet vismaz pēc brīža viņš nostājās uz kājām un tikai smagi elpoja.

— Vai jums, saimniek, kaut ko vajadzēja? — viņš apjautājās.

— Nē, — Gvidis teica, — nē, jā, tas ir, es gribēju...

Viņš notrausās lejā pa redelēm. Vasarnieks pa to laiku bija aptu-pies kaut kādā izcili jocīgā pozā un tik briesmīgi ierāvis vēderu uz iekšu, ka žēl bija skatīties. Gvidis tomēr skatījās, skatījās un tad beidzot teica:

— Kāpēc jūs tā darāt? Vai jums kas kaiš?

— Es to daru tāpēc, lai man nekas nekaitētu, — vasarnieks pamācīgi atbildēja. — Un to sauc par jogu. Vai jūs lasāt «Veselibu»?

— Visiem vajag lasīt «Veselibu», — viņš izdzirda balsi, kas skānēja no alžinugures, un no citurienes taj nemaz nebija iespējams

skanēt, jo ārsts, kas runāja, arī bija no aizmugures pienācis. — Joga ir ļoti laba lieta, es arī ar to nodarbojos.

Abi inteligenti vēriģi noskatīja vienīgo zvejnieku šķiras pārstāvi, pēc tam ārsts sacīja:

— Un jums arī vajadzētu nodarboties ar jogu.

— Es labāk ne, — Gvidis kautriģi atteica. — Man tāpat daudz darba.

— To jūs darīsīt savai veselībai par labu, — ārsts nopietni paskaidroja. — Mēs visi pārāk maz vēribas veltījam savai veselībai. No tā ceļas bezgalīga nelaimju rinda. Sadrživē...

— Vai arī sadživē? — Gvidis pajautāja.

— Protams, — iejaucās otrs vasarnieks, tas, kas nebija ārsts, — Un turklāt tas ir tik vienkārši. Tikai gribasspēku... Jums taču ir gribasspēks?

Gvidis klusēja. Viņš isti nezināja, un melot viņam lāģā negribējās.

— Arī gribasspēku var audzināt, — ārsts viņu mierināja.

— Man liekas, es nevaru, — Gvidis bēdājās. — Jau skolas gados, kad es vienam sadevu pa pakausi, man pēc tam bija sirdsapziņas pārmetumi! Un tagad...

— Kauties nevajag, — otrais joglists pamācīja.

— Kādreiz vajag, — Gvidis nepiekrīta. — Un vispār... kaut jūs zinātul Sieva man pa galvu danco. Mājās viņa mani negaida. Un vakar pat ēdlienu nebija atstājusi.

Abi irnieki saskatījās. Arī viņiem bunduliģa pastāvēģšana nebija nekāds noslēpums. Te bija īstais brīdis pamācīģam vārdam... bet viņiem abiem Gvida bija vīriģķīģi žēl. Tāpēc viņi klusēdami aizsteidzās un atgriezās ar dažādlem ēdamā krāģumiem, to vidū goda vietu ieģēma žāvēti luģi. Gvidis atcerējās savas drāmas pirmcēloni, un acīs viņam saskrēja asaras. Ārsts laikam bija pārprātis asaru lemeslu, viņģ aizskrēja otrreiz un atnesa mazu karafili.

— Tas tā, un pagīrām, — viņģ neveikli teica, un Gvidis apvaģcējās, vai tad dakterim arī esot. Dakteris teica — viņam neesot vis, karafili viņģ nesot Gvidim. Gvidis gluģi atplauka. Abi irnieki bija tik jauki un miģīgi, un Gvidis pirmām kārtām iedzēra uz viņu vese-

libu. Apēdis trešo lucl (negadās jau tā manta nabaga zvejniekam katru dienu uz galdal), Gvidis aizkustināts teica:

— Labi, ja jūs gribat, es mācišos to vingrošanu. Bērībā es pratu stāvēt uz galvas. Nekā briesmīga tur nevar būt. Bet šodien gan nevajag uzreiz, šodien man tāda kā pliekanāka dūša.

Abi labvēji piekrita, ka šodien tiešām nevajagot, un nolēma sākt ar kaut ko vienkāršāku. Turpat pagalmā, kur no suņu kumelītēm vēl nebija nožuvusi rasa, viņi sāka Gvidi apmācīt jogā, un Gvidis stenēdams pūlējās, viņam bija grūti, bet viņš centās saviem vasarniekiem par prieku.

Kad Velga nedaudz nokavējusies iznāca slaukt govi, viņa ieraudzīja vīru kopā ar saviem vasaras viesiem tupam uz sakrustotām kājām un dziļdomīgi raugāties kaut kur tālumā. Velga bija aukstasinīga sieva, bet tagad viņa apstulba.

— Ko jūs tur darāt? — viņa iebūrās. — Ko tu dari? — viņa pārlaboja sevi. Ja Irniekl godīgi pilda savas finansiālās saistības, mājas saimniecei nav pamata kontrolēt viņu rīcību.

— Es nodarbojos ar jogu, — Gvidis paskaidroja, kad atkal bija leņēmis kaut cik normālu stāvokli.

— Ko? — Velga jautāja neparasti klusu.

— Joga, — Gvidis atkārtoja. — Ļoti veselīgi, es jau tagad jūtos pavisam cits cilvēks. Tev arī vajadzētu, — viņš laipni piedāvāja.

Velga skatījās. Viņa bija nobažījusies. Un tad viņa kautrīgi apvaicājās, vai Gvidis negribot ēst, Viņa vakar tīri nejauši esot atstājusī vīru bez vakariņām...

— Ak nē, — Gvidis teica un ar plašu žestu parādīja uz mielasta atliekām. Tur bija pustukša jauka karafite un arī luču galvas.

Luču galvas, kā zināms, nav nekādas gorgonu galvas, taču šoreiz to izskats iedarbojās uz Velgu tieši tā. Viņa sastinga, un viņas lūpas šukstēja kaut ko nesaprotamu. Gvidis apburīgi pasmaidīja un atsāka

nodarbības, un viņam liksmī palīdzēja arī viņa sabiedriskie treneri. Tas bija mīļš skats, kādu varēja vērot Gvida mājas pagalmā — no censonā piepūstajiem valģiem dāvoja veselība un gaišas nākotnes perspektīvas. Velga noliektu galvu iegāja kūlī, un tur viņa sāka šņukstēt.

Kad Gvidis, sievas saukts, pēc laiciņa iegriezās virtuvē, uz galda viņš ieraudzīja šķīvi ar svaigi kūpinātiem lučiem. Gvidis gribēja sacīt, ka viņa ciema zvejnieki vakar nav gājuši uz lučiem, bet tad iedomājās, ka kaimiņu ciemos, par spīti, varbūt ir. Un, pat ja tas būtu noticis aiz trim ciemiem, kas Gvidim daļasi Viņš uzlika sev uz šķīva ceturto — pašu dūšīgāko. Velga atļaisīja ledusskapi un izņēma pudeli alus.

— Es gan tā kā negribētu, — Gvidis apdomīgi sacīja, ar patīku aplūkodams norasojušo pudeli. — Zini, pēc tās jogas es jutos pavisam cits cilvēks.

Velga skatījās. Cits cilvēks, viņa šaubīgi domāja, cits cilvēks, tas taču ir gandrīz tas pats, kas svešs cilvēks. Viņa nevēlējās svešu cilvēku savā mājā. Vilks sažina, ko tāds svešs cilvēks varētu darīt Labi, pieņemsim, viņš neies uz bundulīti. Bet varbūt viņš ies pavisam kur citur. Nē, Velga stingri nolēma. Viņa pavērās vīram acīs, un viņas skatienā Gvidis lasīja maigu lūgumu.

— Svaigs alinš, — viņa teica ļoti laipni. — Iedzer man par prieku. Un tev nemaz nevajag kļūt citam cilvēkam, arī tāpat tu esi ļoti labs.

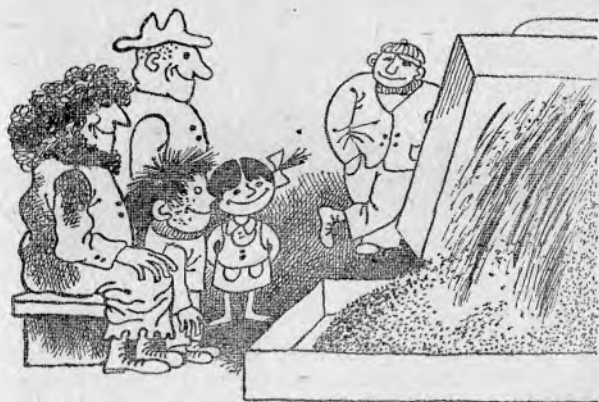
Gvidis šķita klausāmies kā svešas valodas tekstā, bet beidzot viņš likās sapratis. Un viņš iedzēra un garī izstiepa kājas zem galda.

— To jogu es tomēr turpināšu. Katru rītu.

— Bet ko kaimiņi sacīs? — Velga bikli iejautājās.

— Lai viņi saka, ko grib, — Gvidis atļāva un ķērās pie otrā luča; tāpat šorīt tas viņam bija jau piektais. Lucis ir garšīga zivs. — Man tā joga patīk — saproti?

Velga nodūra acis, tajās, proti, draudēja ielāstot dažas asaras. Viņa noteikti sacīja pati sev: nē, nākamgad vairs nekādus Irniekus! Nekādus un nepavisam. Ar Irniekiem tu nekad nevari zināt, no kuras puses tev uzglūn melna nelaime. Melna un pilnīgi negaidīta nelaime.

Bez vārdiem.

T. Sergijenko

— Šodien meistars šūt nekā neņem, šodien viņš tikai lāpās.
G. Bērziņš

— Un jūs gribat iestāstīt man, pēc amata vīriešu frizierim, ka es neprotu apdzīt?!
G. Bērziņš

SAVĒJIE SAPRATĪS

Mūsu kolektīvs brauca uz šefības kolhozu gatavot ganāmpulkam ziemei slotiņas.

Jutāmies omulīgi. Darbs mums patika. Vīri ierādītajā kārkļājā darbojās ar cirvjiem. Sievietes sēja.

Sabiedrību jau no paša sākuma uzjautrināja Kātiņš. Viņam kā visai spējīgam pašdarbības teātra aktierim varen padevās govš māvienu atdarināšana. Mēs bijām sajūsmā. Kātiņš iekārtojās kārkļu pudura otrā pusē, cirta lapotni, ka blikšķēja vien, un brīdi pa brīdim sulīgi lemāvās: mū-ū-ū!

Sievietes smējās. Vīri lietišķi vērtēja: ja Rīgas kinostudijai vajadzētu govš balsi aiz kadra, mūsu Kātiņš būtu nepārspējams. Tādās brīžos taču ne katreiz ir lietderīgi atraut brūnaļu no piena ražošanas uzdevumiem.

Klātpienākušais kolhoza brigadieris gan apjautājās:

— Ko tas vīrs tur mauj?

— Izmēģina balsi skatuvei, — mēs paskaidrojām. — Viņam tas iekšēji nepieciešams.

Brigadieris atmeta ar roku un aizgāja.

Pēc tam, līdzko Kātiņš padeva balsi, mēs kori atsaucāmies:

— Savējie sapratīs!

Bet vienubrīd ap pēcpusdienu sievietes atpāpās:

— Nez ko tas Kātiņš pieklusis?

Patiesi. Kātiņu nedzirdēja.

— Mū-ū, — mēs uzsaucām. — Kā-ti-īņ!

— Mū, — Kātiņš uzreiz braši nomāvās.

— Nez cik slotiņu sasējis? — kļuvām ziņkārīgi. Pašķīrām jau krītni izretinātos krūmus, un... otrā pusē, ragus piešķiebusi, stāvēja liela, brūna govš. No Kātiņa nebija ne miņas.

Kad otrā dienā gribējām sarīkot biedru tiesu par kollektīva uzticības ļaunprātīgu izmantošanu, Kātiņš, kautri nolaidis acis, teica:

— Cerēju, savējie sapratīs...

Nu, ko tu savējiem padarīsi?

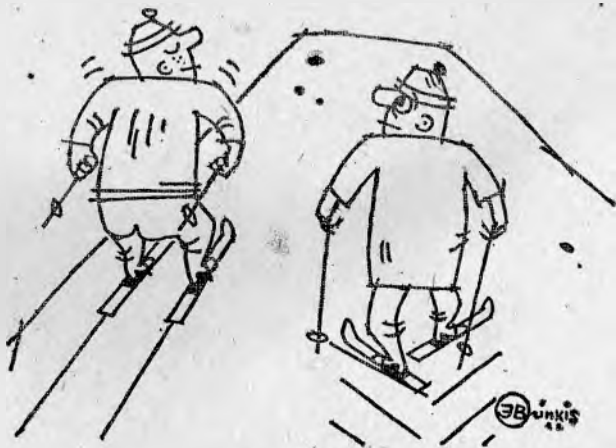

dadža autori

PAR J. BRINĶI

Savās karikatūrās cenšas izsmiet cilvēku trūkumus tik neuzkrietoši un nemanāmi, ka bieži vien visvairāk par tiem smejas paši trūkumu īpašnieki.

Bez vārdiem.

J. Brinkis

C. MELAMEDS

RAUDULE

Tēvocis un tante Anna,
Kaimiņi un paps ar mammu
Skandina man kalru dien,
Skandina man vienu vienu:

— Kāda gan tu raudule,
Pīkstule un gaudule,
Čīkstule un naudule!
Lielākā no raudātājām
Un vēl maisies te pa kājām.
Gribi atrast «Dadzī» vietu,
Lai par tevi cifi smiešu? —

Nu ir laiks vēl skalāk spiegt,
Jā — un kas man to var liegt?
... Mani aizveda pie ārsta,
Bet man raudiens muti vārsta,
Asaras uz grīdas līst,
Drīz bezmaz vai ezers īsts.
Kālab tā, man nav ne jausmas,
Tikai līst — nu, tīrās šausmas!
Prātā nav man domas citas,
Tikai līst un līst bez mitas.
Ārsts no Aikāsāpu dzimtas
Nelika nemaz man rimties,
Tikai teica:
— Kuru gadu
Meklējam jau ūdensvadu.
Prieks būs vejas mazgātājai,
Tantiņai ar kājām vājai,
Raudi tālāk, te ir bloda,
Būsi caurule uz godal —
Man uz raudāšanu nags,
Tomēr darbs šis — pārāk smags,
Pieliek man šo ciešanu,
Labāk sākuš smiešanu!
Nebūšu vairs raudule,
Čīkstule un gaudule!

...Neraudu jau trešo dienu,
Tagad zinu tikai vienu —
Smejot, vakars nāk vai rīts,
Tā, ka mājās sienas trīc.
Taču atkal vairs nav labi,
Paps ar mammu rūc jau abi:
— Vai tev būs reiz mute cieš? —
Tā, lūk, man pa dzīvi iet.
Kā lai cilvēks dzīvot māk?
Atkal...

faisni raudiens nāk.

Atdz. H. Heisters

Bez vārdiem.

E. Valters «Pikker», Tallina

SMALKI CILVĒKI

MinisķeĶs bez starpbrīžiem

Darbojas:

Pircējs — simpātisks vīrietis

Pārdevēja — vēl simpātiskāka sieviete

Pircējs. Labdien!

Pārdevēja. Labdien!

Pircējs. Es... ē... gribētu... Kā to labāk pateikt... Jā... draugi un paziņas man teica, ka pie jums viss esot uz lefes un nekā zem tās.

Pārdevēja. Patikami dzirdēt.

Pircējs. Es arī tā domāju... Bet... Kā to labāk pateikt...

Pārdevēja. Lūdzu!

Pircējs. Drīzumā manai sievai tāda apaļa jubileja, un tāpēc es...

Pārdevēja. Lūdzu!

Pircējs. Varbūt jūs varētu man parādīt...

Pārdevēja. Lūdzu, lūdzu! Tas ir mans pienākums.

Pircējs. Es vēlētos iegādāties... Mana sieva par to sapņo jau veselu mēnesi...

Pārdevēja. Par ko viņa sapņo?

Pircējs. Saprotiet, manai sievai nāk virsū apaļa jubileja, un viņa...

Pārdevēja. Es saprotu.

Pircējs. Tātad — vai drīkstu cerēt? Ja ne šodien, tad varbūt pēc pāris dienām?

Pārdevēja. Ar cerēšanu gan kā ir, tā ir...

Pircējs. Kāpēc?

Pārdevēja. Tāpēc, ka pašlaik nav un nav zināms, kad būs...
Pircējs. Jūs mani satricat. Manai sievai ir apaļa jubileja, un viņa tā... Viņa tik ļoti...

Pārdevēja. Zinu, zinu... Bet ko es varu...

Pircējs. Pilnīgi pareizi, jūs varat visu. Piemēram, pateikt, vai pie jums būs iespējams dabūt...

Pārdevēja. Grūti apsoliť...

Pircējs. Kāpēc grūti? Es jums, kā to labāk pateikt, par jūsu pretimnākšanu savukārt arī nākšu pretī...

Pārdevēja. Jūs esat brīnišķīgs cilvēks! Tātad, ko jūs, lūdzu, vēlētos?

Pircējs. Es jau ne, mana sieva...

Pārdevēja. Aha, tad viss ir skaidrs. Lūdzu, lūdzu!

Pircējs. Paldies! Jūs mani ļoti iepriecinājāt!

Pārdevēja. Starp citu, runājot par to jūsu pretimnākšanu...

Pircējs. Jūs nedrīkstat apvainoties! Mani paziņas un draugi tieši lēteica...

Pārdevēja. Es saprotu. Ja nu vienīgi kādu suvenīru...

Pircējs. Kāda runa! Protams, kārtīgu suvenīru!

Pārdevēja. Tas būs brīnišķīgi. Bet man ir viens lūgums...

Pircējs. Lūdzu! Esmu gatavs pakalpot!

Pārdevēja. Ja nu jūs tiešām gribat ko dāvināt...

Pircējs. Ļoti gribu.

Pārdevēja. Tad esiet tik laipns, tikai ne konfekšu kastīti...

Pircējs. Skaidrs.

Pārdevēja. Un smaržas arī ne...

Pircējs. Skaidrs.

Pārdevēja. To man jau tāpat pilna māja. Negribas ar niekiem krāmēties.

Pircējs. Tātad nepieciešams vismaz...

Pārdevēja. Cik jūs esat atjautīgs! Ķaut visi pircēji būtu tik smalki, Un, lūdzu, neaizmirstiet, ka gaidu jūs jau rīt. Uz redzēšanos!

Pircējs. Uz redzēšanos! Skūpstu rociņu, cienītā! Uz redzēšanos!

VALDIS ARTAVS

NERAKSTĪTS LIKUMS

Pie mums jau sen ir modē
Tāds likums nerakstīts:
Ko nepaņemi šodien,
To nedabūsi rīt!
Un fantiņas kā vārnas
Uz apelsīniem krīt;
Skrien veči tā kā odi,
Kur pievests šnabulīts;
Kā žņaudzējčūskas meitas
Ap kaklu puīšiem krīt, —
Ko nepaņemi šodien,
To nedabūsi rīt!

Bez vārdiem.

E. Ošs

LAIMONIS VÄCZEMNIEKS

ČETRAS ANTIODAS DABAI

Kokam

Vai tad tur ir jāaug kokam,
Kur mēs bedrī rokam?
Tāpēc lai rok roka
Apakšā zem koka!
Gods un slava kokam!
Jā, nūdien, — pa jokam!

Upei

Ak, tik muļķīgi un glupi
Neapraudiet upi!
Tik daudz naftas upēs, —
Kurš dēļ upes tupēs?
Domājot par upi,
Norij krupī!

Dūmiem

Jods par birzīšām un krūmiem!
Dodiet ceļu dūmiem!
Sodrēji un dūmi
Aizņem lielu rūmi.
Kāpj pret sauli dūmi, —
Neesiet tik drūmi!

Puķei

Katru ziedīņu un puķi
Kārojām kā jaunu skuķi.
Paliek dvēselē no puķes
Tikai kāfīni un suķes.
Kurš vairs šodien bauda puķi
Tik ar acīm vien un snuķi?

Bez vārdiem.

M. Ramana

— Pirmais man rāda stundas, otrs — minūtes, trešais — sekundes.

D. Breiķis

— Seit tu neesi nekads ķeizars, bet nekur nederīgs vecs ķāms!

D. Breiķis

Bez vārdiem.

E. Rusmanis

A. DZIRNIS

PIE ĀLIŅA

Ješka ar garu kārīti bakslija āliņģi, pārējie vīri, aizturējuši elpu, skatījās, kā viņš rikojas. Pūta ass, stindzinošs vējš, taču vīri likās to pat nemanām.

— Iri! — Jēkabs beidzot iesaucās. — Lūk, šeit!

Vīri sarosījās.

— Pieturi ar koku, lai straume neaiznes! — Zanis satraukts plā-tīja rokas.

— Varbūt izsauksim ūdenslidēju? — Kaspars ierosināja. — Viņš izvilks katrā ziņā.

— Kur tu viņu rausi, to ūdenslidēju! — Aloīzs norūca. — Tag jau labāk sadabūt sūkni un izpumpēt šo peļķi sausu!

— Vīri, — Zanis iesaucās, — mums ir tikai viena iespēja, kādam ir jālien pakal!

— Un tas, protams, būsi tu, kas lidisi! — Jēkabs zobgaļīgi iesmējās.

— Kāpēc uzreiz es? — Zanis nodrebīnājās. — Vilksim lozi, kam kritīs, tas arī lidisi!

Pēc dedzīgiem strīdiem priekšlikumu pieņēma — katrs cerēja, ka viņam šā vai tā izdosies no ledainās peldes izvairīties.

Un tiešām — visiem laimējās, aplauzto sērkokociņu izvilka Ješka. Viņš pavērās āliņģī, kurā peldēja sīki ledus gabaliņi, un nodrobinājās.

Pie āliņģa pienāca večuks, pavērās uz vīriem, noņēma cepuri un līdzjūtīgi apvainājās:

— Kas te — kāds noslīcis, vai?

— Noslīka gan. — Kaspars bēdīgi sacīja, — pusstops... Izšļuka no kabatas un aizgāja pa burbuli kā visparastākais rūgušpiens.

— Šito neražul — večuks nošūpoja galvu. — No visas sirds jūtu līdzī.

— Jūti līdzī viņam, — Zanis pamāja uz Ješkas pusi, — skatles, viņš, nabadziņš, tūlīt kāps pakaļ.

Taču Ješka nesteidzās. Kaut arī liktenis šoreiz viņam bija pagriezis muguru, viņš nezaudēja cerības izķepuroties no ķezas.

— Kāpēc tad uzreiz jākāpj āliņģī, — viņam beidzot izdevās kaut ko izdomāt, — mēs taču varam kārts galā piesiet spaini, nolaist to dibenā, bet ar otru kārti iemānīt pudeli lekšā!

Lai gan priekšlikums tika uzņemts ļoti atturīgi, pusstopa glābšanas darbi noritēja necerēti sekmīgi — nepagāja ne stundas ceturksnis — un dūņām aplīpusī pudele tika izcelta dienas gaismā.

Draugu sajūsmā nebija robežu. Zanis pat ierosināja ezera krastā uzcelt Ješkam pieminekli. Lai iemūžinātu viņa aso prātu un attapību.

— Rimstieties jūs ar to pieminekli, — vispārējo liksmību negaidot pārtrauca Aloiza ērcīgā balss, — paskatieties labāk, ko tas ķēms te ir izvilcis!

To teikdams, viņš pacēla gaisā no dūņām attīrīto limonādes pudeli ar robotu vāciņu. Pudeli viņš turēja divos pirkstos, kā žurku aiz astes ar tādu pretīgumu, ka vīri nevilus noskurinājās.

— Pag, veči, te kaut kas nav kārtībā, — Kaspars attapās pirmais, — mums bija četri trauki. Liekas — trīs mēs izdzērām. Nu, skaitīsim — te viena tukša pudele mētājas, te otra, te, lūk, trešā. Vīri, meklējiet ceturto — tai jābūt pilnai!

Ceturtais pudele bija parīpojusi zem Jēkaba mugursomas, taču arī tā bija tukša kā papīrgrozā iemesta loterijas biļete.

Sāpīgo triecienu draugi uzņēma, kā jau tas istiem viriem pieklājas, — bez šņukstiem un asarām. Tikai zemu noliektās galvas liecināja, cik ļoti viņi pārdzīvo.

— Nu ko, — Aloizs tomēr nesavaldījās un paspēra vienu no tukšajām pudelēm, ka tā kūleņu kūleņiem aizvirpuļoja pa ezera ledu, — te vairs nav ko darīt, jābrauc mājās!

— Ko t' nu vairs... — pārējie viņam piebalsoja un sāka kravāt maksšerpiederumus.

ANDREJS SKAILIS

ŠAUSMU NAKTS

Netālu no Rīgas centra, lielu piecstāvīgu namu ielenkta, pagalmā stāv drūma mājele. Fasāde mājelei vietām ir apdrupusi un rāda sarkanus kieģeļus, lodziņi aizrestotī, lielās durvis apsistas ar biezu skārdu, un tajās ierīkotas otras — mazākas durtiņas. Cietums — tā ir pirmā doma, kas, mājeli ieraugot, šaujas prātā. Bet vajag pieiet durvīm tuvāk, izlasīt nelielu, nosmulētu plāksnīti, un viss kļūst skaidra. Mājele nav nekāds cietums, tā ir gluži parasta noliktava. Tāda un tāda tresta noliktava № 2.

Kas noliktavā glabājas, par to uz plāksnītes nav teikts ne vārda. Varbūt izbāzti mērkaķi, varbūt naglas, varbūt tualetes papīrs, varbūt... Taču minēt nav nozīmes, jo mēs pie skaidrības tik un tā netiksim. Kāpēc? Tāpēc, ka blakus pirmajai plāksnītei ir vēl otra: «Nepiederošām personām ieeja stingri aizliegta». Ievērojiet — nevīs kaut kā, bet stingri aizliegta!

Un tomēr dažas nepiederošas personas par noliktavu № 2 bija labi informētas. Pat ļoti labi. Šīs personas zināja vietu, kur noliktavā glabājas riepas, kur plauktā nokrauti karburatori, kur atrodas krāsas bundžas, kur motoru blīves, misiņa caurules, filizītes, nepļīstošie stikli un kurā pagraba kaktā ir kabeļu šahta.

Zināšanas par kabeļu šahtu bija visvērtīgākās, jo noliktavas apzinīgajam personālam pat sapnī nerādījās, ka pagrabā ir caurums,

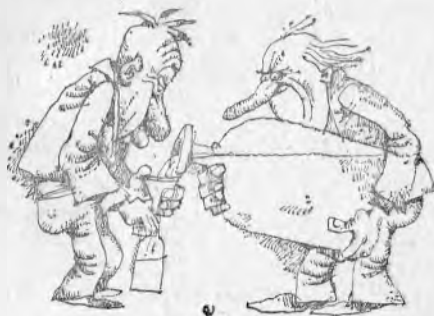
pa kuru nepiederošas personas ar liesākiem rumpīšiem klusā naksnībā no kaimiņu nama pagraba var ielīst noliktavas pagrabā. Tais rība gan, lišana bija saistīta ar stenēšanu un paklusu lādēšanu, bet tas šādās situācijās nav galvenais.

Kā jau katrs sapratis, pēc ielīšanas noliktavas pagrabā nepiederošām personām var rasties kautrīga vēlēšanās iemest vienu actiņu noliktavā, jo cilvēks, kā to zinātnieki pierādījuši, ir ziņkārīgs radījums. Diemžēl actiņu noliktavā var iemest vienīgi ar domkrata palīdzību. Daži varbūt jautās: kā tad tā, vai tiešām no pagraba uz noliktavu nav iespējams iekļūt pa durtiņām vai lūku? Ir iespējams, taču noliktavas veči lūkai parasti uzkrauj akumulatorus. Bet tas nekas, — kad domkrats sāks celt lūku augšā, akumulatori noslidēs sāpus. Galvenais, lai slidēšana notiktu bez lieka trokšņa, jo svešās noliktavās pa naktīm trokšņot nav pieklājīgi.

Nu, un tālāk? Pieņemsim, ka nepiederošā persona vienu actiņu noliktavā iemet. Diemžēl no actiņu iemešanas nevienam lieta labuma nav. Patiešām — ja nevar kādu nieciņu paņemt līdzī par mīļu piemiņu, kāda gan jēga līst pa šahtām un mocīties ar domkratiem?

Ak vai, tikšana pie mīļās piemiņas nieciņiem ir ļoti sarežģīta! Neļaimē tā, ka noliktavās nākusi modē aizraušanās ar signalizācijas ierīcēm. Tiklīdz kāds naktī iebāž noliktavā rociņu, iet vajā apduļļinoša zvanīšana, briesmīga kaukšana un milicijas mašīnas drāžas turp kā apdegušas. Un tomēr... Redziet, lai zvanītu zvani, kauktu sirēnas un drāztos mašīnas, signalizācijas ierīcēm jābūt uzstādītām un ieslēgtām. Ieslēgtām! Bet ieslēgtas tās tiek tikai tad, kad noliktavā neviena nav, kad čaklie darbinieki ir aizgājuši mājās.

Tātad, prātīgi spriežot, naktīs signalizācijai noteikti jābūt ieslēgtai! Pag, pag, nesteigsimies ar secinājumiem. Taisnība, naktīs noliktavās

neviens nestrādā, bet tas nebūt nenozīmē, ka cilvēku tur nav. Piemēram, tajās reizēs, kad 2. noliktavā atved spirtu, čaklie darbinieki savā postenī paliek drusku ilgāk. Dažreiz līdz desmitiem vienpadsmitiem, bet dažreiz līdz nākamajam rītam. Visādi gadās.

Sādās naktīs signalizācija neliek ieslēgt. Paticām — kādēļ gan ieslēgt signalizāciju, ja noliktavā atrodas cilvēki? Nedrīkst aizmirst arī iespēju, ka viens otrs noguris darbinieks tenterēdams var nejauši palaist vajā visu augšminēto zvanišanu, kaukšānu un drāšanās! Ej tad nu skaidrojies, ej tad nu pierādi, ka kļūdities ir cilvēciski. Isi sakot, naktīs pēc spirta atvešanas signalizācija 2. noliktavā ieslēgta netika.

Nejauši sagadījās, ka divas nepiederošas personas zināja arī šo nenozīmīgo sīkumiņu. Viena zinošā persona bija Buška un otra — Pātars. Tiklīdz uz viņiem paskatījās, uzreiz varēja pateikt, ka Pātars par Bušku ir simtreiz gudrāks un inteligentāks. Tāpēc nav jābrīnās, ka Pātaram Bušku allaž nācās mācīt.

Tajā liktenīgajā naktī viņš Buškas saprašānu apgaismoja sevišķi cīlīgi.

— Pats galvenais ir klusums. Mums būs jāšļūc tik klusu kā teelotiem spokiem — saproti?

— Nuka! — Buška bijīgi atbildēja.

— Un tagad mēs iesim uz lūriķi. Tikai nevelcies kā veca lupata, izgāz kuņģi un brien preļ slava!

Brītiņu vēlāk pagalmā pie noliktavas braši pienāca divi vīri, sapīpēja un aizgāja projām. Bet pīpēdami un iedāmi viņi neuzkritoši šķielēja uz noliktavas kantoriša lodziņu, vai tur nespīd gaisma. Jā, gaisma spīdēja, tā tad spirta lakšana bija sākusies. Nu vairs nevarēja kasīt vēderu, nu vajadzēja ķert rikus un kārtīgi ievilkēt elpu. Tas brīdis bija klāt.

Pēc piecām minūtēm Pātars un Buška iegriezās liela, nemīlīga nama kāpnu telpā. No kāpnu telpas viņi tipināja uz pagraba pusi, turklāt tā, lai neviens tos neredzētu. Ja aizdomīgi tēviņi pusnaktī lien svešā pagrabā, tad tiem, kas viņus pamana, rodas slimīga tieksme zvanīt milīcijai. Bet tā būtu gluži vellīga milīcijas traucēšana, jo aizdomīgie tēviņi lielajam un nemīlīgajam namam nekā slihta darīt negribēja. Viņi pieslidēja pie pagraba durvīm, virtuozī atmūļēja slēdeni un

pazuda zem drumajam pagrabam velvēm. Aizdomīgle tēviņt negribēja redzēt ne lāpstas, ne velosipēdus, ne kartupeļus, ne zāptes burciņas, kas pagrabā glabājas. Visām šīm vērtībām viņi žigli aizgāja garām un apstājās pašā tālākajā kaktā, kur, izņemot tumsu, lupatas un peļu smaku, nekā cita nebija.

Vēlīnie pagrabā viesi britiņu tramīgi klausījās, vai kāds nenāk. Absolūts klusums. Nu tad sākam!

Pātars paspidināja kabatas bateriju vienreiz, otrreiz un trešoreiz. Kur, velus, tā kabeļu šahta ir palikusī? Aha, šitē! Bet šaura gan, nolādēti šaura.

— Paklausies, es neesmu tārps! — Buška ievaidējās. — Tādā nekšistā caurumā cilvēks ielīst nevar.

Pātars saprata, ka Buškam bišķi ir bail, un sāka viņu garīgi stiprināt. — Tas, saproti, būs vienkāršāk nekā nospiest uli. Es līdišu pa priekšu, tu mani stumsi no pakājas... Pļukt — un caurī!

Kamēr Buška nurdēja: «Suņa būšanai!» — Pātars saraustīja bikses, kārtīgi nostenējās un sāka spraukties šahtā.

Nē, iesprūšana viņam nedraudēja, toties viņā pusē bija savīestas tukšas kastes. Skaties, kādi negēļi — viņi varēja kastes gliši sakraut pie noliktavas, bet nē, ņēma un salīgoja pagrabā. Pātars sāka ar galvu badīt kastes tālāk. Viņš badīja, badīja, kamēr kaut kas nobrišķēja, kaut kas gāzās — un kastu kalns pazuda tumsā. Nu Pātars varēja izspraukties caurī, apgriezlies un aizsaukt Buškam:

— Padod maisus un lien šurp!

Buška ielīda ar varenu elšanu un lādēšanos.

— Oh, cik riebīgi! Un kā te smird!

Patiesām — pēc rozēm pagrabā nesmaržoja.

Kamēr Buška rādīja gaismu, Pātars zem lūkas mēģināja palīkt domkratu. Grūti būs, apakšā mīksta smilts, nav uz kā istī atbalsīt domkrata kāju...

Laimīgā kārtā lūka pacēlās bez visa domkrata. Smagī gan, heč pacēlās. Tātad virsū ir divi vai trīs akumulatori, ne vairāk. Nu tikāf celsim lēnām, lēnitiņām, tā, lai visas grabažas no lūkas nošļūktu sāpus bez gāšanās un trobeļa.

Kāda laimel — lūka vērās vaļā absolūti klusu. Miļie akumulatoriņi, negāzieties, negāzieties! Tiklīdz Pātars izlīdīs, viņš jūs ņems un nobučos.

Zipsl — noliktavā ielidoja maisi, un maisiem prātīgi sekoja abi viesi. Tumšs gan te bija kā buļļa vēderā. Kaut kur tālu pagalinā aiz mazā, restotā lodziņa spīdēja dīloņslīma spuldzīte, un Pātars pamazītēm sāka šo to saskatīt. Ptaukti, plaukti, visur plaukti bez jēgas. Tuvāko Buška drusku palaustīja. Tur bija šādi tādi zobratīņi un liki draņķīši. Velns ar viņiem, jāpāčēnīda, vai nav kas jēdzīgāks.

Bet vispirms vajadzēja tikt skaidrībā, kur ir kantorītis. Laikam tajā pusē... Aiz plauktiem var redzēt gaišas sviļtras, tātad tur ir aizvērtas durvis. Un aiz durvīm skan tāda kā murmināšana, kā vārīšanās. Dzi, nupat sāk raut vaļā:

Iekš meža bij viens nams,

Viens lustīgs nams, viens poļu nams...

Prātīgi cilādami kedās ieautās kājas, Pātars un Buška virzījās uz priekšu, pa ceļam aptauslīdami plauktos saliktās mantīgas. Tā viņi taustīja, taustīja, kamēr Buška pieķērās grēdā sakrautām tukšām skārda kaurām. Ar lielām šausmām viņš juta, ka grēda lēnītēm, bet nenovēršami sāk svērties. Vienīgais, ko viņš spēja, bija palēkt sāpus un nolamāties. Nākamajā mirklī ausis aizsīta apdullinošs blarkšķis un dārdoņa. No tāda trokšņa pat beigtī miroņi lēktu gaisā, tapēc

Pāters saprata, ka tūlīt būs katastrofa. Viss bija atkarīgs no tā, vai viņi tiks līdz lūkai vai netiks.

Viņi netika. Neredzama spēka triektas, atsprāga kantorīša durvis, un tajās sagraudās četri noguruši vīri, kas stiklainām aciņām skatījās uz Pāteru un Bušku. Tas bija izšķirīgs brīdis, kad sekundes miljondajā vajadzēja izdomāt, ko darīt tālāk. Un Pāters izdomāja.

Vesā mierā, it kā nekas nebūtu noticis, viņš piegāja pie nogurušo vīru bariņa un teica:

— Labs vakariņš! Mēs, ziniat, esam revidenti. Tūlīt pārbaudīsim, kas te īsti noliek.

Viņam par atbildi noskanēja vaidiens.

— Va vells...

Buška lielajā pārbīli nevarēja apjēgt, vai viņš ir nomodā vai viņam vādās. Toties Pāters bija pilnīgi līdzsvarots. Paspēda nogurušajiem vīriem rokas, pabīdīja viņus drusku sānis un iegāja kantorītī. Nogurušie stulbi skatījās viņam nopakaļ. Palicis viens, Buška pārmēta krustu un trīcošām kājām sekoja Pāteram.

Kantorītī izskatījās pavisam jauki. Vienā kantorīša galā stāvēja galds, apkrauts ar materiālu uzskaites kartītēm, stikla traukiem, rupjmaizes gabaliem un desām. Pie galda, nolīcis uz tā galvu, gulēja cilvēks ar mocekļa sejas izteiksmi.

Bet durvis uz pagalmu, kur ir durvis? Kā Pāters ar Bušku lai tīk no šejienes laukā? Cik briesmīgs trieciens — durvju neblīat! Tātad kantorītī var ienākt vienīgi caur nolīktavu, caur lielajām durvīm, bet tās naktīs ir aizslēgtas. Buška smagi nopūtās un paskatījās uz nogurušajiem vīriem.

Vīri, pie galda guļošo mocekli ieskaitot, bija pieci gabali. Viens lāds sakumpis, ar garām rokām kā sniega cilvēkam, otrs pasīks brillainītis, trešais rūsgans un bārdains, ceturtais Intelīgents pīlīk-pauris ar greizi sagrieztu šlipsi.

Pāters nosēdās pie galda, paņēma pudeli un paostīja.

— Man liekas, te iekšā ir alkohols. Darba vietā alkoholu lietot nav atļauts.

Sniega cilvēks noplātīja savas garās rokas un spēcīgi nopūtās.

— Nav atļauts, nav...

No visiem prātīgākais izrādījās tas ar rūsgano bārdeli. Cilīgi pūlēdamies saglabāt līdzsvaru, viņš paķēra divas glāzes, piegāza pilnas un sniedza tās viesiem.

— Mīļi lūdzam pagodināt!

Buška savā dumjībā tūlīt ierāva kārtīgu šķuku un aizrijās. Slep-kavas nolādētie, viņi tok gandrīz šķīstu spirtul!

Kamēr Buška mēģināja atķert elpu, Pātars uz viņu skatījās negantām acīm. Muļķis nelaimīgais, viņš ņems un sacūkos visu būšanu!

— Kā jums, biedri Kalniņ, liekas? — Pātars Buškam oficiālā tonī jautāja. — Tas taču ir alkohols, vai ne?

— Jā... ā... ā... — Buška, asaras slaucīdams, atbildēja.

— Šo apstākli nāksies fiksēt aktā. Starp citu, kāpēc noliktavā atrodas pieci cilvēki? Cik man zināms, šeit strādā tikai divi!

Nogurušie vīri, kā glābību meklēdami, atkal saskatījās.

— Cilvēki ir atnākuši palīgā, — rūsganais pazemīgi skaidroja. — Mums tāds steidzošs darbiņš... Un par to aktu... Vai nevarētu iztikt tāpat? Pasēdētu visi draudzīgā pulciņā...

— Nezinu, nezinu, — Pātars vēsi atbildēja. — Mēs esam ieradusies izpildīt savu pienākumu.

Buška tikmēr skatījās uz kantorīša lodziņu. Vai to nevarētu atraut un izlēkt ārā? Nē, laikam nevarēs vis, lodziņš ir pārāk mazs...

Pātars arī saprata, ka mukšana pa lodziņu nebūs iespējama, tāpēc viņš sāka citu gājieni.

— Par aktu vēl varētu padomāt, bet kārlība tomēr ir jāpārbauda, it īpaši pagalmā pie noliktavas. Mums jāredz, vai ārā nav pamestas materiālas vērtības.

Sie vārdi Bušku ieliksmoja. Saklet, ko gribat, bet Pātars tomēr ir viens nāvīgi gudrs mērkaķis. Ar viņu cilvēks nekad nepazudis, ar viņu pat no elles var izbraukt ārā. O, tikko noliktavas durvis tiks atslēgtas, nodūmēs zeme un Buškas tuvumā vairs nebūs.

Arī rūsganaīs kļuva priecīgs. Vai, cik priecīgs viņš kļuva! Novicināja rokas pa gaisu, it kā neredzamu orķestri diriģēdams, un iedziedājās.

— Momento, tūlīt būs atslēdzina!

Dziedādams viņš aizdejoja pie guļošā mocekļa un sāka viņu purināt.

— Vecais, dod atslēgu! Atslēgu dod, tev sakat!

Moceklis modās ilgi un grūti.

— U... ū... ē... ē...

— Dod atslēgu!

Galū galā viņš pamodās gan, bet visai drūmā garastāvoklī.

— Ir ieradūšies revidenti! — rūsganaīs moceklim iekļiedza ausī un, tuvāk pieliecies, sāka kaut ko cītīgi čukstēt.

— Nē, — moceklis atbildēja. — Viņus nevajag piedzirdīt, viņus vajag pietēst.

— No, no! — Pātars stingri sacīja. — Es palūgšu nelzrunāties! Moceklis uz viņu paskatījās pārmetošām un sāpīgām acīm.

— Cikreiz jūs, revidenti, neesat dzirdīti, bet ko tas līdz? Akli gāžas vīrsū kā zārka vāki, viens smagāks par otru. Nekas, nekas, kad vienreiz jūs kārtīgi noslānīs, jums pāries tas briesmīgais cilvēku ēšanas prieks.

Glūži negaidot, mocekli sāka atbalstīt briļļainais un plikpauris.

— Revidenti sēž uz dvēseles kā vampīri! Viņus vajag mācīt, ar rungām mācīt!

Rūsganaīs bija prātīgāks.

— Iznāks ziepest!

— Ziepes būs tik un tā, — moceklis viņam atbildēja, atrāva galda atvilktni un pagrāba papīru žūksni. Ar grūtībām piecēlies, viņš pielīgoja pie Pātara un grūda papīrus Pātaram acīs.

— Papriecājies! Pieci akti, piecas lodes manā sirdī!

Brillainais, plikpauris un sniega cilvēks sāka asinskārīgi aurot:

— Pa snuķīt Vienreiz par visām reizēm!

Un tad notika kaut kas briesmīgs. Nezin no kurienes sniega cilvēka rokā gadījās šļūtenes gals. Buška saprata, ka sākusies pasaules bojāešana, un ierāva galvu plecos, jo viņš pret šļūteņu galiem juta dieļu bijāšanu. Tas bija no tās reizes, kad Buška druscīgi parevidēja vienu garāžu un viņam uzklupa divi šļūteņu galiem bruņoti nezvēri. Buškam izdevās aizlaisties, bet mugura viņam niezēja vēl tagad.

Arī Pātars, kā likās, situāciju saprata pareizi un sāka kliegt:

— Jums nāksies atbildēt! Zūpas nelaimīgie, atjēdzieties!

Neviens neatjēdzās. Sniega cilvēks vicināja šļūtenes galu kā erceņģelis ugunīgu zobenu. Pārējie dzīru dalībnieki, rūsgano ieskaitot, bļaudami grīojās viesiem tuvāk.

— Pagaidiet! — Buška žēlīgi iebūrējās. — Mēs neesam revidenti, mēs esam zagļi!

Sniega cilvēks vilka Buškam ar šļūtenes galu.

— Nemelo, rāpulī!

Buška pašāvās sānis un izrāva no kabatas mūķizeru buntīti.

— Paskatieties! Tie ir zagļu mūķizeri!

Plikpaurainais sāka ēzeliski smieties.

— Viņš rāda atslēgas! Mūķizeri ir tādi ar ritentiņiem un liki!

— Pavisam liki! — mocēklis atsaucās, sagrāba Pātaru aiz čupra un mēģināja viņu nostiept uz galda. Ļaunais nodoms neizdevās — Pātars pagrieza galvu un iekoda varmākam rokā.

Tālāk viss notika žigli kā drudža murgos. Sniega cilvēks zvelēja ar šļūteni Buškam pa muguru, Buška viņam spēra preli, bet dabūja pa aci no plikpaurainā. Pā-

fars, lai gan viņu vienlaicīgi daudzja mocekļis un briļļainais, pakēra pudeli un ielaida pa lampu.

Tumsā zvetēšana turpinājās ar vēl lielāku sparū, bet Pātars un Buška tāni vairs nepiedalījās. Viņi aiztaustījās līdz durvīm un paglābās noliktavā. Tur Pātars ar pirkstu vispirms aptaustīja, vai viņam netrūkst kāds zobs, tad paspīdināja bateriju, lai konstatētu, kurā pusē ir lūka. Re, tur tas glābiņš bija! Nu tik iekšā, vāku ciet un prom no šitās nolādētās vietas! Bet tu, Buška, nesteni kā slīna govs, no tā tev labāk nepaliksi!

Revidentu slānīšana turpinājās vēl labu brīdi. Tad pamazām iestājās miers, ko reizēm pārtrauca kunkstēšana un lāsti.

Otrā rītā 2. noliktavas darbinieki sarīkoja nelielu apspriedi, lai noskaidrotu, kas naktī te bija noticis. Kantorīti gandrīz nevarēja pazīt — galds apgāzts, grīda pilna ar uzskaites kartilēm, pudelēm, sabradātām desām, salauztiem krēsliem un šķīvju drumstalām. Arī apspriedes dalībnieki izskatījās nedaudz cietuši. Vissmagāk bija sasisis sniega cilvēks, tam ievainojumu ziņā sekoja briļļainais un mocekļis. Rūsganaļam uz pieres rēgojās tikai viens zilums, tomēr dīvainā kārtā viņš sprieda visaplāmāk:

— Man liekas, te bija kaut kādi sveši draņķi. Tā kā kontrolieri, kā revidenti...

— Nemuldi, — mocekļis viņam vārgā balsī atbildēja. — Naktī neviens iekšā nevar tikt.

— Varbūt viņi bija paslēpušies no paša vakara?

— Bet kur tad viņi ir palikuši? — sniega cilvēks jautāja. — Padomā par to, dullā galviņa!

Patiešām — kur viņi varēja palikt, ja durvis ļoprojām no iekšpuses ir aizslēgtas? Tāpēc visi beigās nosprieda, ka vainīgs būs bijis spirts un tikai spirts. Cik nav dzirdēts, ka spirtu dažreiz pietiekami neatlīra, tāpēc tas iedarbojas uz nepareiziem smadzeņu centriem.

Lai tamlīdzīgi gadījumi neatkārtotos, 2. noliktavas darbinieki tagad rīkojas daudz gudrāk. Tiklīdz noliktavā tiek atvests spirts, viņi vispirms vienu kortelīti iedod sētniekam. Ja sētnieks pēc kortelīša izdzeršanas sāk trakot, spirts tiek izlietots vienīgi tehniskām vajadzībām.

Tā, protams, ir liela skāde, bet citas izejas nav

PAR I. JĒRUMU

I. Vērmele. Kāpēc tik rūgtens pseidonīms? — Iasītājs droši vien jautās. Tāpēc, ka I. Jērums ne vienam vien negatīvam darbonim medus mucā ir iejaukusi krietnu karoti darvas...

1. VERMELE

HUMORESKA PAR JAUNU CILVĒKU AR NOKARENĀM ŪSĀM

Sēdēju pie galda un rakstīju humoresku. Pirmais teikums jau bija uz papīra.

«Pa ielu man pretī nāca jauns cilvēks ar nokarenām ūsām.»

— Par ko tu raksti? — apjautājās kolēģis, ieskatīdamies pirmajā teikumā. — Jauns cilvēks ar ūsām?... Hm. Vai viņš ir traktorists?

— Nē, kāpēc? — es nesapratu.

— Zurnālam ir vajadzīgas humoreskas par lauksaimniecības speciālistiem.

Atmetu ar roku un rakstīju tālāk.

«Viņa ūsas bija tik moderni nokareņas, ka...» Nē, tas nav tas. Nosvītroju. Labāk tā. «Man viņa ūsas likās tā kā redzētas. Bet kur?»

— Kolhoza «Rītausma» teju fermā, — kolēģis pateica priekšā.

— Nē, taču! — es icildu. — Savu mūžu neesmu bijusi nevienā teju fermā.

— Tad raksti par jaunajiem strādniekiem. Tiem arī mēdz būt ūsas.

— Rūpnīcu dzīve man ir sveša, — es atzinos. — Rakstīšu vienkārši par ūsainu jaunekli.

— Vai tev prāts! — Kolēģis sasīta plaukstu. — Kas tādu humoresku gribēs lasīt! Raksti vismaz par sabiedrisko pakalpojumu sfēru. Teiksm, par kādu kurpnieku. Apavu labošanas darbnīcā taču būsi bijusi?

Palūdzu kolēģi mani netraucēt. Tāds kā jocīgs — par to, ka kurpnieku picistie papēži nākamajā dienā paliek uz letves, ir jau rakstīts desmitiem reižu.

Aizdzinu domas par trūkumiem apavu labošanā un ķeros atkal pie humoreskas par ūsainu puisi.

«— Labdien! — teicu ūsainajam. — Kā tad sviežas?»

— Tā nekas... — viņš manāmi pārsteigts atbildēja.»

— Nu saki viens cilvēks! — Kolēģis atkal bija pamanījies nostāties man aiz muguras. — «Tā nekas...» — viņš izmēdīja manu varoni. — Raksti: «Paldies! Viss ir labākajā kārtībā! Mēneša plānu izpildu par 115, nē — 120 procentiem!»

— Kādu plānu! — es uztraucos. — Ko tu man jauc galvul! Es pat nezīnu, kur šis tips strādā!

— Kaut ko tādu spēj tikai sievietē — izvēlēties varoni, par kuru viņa neko nezina!

Izslīmu kolēģi aiz durvīm un sāku domāt. Vienā ziņā kolēģim taisnība, kaut kas par to ūsaini man ir jāzina. Rakstīšana tūlīt ies raitāk. Labi, lai viņš būtu mans bijušais klases biedrs Aivars. Viņam pēdējā klasē arī bija ūsas. Rakstām tā.

«— Sveiks, Aivar! Kā klājas sievietei? — es viņam uzsaucu.

— Man nav sievas, — viņš strupl atteica.

— Ka vai tad ar Āriju izšķirāties? Bijāt taču tik ļoti samilējušies!

— Es neesmu Aivars, nekādu Āriju nepazīstu, un vispār lieciet mani mierāt...»

Kamēr gudroju, ko lai saku, mans ūsainis pazuda. Izgaisa kā miglā, kaut gan vēl nupat bija skaidri redzējusi viņu savā priekšā. Nu, protams, vai tad tas ir kāds humors — bijāt samilējušies, izšķirāties... — Jāsmejas... Tātad vēlreiz sāku no gala.

«Pa ielu man preti nāca jauns cilvēks ar nokarenām ūsām. Viens no tiem, kas aizrāvušies ar šo dumjo modi, kura viņus visus padara vienādus kā dzīvojamus namus jaunajos rajonos...»

Sai brīdī pie durvīm pieklauvēja un kolēģa balss pavaicāja:

— Nu, vai gatavs? Vai drikst ieiet?

Nopūtos un atvēru durvis. Kolēģis pieskrēja pie galda, izlasīja pēdējo teikumu un priecīgi iesaucās:

— Cellniecībai Pareizi, tā ir aktuāla tēma! Zīgli raksti augšā, galvoju, ka to nodrukās jau nākamajā numurā!

Paskatījos uz kolēģi uzmanīgāk, un pār mani nāca apskaidrība. Viņš taču arī bija jauns, un viņam arī bija nokarenas ūsas! Ko es te laužu galvu bez jēgas un vajadzībasi! Iztriecu kolēģi ārā no istabas, aizslēdzu durvis, nolīku sev priekšā baltu papīra lapu un sāku žirgti rakstīt. Par to, kā es rakstīju humoresku par jaunu cilvēku ar nokarenām ūsām.

MERIJA MUŠA

KAĶA LĀSTI

Tantes Erceņģēlījas sešdesmit trešajos šūpuļsvētkos es pa īstam sapratu, ko man nolaupījis Bonifācijs. Ak, ja runa būtu tikai par naudu vai mantu!... Mūsu kopdzīves divdesmit piecos gados viņš darījis visu, lai sabiedrībā es nevarētu justies pālvērtīga.

Tantes dzimšanas dienā allaž valda tāds noskaņojums, ko dēvē par sirsnīgu un nepiespiestu. Edam, dzeram, aprunājam paziņas, kuru nav klāt, apmaināmies ar informāciju, ko kur var dabūt vai izraut.

Tajā vakarā viss ritēja, kā parasti. Vīriešu puse skatījās hokeju. Dāmas izvietojās uz tantes burvīgajām mēbelēm ar istiem mierlaika ķirmitiem.

— Vai Bonifācijs vēl strādā turpat? — uzprasīja māsiņa Konkordija.

— Jā, vēl aizvien sakaru kantorī par grāmatveža vietnieku, kur tie gadi, arvien turpat...

— Manējais Augusts tagad par garāžas priekšnieku, — tumīgā Konkordija nopūtās.

— Apsveicu! — laisījos māsiņu bučot.

— Paldies, bet mana dzīve tagad ir īpaša... — viņa sapurināja alumīnija krāsas sprogas un uzlūkoja mani neslēplā pārākumā.

— Ko, vai jau? — izdvesa švāģera brāļasieva Aurēlija.

— Viss kā pēc grāmatas! — Konkordija uzsita sev pa celi. — Vakars šis saka, tešot uz garāžu. Hā, es saku, sestdien? Viņam esot papīri — šis. Bet kālab tu uzvilki baltu kreklu un nopucēji kurpes? — es. Nu, vai zinīl — šis albīd un aizmetas, kā vēja rauts.

— Un tu esi pavisam droša par to? — tante čukstēja.

— Uz galvošanu, esot tāda maza, melna...

Mana sirds vai lūza zēlabās par Konkordijas likteni: — Ak tu, briesmonis ne Augusts! Tagad tu no viņa šķirsies un...

— Kāpēc? — pārākums māsiņas acis bija paaudzies tā, ka es nevilšus sarāvos. — Vai tu saproti, ko nozīmē dzīvot laikmetīgi? Piedod, bet liekas — tu sen nelasi grāmatas, neapmeklē teātri un kino. Citādi zinātu, ka ikvienam sabiedrībā daudz maz redzamam darbiniekam dzīvē pats galvenais — intīms trīsstūris. Tā, miļā, ir dzīves prasība, un es pricējos, ka Augustam beidzot tāda iespēja.

— Ko tu plāties ar savu Augustu? — Aurēlija iespieda rokas sānos. — Mans Indriķis ar to blondīni...

— Izgājušreiz tu sacīji — sarkanmatī, — tante gribēja precizēt.

— Viens pīpī, matūs var nokrāsot, kā vēlas. Es gan viņu redzējusi neesmu, bet kādaī noteikti ir jābūt. Vai Indriķis slīktāks par Augustu un citiem? Ak, tas ir tik interesantīl — Aurēlija aizgrābta pievēra acis. — Es dievinu sarežģīlas attiecības ģimenē...

— Mierā, meitenes, mierā! — tante mūs apsauca, glaudīdama savu runci Ferdinandu. Kamēr tante risināja jucekli un dramātisku

stāstu par konfliktu ar savu Miķeli, kurš, vecākā naktssarga dienesta stāvokli izmantodams, pārāk bieži sācis kontrolēt vienu posteni, kurā sēž — ak, saprotiet pašas!... — kamēr tante to visu klāstīja, runcis alkātīgi vēroja manu šķērētās trušādas uzroci. Iespējams, tas viņam atgādināja miltzīgu peli. Un tajā brīdī, kad tante svelpjošā čukstā stāstīja, kā Miķelis noblēdījis no algas astoņdesmit septiņas kapeikas — ak, jūs jau saprotat — priekš kā!,... — Ferdinands nolēca viņai no klēpja un ielāja pagaldē. Tūlīt arī mans uzrociņš nošnirkstēja ūsainā nezvēra nagos, bet es iecirtu kaķim pļauku.

Jo skanīgāka tā iznāca tāpēc, ka patiesībā bija vēlēta Bonifācijam. Viņa dēļ es te sēdēju kā aptaurēta un nevarēju ne vārdiņa sarunā iemest. Grāmatveža vietnieks, nu un tad? Kur nu vēl līdz laikmeta līmenim pacelties! Pat tam praulam Miķelim ir savs trīsstūris. Man gribējās raudāt.

Kad sākam atvadīties, jutos vēl nelāgāk.

— Dārgais, iesim nu mājīnās, — Konkordija dūdoja, glauzdamās pie Augusta pleca un slepus mezdama skatus uz mūsu pusi: palūk, cik mums interesanti, kā romānos!

— Bucīt, tavs kukainītis grib čučēt, — Aurēlija sīrupojās.

Beļ es? Ko es? Vai man bija sarežģītas attiecības ar Bonifāciju? Ko es varēju parādīt?

Kad pārnācām mājās, Bonifācijs iekrita gultā un sāka šņākt kā sabojāta elektriskā sulu spiede.

Protams, man miegs nebija ne prālā. Mani mocīja jautājums, kā dzīvot tālāk. Jā, kā?

Trrr! — telefona zvans pieklusušajā dzīvoklī noskanēja kā pastardienas bazūne. Bonifācijs par to paķēra tikai vienu oktāvu angstāk. Kas viņam bēdas, viss melnais darbs man. Arī tagad būs jāatbild kadam trakajam — gudrs tādā agrumā nezvanīs! — ka te nav auto-stacija, malkas placis, Freda dzīvoklis vai tamlīdzīga iestāde.

— Miļo Mērij, — sievietes balss klusām svepstēja, — nejaudājiet, ka mani sauc, neprasiēt itin neko, jo nesu jums vienu ziņu — Bonifācijam ir cita, tāda jauna, blonda telegrafiste...

Klausule sāka pikstēt. Labu brīdī tajā skatījos, neticēdama savai veiksmei. Nu! Tas taču bija tikpat kā vinnests gadatirgus loterijā.

Bonifācijs un telegrāfiste Nuja, sakaru kantoris iepretī telegrāfam, loģi logos, tā arī būs saskatījušies.

Atgriezies pie Bonifācija un ilgi viņu pētīju. Ļaudis runā, ka plūk-pauraini vīrieši saistot sievietes. Šis pluss manējam bija. Un kas par to, ka augumā nepadevies? Tā izskatās gandrīz vēl solidāk, kad mazliet apveļas.

Zēl, nenoprasīju, kur viņš ar to blondo grēku satiekas. Brīvajās dienās manējais sūt mājās kā pielīmēts. Tātad darba laikā — viss kā citiem kārtīgiem cilvēkiem! Acimredzot viņi pasēž kafējnicā vai...

Lēnām, mīļā Mērij, teicu — kur tad Bonifācijs ņem naudu tēriņam? Visu algu atdod man. Pat cigaretes pārku viņam pati — paciņu dienā. Varbūt viņš uz darbu iet kājām, bet neizlērētos autobusa talonus pie stacijas iztirgo ar uzceļojumu iebraucējiem? Vēl kādu ka-peiku varēja iekrāt no tiem izdevumiem, kas paredzēti veļas mazgāšanai un sikiem remontiem. Vai tikai mans vīrs nebija sācis pats labot kurpes? Pagājušreiz viņš tās pārnesa ar tik jancīgi pienaglotiem papēžiem... Kurš apliecinās, ka Bonifācijs bijis darbnīcā? Varbūt nokāpa tepat pagrabā, paņēma gumijas gabalu, četras naglas un kādu smagāku akmeni... Arī veļa kļuvusi pagalam pelēka. Kas tur ko brīnīties, ja lejā pie upītes paskalo. Laiks tagad labs, divās stundās palagi sausi, bet viņš man stāsta par ātro mazgāšanu, kura dārgāk maksā...

Citu naudas avotu Bonifācijam nebija, lai cik prātotu. Tikmēr viņš pavēra vienu aizpampušu aci un nojurdēja:

— Ko rēgojies kā balta ķēve vecos kapos?

Citā reizē es to bez kārtīgas atbildes nepamestu. Bet tagad viss bija mainījies, un Bonifācijs manās acīs kļuvis daudz vērtīgāks. Metos mudīgi taisīt brokastis. Tik lepnu galdu mūsmājās Bonifācijs sen nebija redzējis. Nopēlījis omleti ar sieru, pīrādziņus Berlīnes gaumē un fantāzijas salātus, viņš sāka raustīt kreiso vaigu un ļoti asprātīgi noprasīja:

— Kas ta šī par dehesbraukšanu?

— Ja cilvēks patērē daudz enerģijas, viņam dūšīgi jācēd, — rāmi atsaucos.

— Tās jau ir ministra brokastis, — vīrs novērtēja.

Nu, par ministru Bonifācijs nekad neliks, ar to ir āmen. Bet par galveno grāmaļvedi varētu. Tā telegrāfiste ir jauns skuķis. Tādi tagad mācās vakarskolā, pēc tam studē neklātienē un tiek celti priekšniekos. Vēl nav zvanīts, ka taisni viņa manu lamzaku nepavelk uz augšu... Lai Konkordija un Aurēlija tagad pastāv pie ratiem.

— Tev vajag jaunu mēteli, — kad Bonifācijs ģērbās, ieminējās.
— Kur tos paltrakus grūdīsim? — viņš rūca.

Lai, lai — es neiebildu. Tā taču vīra valoda, taisnā kā grāmatās un ķinišos par ģimenes dzīvi.

Pēc nedēļas Bonifācijs dabūja arī jaunu uzvalku. Tādēļ pirms algas nācās salasīt tukšās pudeles — un vīrs ar pilnu tikliņu aizgāja tās realizēt.

Tikko kāpnēs noklusa Bonifācija soļi, iezvanījās telefons.

— Miļā Mērij, vai jūsu vīrs mājās? Nav? Tad ziniet, viņš ir pie savas draudzenes Puplakstu ielā.

— Kā, vai tad...

— Jūtu līdzī, bet Bonifācijs satiekas ar galantērijas veikala pārdevēju.

Te nu vajadzēja apsēsties. Manējam laču ir nags, cepurī nost! Tikko izgāja ar pudelēm un jau atrodas Puplakstu ielā, pilsētas otrā galā... Būs bijis pasūtīts taksometrs pie vārtiņiem, ne citādi. Taču... Maz ticams, ka šoferi braukšanas maksu ņem tukšā tarā, jo naudas Bonifācijam nebija klāt ne kapeikas.

Drīz pārstāju zīlēt, kur vīrs rauj naudu. Tāpēc ka mana labvēle zvanīja arvien biežāk un ziņoja jaunas adreses: skārdnieku darbnīcas apkopēja, sienasavīzes korespondente, mūzikas pasniedzēja, daiļdārzniece, pirtniece... Bija pat viena pārmijniece nomaļā lauku stacijā. Ja Bonifācijs šim harēmam sūlītu tikai svētku apsveikumus vien, tur aizietu viss, ko viņš nopelna. Iegrābis valsts kasē — tur nevarēja būt šaubu. Tāpat kā par šī fakta nenovēršamo atklāšanu. Labi zināju, kas sekos pēc tam. Sirds dziļumos vīru žēlodama, baroju viņu arvien labāk, — kad nonāks aiz rūtainā loga, tur neviens cepešus nedos. Paklusām kaltēju arī sausīgus tuvajai melnajai dienai. Taču Bonifācijs šo iekrājumu skapī uzgāja un mēdza vakaros sūkāt, televizoru skatīdamies.

— Man grauzdēta maize ļoti garšo.

Viņš vispār bija stipri mainījies: nerūca un neīga. Nesen notika pavīsam traka lieta — Bonifācijs pamanīja manu jauno frizūru! Bija jau vēris, jo es tak nevaru staigāt apkārt kā tāda špurka, kad ap manu dzīvi trako tādi viesuļi, desmit romānu un daudzsēriju filmas vērti.

— Gan jau atēdiesies to kaltēto maizīti, varbūt tādas pašas pietrūks, — man paspruka.

Cik nu ilgi, mīļais, vairs uz brīvām kājām... Pirms pāris dienām biju saņēmusi ziņu, ka Bonifācijs aplido uz vicsizrādēni atbraukušo baleta zvaigzni. Lai tādai iztaptu, viņš noteikti uzlauzīs seifu un tad...

Tad es sēdēju pie tantes Ercenģēlijas un būšu uzmanības centrā. Konkordija ar Aurēliju būs zaļas aiz skaudības, kad stāstīšu savas ģimenes dzīves lieločus...

— Tante Ercenģēlija aicina tevi pie telefonā! — Bonifācijs sauca.

Varēja domāt, tante zvana bezmaz no kapa malas, tik vārgi skanēja viņas balss:

— Mīļo Mērij, esmu sasirgusi. Pirms minu aizsaules taku, gribu atklāt tev šausmīgu noslēpumu. Tā biju es, kas zvanīja par Bonifāciju... Bet viņš ir tirs un svēts kā baltais eņģelītis, kur nu viņam... Nav kā mans āzis. — Tante ievilka elpu. — Piedod, mīļais bērns, bet es biju ņēmusi ļaunā, ka toreiz iepēri manu runcīti...

Ak šī vecā grabaža Ercenģēlijai!

Tici nu vēl — kaķa lāsti debesis nekāpjot! Es jutos piesmieta savās labākajās cerībās, pievilta, piekrāpta, izāzēta un iznesta cauri kā vēl nekad savā dzīvē...

BERNHARDS KASARS

KEZA

Kāds vecs mācītājs man reiz pastāstīja šādu kuriozu gadījumu no savas dzīves.

— Ja kāds man teiktu, ka viena vienīga vārda dēļ, kas izteikts nejauši, bez kāda ļauna nolūka, cilvēks var nokļūt lielā ķezā, es

neparko nebūtu licējis. Nu zinu, ka tas tiešām tā var būt. Par to pārliecinājos pats uz savas ādas, kad strādāju nelielā draudzē pie igauņu robežas.

Man tur bija labs draugs, vietējais aptiekārs, kas mīlēja humoru, turklāt tik ļoti, ka bārslīja to vietā un nevietā.

Kādā pievakarē viņš, kā parasti, apciemoja mani, un mēs pavadījām dažas visas patikamas stundas, kaudami trumpas un iemездami pa mazam konjaciņam.

Uz tā paša galda bija arī manas amata grāmatas un tān virsū uzlikta maza lapiņa, kurā bija atzīmēts viss nepieciešamais kādām rītdienas bērēm.

Kamēr es gāju uz blakusistabu pēc vēl kāda «trauciņa», jo mūsu konjaciņš jau sāka izsīkt, tikmēr mans draugs, iemetis acis mazajā piezīmju lapiņā un izlasījis vārdus «Pie kapa nu dziļās skumjās stāv sieva, bērni, mazbērni un vec. br.» (domāts — vecākais brālis), paņēma turpat nolikto pildspalvu un pierakstīja minētā teksta beigās dažus burtus klāt. Nu tur bija lasāms: «un vecā brūte». Tā mans draugs gribēja mani uzjautrināt, kad es viņa nedarbu ievērošu.

Kad es atgriezos, ievēroju, ka mans draugs tā savādi smaida, bet, pazīdams viņa jautro dabu, nepievērsu tam sevišķu vērību.

Nākamajā dienā, nevaļas māks, neliku vairs minēto lapiņu pārļasijs, to paņēmu rokā tikai bērnu ceremonijas laikā. Pavadītāju pulks bija visai liels, jo nelaiķis pagastā bija ievērojama persona — vairākus gadus bijis pat pagasta vecākais.

Bērnu ceremoniju vadot, biju nonācis līdz tai vietai lapiņā, kur minēti aizgājēja piederīgie. Steidzami es laikus nepamanīju kļūmīgo pierakstu un nolasīju: «Dziļās skumjās nu stāv pie kapa sieva, bērni, mazbērni un vecā brūt...» Burtu «e» gan nepārlaidu pār lūpām, to skaidri atceros, bet tam vairs nebija nekādas nozīmes, izlētu ūdeni vairs nesasmelsi.

Daudzu pavadītāju noliektās galvas pacēlās, visas acis it kā izbrīnā uz mani raudzījās, varbūt man arī tikai tā likās, jo mans uztraukums bija liels.

Pēc pabeigtās ceremonijas steidzos ātri prom, kaunēdamies ļaudīm pat acis skatīties.

Bet tad tikai sākās! No mutes mutē par aizgājēju klida dažādas nevalodas, viss pagasts bija kājās. Ikviens gribēja uzzināt, ar ko gan tik cienījamam vīram bijuši tik slepeni un cieši sakari, ka pat mācītājam likts pie kapa tos pieminēt.

Atradās arī tādi «zinātāji», kas par aizgājēju melsa līri netīcarnas lietas.

Drīz vien pie manis ieradās nelaika dzīvesbiedre. Asarās izplūdzama, viņa mani lūdza, lai es nosaucu vārdā to nekaupu, kas likusi sevi pie viņas vīra kapa pieminēt, tā aptraipidama nelaika piemiņu.

Es jutos kā sausumā izmesta zivs. Man tak nebija ko viņai teikt, ko vārdā saukt. Patiesību sacīt arī negribējās, lai sevi nenostādītu smieklīgā stāvoklī. Pilnīga bezizeja.

Neko neuzzinājuši, atraidīte no manis aizgāja dziļā sašutumā.

Bet tad notika vēl kas labāks.

Kādu dienu, uz nūjiņas balstīdamās, mācītāja mājā iekliboja kāda nespējniece no nabagnājas. Ienākusi manā darbistabā un apsēdusies uz pasniegtā krēsla, viņa raudādama man sacīja:

— Bet, mīļo mācītāj, kādēļ jums vajadzēja mani tajā runā kapsētā pieminēt! Tagad man vairs miera nav, visi pagasta nabagi man pārmet, kādēļ es esot nākusi pie jums lūgt, lai arī mani piemin pie aizgājēja kapa. Es esot godavīram pāri darījusi. Bet es jau pie jums, mīļo mācītāj, nemaz neesmu bijusi. Tam gan neviens netic, kad es to saku, varbūt jūs varētu to viņiem pasacīt. Bet, mācītāj, es gan gribētu to zināt, kas jums pastāstīja, ka mēs jaunībā cerējāmies.

Atkal es jutos kā sausumā izmesta zivs. Ko es varēju viņai sacīt, ko paskaidrot? Neko.

Tā nu iznāca, ka nelaikim tomēr ir bijusi brūte, centīgi mēlneši to bija uzoduši, atraduši. Un te nu viņa pati bija šurp atnākusi. Tātad taisnību vien es biju sacījis, tomēr ar šo «vecās brūtes» pieminēšanu draudzē biju galīgi sakompromitējies. Baidīdamies, ka mani pašu sāks saukt par «veco brūti», turēju par labāku lūgt, lai mani pārceļ uz kādu attālāku draudzi.

Tā arī notika — un tas viss man bija jāpiedzīvo tikai viena vienīga niecīga vārduņa dēļ, ar kuru mans draugs mani gribēja uzjautrināt...

J. OSMANIS

NOSEBOŠANĀS

Varbūt izmācīties es nepaspēju?
Varbūt pārāk ilgi dzēru mājās tēju?
Varbūt bija jāiet uz skolu pret vēju?
Nē, izmācījos, paēdu un skrēju,
Bet stundas nokavēju...

Līdz stūrim aizkļuvu reizē ar dažiem citiem —
Lielais pulkstenis bija uz divpadsmitiem,
Aizņoju uz parku,
Samainījām dažus desmitus marku.
Tad es domāju: ko uz skolu traukšu —
Abi rādītāji arvien vēl uz augšu...
Ap sporta laukumu izmetām loku ašu,
Pulkstenis rādīja stundu to pašu...
Brīnījāmies — vai laiks lēni rit,
Vai mēs ātri skrienam? — Vēl divpadsmit...
Gājām uz kino, Kad seanss beidzās,
Tad gan mūsu bariņš uz skolu steidzās.
Bet bija jau tumšs. Pie pulksteņa stājām —
Vai uz skolu iet vai labāk uz mājām?
Stāvam nezinā. Sirds skalji sīf.
Cik pulkstenis? Tieši divpadsmit.

Bez vārdiem.

E. Ošs

— Kur pogas?

L. Melgallis

VAI JUMS IR IZREDZES KĻŪT PAR PASAULES ČEMPIONU?

Tests

Kurš šahists gan nevēlas kļūt par pasaules čempionu! Un katrs, protams, savas šaha karjeras sākumā vēlas precīzi zināt, vai viņam ir izredzes iekarot šo godpilno nosaukumu vai nav.

Atrisināt šo grūto un reizē interesanto miklu palīdz universālais tests, ko sniedzam saviem lasītājiem. Pārbaudījis sevi pēc šī testa, katrs interesents ar matemātisku precizitāti var konstatēt, cik reāli ir viņa godkārigie sapņi. Lai to uzzinātu, lasītājam tikai godīgi jāatbild uz visiem 13 jautājumiem un pēc tam jāsaskaita kopā punkti, kas iegūti no katras atbildes.

1. Kas jūs sarūgtina visvairāk?
 - A. Zaudējums uzvarētā stāvoklī (1).
 - B. Uzvara zaudētā pozīcijā (2).
2. Kuru no divām iespējām jūs izvēlētos?
 - A. Tikšanās ar mīloto meiteni (2).
 - B. Piedalīšanos zibenturnīrā bez balvām (5).
3. Kā reaģējat, ja jums piedāvā neizšķirtu?
 - A. Vienmēr pieņemat (1).
 - B. Atsakāties, lai kāda būtu jūsu pozīcija (2).
4. Vai jūsu sieva arī spēlē šahu?
 - A. Jā (0).
 - B. Nē (1).

5. Kādu rokādi jūs izmantojat visbiežāk?
 A. Iso (2).
 B. Garo (3).
6. Kas ir jūsu mīļākais dzejnieks?
 A. A. Puškins (0).
 B. J. Iljins (1).
7. Jūsu vecums?
 A. Jaunāks par 5 gadiem (5).
 B. Vecāks par 5 gadiem (1).
8. Kādu dzērienu jūs iepildāt savā termosā, dodoties uz spēli?
 A. Konjaku (1).
 B. Kefīru (2).
9. Ja būtu iespēja, ko jūs izvēlētos par savu partneri?
 A. Šahisti (0).
 B. ESM (1).
10. Vai esat noskaņots pieveikt savu darbabiedru?
 A. Tikai padoto (2).
 B. Arī priekšnieku (1).
11. Jūsu mīļākā galotne?
 A. Dāma pret vientuļu karali (1).
 B. Attālināts brīvbandinieks (5).
12. Vai jums ir bijusi vēlšanās iemācīties spēlēt šahu?
 A. Ārkārtīgi liela (1).
 B. Ne mazākās (10).
13. Vai jums ir humora izjūta?
 A. Tikai svētku dienās (10).
 B. Protams! (1)

Ja iegūto punktu summa nepārsniedz 30, jums nav izredžu kļūt pat par savas darbavietas čempionu. Taču, ja esat savācis 50 punktus, varat uzskatīt, ka pasaules čempiona tituls jums jau ir tikpat kā kabatā. Tālākais, kā mēdz teikt šahisti, ir tikai tehnikas jautājums...

Pēc J. Gika grāmatas «Šahs atpūtas brīžiem»

Mats 21. gājienā

PAPILDLIĒTERĀTORA

Tiem lasītājiem, kas, saņēmuši humora pamaldevu «Dadzā» kalendāra lappusēs, gribēs uzjautrināties patstāvīgi, iesakām izlasīt šādas grāmatas, ko 1981. gadā laidis klajā izdevniecība «Liesma».

Andrejs Skailis. «Lielais ķēriens».

Savās iepriekšējās grāmatās pazīstamais humorists un satīriķis aprakstīja pilnīgi pretējus raksturus, piemēram, mīletājus un nīdējus, reālistus un sapņotājus, bet jauno krājumu autors vēlī ļoti radniecīgām dvēselēm — blēžiem un krāpniekiem.

Valdis Artavs. «Parodijas».

Kā norāda grāmatas virsraksts, dzejnieks satīriķis joprojām raksta parodijas par savu spalvasbrāļu darbiem. Krājums ieteicams visiem lasītājiem, sevišķi dzejniekiem. Viņiem šis izdevums var noderēt par rokasgrāmatu parodijas žanra apguvē.

Naums Altšūlers. «Lūdzu pie galdat!»

Grāmata iznāks krievu valodā. Diemžēl jāsarūgtina namamātes, kuras varbūt ir maldinājies virsraksts. Krājums nav vēlīts kulinārijas mākslai šī vārda parastajā nozīmē. Sajā izdevumā dzejnieks satīriķis Naums Altšūlers gan pasniegs lasītājiem barību, taču tikai no savas literārās virtuves.

Jāzeps Osmaņis. «Atāls».

Jāzeps Osmaņa vārsmas palikami atpūtinās lasītājus, kurus būs nogurdinājusī iepriekšminēto grāmatu jautriība un asā satīra, un liks viņiem atcerēties labsirdīgā smaida un vieglās ironijas mundriņošo spēku.

- Celies augšā!
- Netraucē! Es domāju, kā lai sauss tieku ārā...

G. Vindedzis

Tabulkalendārs 1981. gadam	3
Laika skaitīšana Latvijas PSR	4
Janvāris	8—13
Februāris	14—19
Marts	20—25
Aprīlis	26—31
Maijs	32—37
Jūnijs	38—43
Jūlijs	44—49
Augusts	50—55
Septembris	56—61
Oktobris	62—67
Novembris	68—73
Decembris	74—79
Jubilejas, jubilāri, humoreskas, dzejoļi un karikatūras	80—249
Mazajiem «Dadža» lasītājiem	250—251
Jautrais šahs	252—253
Papildliteratūra	254
Tabulkalendārs 1982. gadam	255

Союз журналистов Латвийской ССР

ДАДЗИС — 1981

Издательство «Авотс»

Рига 1980

На латышском языке

Составитель Я з е п с Я у н з е м с

Авторы текста поздравлений *Харийс Хейслерс, Валдис Артавс*

Переводчик *Игорс Палковс*

Художник *Имантс Мелгайлс*

Обложка *Эдгара Озолина*

Оформление титульных листов месяцев *Иманта Мелгайлса*

Авторы дружеских шаржей *Гунарс Виндебзис, Угис Межавилкс*

Иллюстраторы художественного текста *Кира Лиуде, Имантс*

Мелгайлс, Угис Межавилкс, Эрикс Ошс, Мирдза Рамане,

Гунарс Виндебзис

ИБ № 412

Latvijas PSR Žurnālistu savienība

DADZIS — 1981

Sastādītājs *J. Jaunzems*

Atbildīgais redaktors *I. Palkovs*. Izdevniecības redaktore *S. Geht-*

mane. Mākslinieciskais redaktors *I. Krepičs* Tehniskais redak-

tors *L. Rudzītis*. Korektore *J. Indāne*

Nodots salikšanai 10.06.80. Parakstīts iespiešanai 25.11.80

JT 00253. Formāts 70×108/32. Tipogr. papīrs № 3. Literatūras un

žurnālu cirstā garnitūra. Augstspiedums. 11,2 uzsk. iespiedl.;

12,74 izdevn. I. Metiens 150 000 eks. Pasūt. № 1298. Cena

55 kap. Pasūtījuma izdevums. Izdevniecība «Avots», 226047

Rīgā, Padomju bulv. 24. Izdevn. № 320/14/80. Iespiests Latvijas

PSR Valsts izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu tirdzniecības

lietu komitejas tipogrāfijā «Cīņa», 226011 Rīgā, Blaumaņa

ielā 38/40. Vāks iespiests Rīgas Paraugtipogrāfijā, 226004 Rīgā,

Vienības gatvē 11.